

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 626 22 252, el. p. info@am.lt, https://am.lrv.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo
ministerijai

2023-

I 2023-07-26

Nr. (14)-D8(E)-

Nr. (11Mr-53)-STAP-
597

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Aplinkos ministerija išnagrinėjo išvadoms gauti pateiktą Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektus (toliau kartu – Projektai).

Informuojame, kad išvadoms gauti pateiktiems Projektams pagal kompetenciją pastabų ir pasiūlymų neturime.

Aplinkos viceministrė

Monika Juodvalkė

V. Kriauciukaitė, mob. 8 683 95 454, el. p. vilia.kriauciukaite@am.lt

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
(*Talpinama į TAPIS prie projekto ir teikiama per e.pristatymas.lt*)

2023-08-11 S-20285-1919

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2023 m. liepos 26 d. suinteresuotoms institucijoms pateikė derinti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo (toliau – Užimtumo įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – CPK projektas), Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo (toliau – ANK projektas), Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – Statybos įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – MAĮ projektas), Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektų (toliau kartu – Įstatymų projektai). Vienas iš Įstatymų projektų aiškinamajame rašte įvardintų tikslų – skatinti įsiskolinusių asmenų grįžimą į darbo rinką.

Lietuvos antstolių rūmų prezidiumas, įvertinęs siūlomas nuostatas bei atsižvelgęs į tai, kad Įstatymų projektų vienas iš tikslų yra skatinti įsiskolinusių asmenų grįžimą į darbo rinką, teikia pastabas bei pasiūlymus dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – CPK projektas).

(1) Nuo 2018 m. įgyvendinti vykdymo procesą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimai

Siekiant mažinti patiriamą skolų grąžinimo naštą per pastaruosius kelerius metus vykdymo procesą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimai buvo orientuoti į skolininko atžvilgiu vykdomo išieškojimo sąlygų *pagerinimą* bei platesnį skolininko interesų užtikrinimą. Juos išdėstome pridedamoje lentelėje.

	Priimti teisės aktų pakeitimai dėl išieškojimo sąlygų pakeitimo
1.	Sumažinti išskaitų dydžiai keliasdešimt procentų (nuo 30 % iki 20 %, nuo 50% iki 30%, nuo 70% iki 50%), išieškant skolas iš darbo užmokesčio ir kitų skolininko pajamų

2.	Sudaryta galimybė skolininkui pagal mokestinės paskolos susitarimą su administracinių baudų mokėjimą išdėstyti dalimis iki dviejų metų
3.	Priimtos Administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) pakeitimų nuostatos, kuriomis įtvirtinta galimybė asmeniui per trumpesnę terminą sumokėti pusę paskirtos administracinės baudos
4.	Priimti ANK pakeitimai – „nurašymas“/ senatis pritaikoma visoms administracinėms baudoms, paskirtoms iki 2015 m. liepos 1 d. Pagal Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymą, senatis sueina ir baudoms paskirtoms nuo 2015 m. liepos 1 d.
5.	Skolų procese aktyviai taikoma CPK 704 straipsnio galimybė, kai skolininkas iki varžytynių paskelbimo pats gali pasiūlyti turimo areštuoto turto pirkėją, tai leidžia susitarti dėl įv. sąlygų
6.	Įgyvendinti CPK pakeitimai 2021 metais: visos to paties skolininko vykdomosios bylos (skolos) administruojamos vieno antstolio. Optimizuotos vykdymo procese patiriamos vykdymo išlaidos ir sudarytos palankesnės sąlygos darbdaviams pigiau ir paprasčiau administruoti buhalterinėje apskaitoje išskaitas pagal antstolių patvarkymus
7.	Padidinta CPK reguliuojama skolininko turtė vertė (nuo 2300 eur iki 4000 eur), nuo kurios galima nukreipti išieškojimą į skolininkui priklausančią paskutinį būstą, kuriame jis gyvena
8.	CPK papildytas nuostatomis, draudžiančiomis išieškoti iš būsto, kuriame skolininkas gyvena, jeigu skolininkas pateikia antstoliui įrodymus, kad išieškotiną sumą ir vykdymo išlaidas galima išieškoti per 18 mėnesių, atliekant įstatyme nustatyto dydžio išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų pajamų
9.	CPK numato galimybes skolininkui būti atsakingam ir sudaryti sutartį su kreditoriumi, susitarti dėl priverstinai išieškomos skolos išdėstymo dalimis grafiko
10.	2022 m. liepos 1 d. įsigaliojo CPK 689 straipsnio pakeitimai, kuriais nustatoma minimalių vartojimų poreikių dydžio suma (MVPD) (354 EUR iš jos skolos neišieškomos), rodiklis, nurodantis asmens išlaidų sumą eurai, reikalingą minimaliems asmens maisto ir ne maisto (prekių ir paslaugų) poreikiams patenkinti per mėnesį. Skolos iš šios sumos neišieškomos.

Iki šiol atsakingų institucijų neatliktas paminėtų teisės aktų pakeitimo poveikio vertinimas skolų grąžinimo procesui, skolininkų elgesiui, kreditavimo sąlygoms, ekonominiams rodikliams, o jau ministerijos Projektais siūlomos naujos papildomos „lengvatos“.

(2) Dėl CPK projekto 1 str. [CPK 627 str. 8 p.] ir CPK projekto 4 str. [CPK 736 str.]

CPK projektu siūlomomis nuostatomis sukuriamos palankios sąlygos skolininko piktnaudžiavimui dėl toliau pateikiamų priežasčių. CPK projekto 1 straipsniu siūloma papildyti CPK 627 straipsnį 8 punktu, suteikiantį antstoliui teisę sustabdyti vykdomąją bylą ar atidėti vykdymo veiksmus turtinio pobūdžio išieškojimo byloje, kai Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) Užimtumo tarnybos direktoriaus nustatyta tvarka pateikia prašymą dėl skolininko, kuris paskutinius 6 mėnesius buvo registruotas Užimtumo tarnyboje bedarbio ar darbo rinkai besirengiančio asmens statusu ir pradėjo dirbti pagal darbo sutartį arba darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu. CPK projekto 2 straipsniu siūloma papildyti CPK 628 straipsnį 5 dalimi, numatančią, kad šio Kodekso 627 straipsnio 8 punkto atveju vykdomosios bylos

sustabdymo laikotarpis negali viršyti 12 mėnesių per 5 metų laikotarpį nuo pirmosios vykdomosios bylos sustabdymo dienos.

Palankiai vertintume galimybę suteikti vadinamąsias „*skolų atostogas*“ jeigu pakeitimas būtų orientuotas būtent į tikslinę grupę – *skolininkus ilgalaikius bedarbius* -, grįžtančius į darbo rinką, o tokių „*skolos atostogų*“ suteikimo procedūra būtų aiškiai apibrėžta laike, taip pat turėtų vienartinį pobūdį. Pastebėtina, kad toks nepateisinamai ilgas skolininko „*skolos atostogų*“ administravimas sukurs ir papildomus kaštus darbdaviams. Taip pat, papildomai būtina įvertinti biudžeto išlaidas, kai „*skolininko atostogos*“ taikomos ir išlaikymo bylų ar žalos priteistos dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės netekimo atvejais, kadangi tuo laikotarpiu išlaikymo išmokas (ar priteistas žalas iš atitinkamo fondo) turėtų mokėti Sodra (perėmusi Vaikų išlaikymo fondo funkcijas). Atsižvelgiant į paminėtą, CPK projekte siūlytina įtvirtinti, jog išieškojimo iš darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų atidėjimas yra *vienartinio* pobūdžio, kaip papildoma paskata skolininkui įsitvirtinti darbo rinkoje, o papildomai 3 mėn. vykdymo procese taikoma ir išskaitų sumažinimo procedūra. „*Skolų atostogų*“ terminą siūlytume susieti su Darbo kodekse numatytu 3 mėn. darbuotojo išbandymo laikotarpiu.

CPK projekto 4 straipsniu siūloma pakeisti 736 straipsnį, mažinant visiems skolininkams ir visais atvejais išskaitų dydžius iš darbo užmokesčio. Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymų projektais siekiama skatinti įsiskolinusių asmenų grįžimą į darbo rinką, siekiant daryti palankias sąlygas tokiems asmenims įsitvirtinti darbo rinkoje ir pradėti dengti skolas bei kovoti su nelegalaus darbo problema, siūlome teisinį reguliavimą orientuoti į įsiskolinusius asmenis, kurie ilgą laiką nedalyvavo darbo rinkoje. Atsižvelgiant į tai, siūlome papildyti CPK nauju CPK 736¹ straipsniu, kuris būtų taikomas tik tiems asmenims, kurie atitinka CPK projektu siūlomame 628 straipsnio 8 punkte nurodytas sąlygas. Tuo tarpu, šiuo metu galiojantis CPK 736 straipsnis ir išskaitų dydžiai nekeičiant ir taikant įprastine tvarka.

Suėjus „*skolų atostogų*“ terminams, antstolis įgytų teisę išieškoti iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų jam prilygintų pajamų ir 3 mėnesius vykdytų išieškojimą iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų jam prilygintų pajamų, tačiau taikydamas mažesnius išskaitų dydžius, t. y., 3 mėnesius būtų išskaitoma ½ išskaitų dydžio, nustatyto šio kodekso 736 straipsnyje. Kitaip tariant, antstolis nenukreiptų išieškojimo į asmens pajamas 6 mėnesius registracijos Užimtumo tarnyboje laikotarpiu, 3 mėnesius po įsidarbinimo ir dar 3 mėnesius vykdytų išieškojimą iš darbo užmokesčio, taikydamas mažesnius išskaitų dydžius. Svarstome, jog būtent toks palankesnių sąlygų skolininkui taikymo modelis padėtų asmeniui įsitvirtinti darbo rinkoje, būtų kaip paskata pradėti dirbti, žinant, jog tam tikrą laiko tarpą iš skolininko darbo užmokesčio nebus išieškoma arba bus išieškoma mažesnėmis išskaitomis.

Taip pat, svarstome, jog CPK 736 straipsnio 3 dalis galėtų būti taikoma visiems atvejams, t. y. antstolis, vadovaujantis asmens, įskaitant ir išlaikančio nedarbingus šeimos narius, rašytinio prašymo pagrindu, galėtų po 10 procentų mažinti išskaitų dalis nuo visų šiame straipsnyje nurodytų pajamų.

Siūlytume CPK 627 str. 8 p. dėstyti naujai ir papildyti CPK atskiru 736¹ punktu, kuris ir detalizuotų išskaitymo iš skolininko pajamų tvarką tais atvejais, kai taikomos lengvatos:

Papildyti CPK 627 straipsnį 8 punktu išdėstant atitinkamai:

„8) turtinio pobūdžio išieškojimo byloje, gavus Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) prašymą, išskaitų vykdymas iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų darbo santykiams prilygintinų teisinių santykių gaunamų pajamų vieną kartą atidedamas ir vykdomas šio Kodekso 736¹ nustatyta tvarka.“

Papildyti Kodeksą 736¹ straipsniu išdėstant atitinkamai:

„736¹ straipsnis. Išskaitų iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų dydis

Gavus Užimtumo tarnybos direktoriaus nustatyta tvarka pateiktą prašymą dėl skolininko, kuris paskutinius 6 mėnesius buvo registruotas Užimtumo tarnyboje bedarbio ar darbo rinkai besirengiančio asmens statusu ir pradėjo dirbti pagal darbo sutartį arba darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu, išskaitoma pagal vykdomuosius dokumentus iš darbo užmokesčio ir jam prilygintų išmokų bei davinių tol, kol bus visiškai padengtos išieškomos sumos šia tvarka:

- 1) 3 mėnesius nuo Užimtumo tarnybos pateikto prašymo išieškojimas atidedamas;
- 2) 3 mėnesius nuo šio straipsnio 1 punkte nustatyto termino pabaigos išskaitoma ½ išskaitų dydžio, nustatyto šio Kodekso 736 straipsnyje.”

(3) Dėl CPK projekto 2 str. [CPK 628 str.]

Siekiant teisinio aiškumo, tikslinga atskirti vykdomosios bylos sustabdymo ir vykdymo veiksmų atidėjimo institutus. CPK projekto 2 straipsnio siūlymas CPK 628 straipsnio papildymas 5 dalimi yra netikslingas, kadangi dabartinės redakcijos CPK 628 straipsnis nustato vykdomosios bylos sustabdymo terminus ir sustabdyti galima tik tuos veiksmus, kurie yra pradėti. Šiuo atveju antstolis manytume galėtų atidėti visus ar dalį vykdymo veiksmų, kadangi tol, kol asmuo buvo užsiregistravęs Užimtumo tarnyboje ir po jos įsidarbino, antstolis nėra pradėjęs išieškoti iš asmens pajamų. Paminėtina, kad ne visais atvejais skolininkas neturi kito turto, apart gaunamų pajamų. Skolininkas gali turėti ir kito (nekilnojamo ar kilnojamo turto), ne paskutinio gyvenamojo būsto, todėl projekte siūloma ribojanti nuostata pablogintų kreditoriaus interesus atgauti skolą išieškant iš kito skolininko nuosavybe valdomo turto.

(4) Dėl CPK projekto 3 str. [CPK 663 str.]

Įvertinus Įstatymų projektų tikslą skatinti būtent įsiskolinusių asmenų grįžimą į darbo rinką, manome, jog CPK projektas *neturėtų* būti susijęs su išieškojimo iš turto reguliavimu. Pakeitimai tikslingi ta apimti, kiek tai susiję su darbo santykiais – būtent išskaitų dydžio iš darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų peržiūrėjimas ir išskaitymų lengvatų poreikis. Pažymėtina, kad Latvijos, Estijos įstatymai nenumato nukreipimo į skolininko turtą pagal skolos dydį ir (ar) turto vertę ribojimų apskritai.

CPK projekto 3 straipsniu siūloma pakeisti CPK 663 straipsnio 1 d. numatytus terminus, kad pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turtą, jeigu skolininkas pateikia antstoliui įrodymus, kad išieškotiną sumą ir vykdymo išlaidas galima išieškoti per 12 mėn. vietoj šiuo metu nustatytų 6 mėn., o išieškant iš skolininkui priklausančio paskutinio būsto, kuriame jis gyvena – per 50 mėn. vietoj šiuo metu nustatytų 18 mėn. CPK projektu siūloma pakeisti CPK 663 straipsnio 3 dalį, padidinant šiuo metu galiojančiame CPK nustatytą 4 tūkstančių eurų sumą iki 25 MMA.

Įstatymų projektų aiškinamajame rašte pasigendama argumentų, koku pagrindu nuspręsta taikyti būtent tokius pakankamai ilgus terminus. Terminai keliasdešimt kartų prailginami, kas Lietuvos regionuose sukurtų visišką draudimą vykdyti išieškojimą iš turto ir neabejotinai pablogintų visų vartotojų skolinimosi sąlygas ir apribotų išieškojimo nukreipimą į bet kokią nekilnojamą turtą. Ypatingai atkreiptinas dėmesys į tai, jog projekto rengėjai naikina galimybę realizuoti turtą ir tais atvejais, kai skola mažesnė už turtą (CPK 663 str. 3 d. paskutinis sakinys). Galime numanyti, kad šie siūlymai siejami su nemokumo (bankroto) proceso administravimu, tačiau Įstatymų projektų rengėjų manymas, kad tokiu būdu pavyktų išsaugoti skolininko turtą, yra klaidinantis. Projektų rengėjai pasitelkia teisinio reguliavimo priemones, kurios galutiniame rezultate nedisciplinuoja, o realiai ilguoju laikotarpiu padaro skolininką nemokiu. Reikėtų įvertinti tai, kad dalis asmenų turi turto, kurį būtų galima realizuoti, atitinkamai

padengti įsiskolinimus ir jiems liktų netgi dalis turto sumos, kurios pagalba asmuo galėtų investuoti į mažesnę būstą regionuose. Pažymėtina, kad kartu su skola yra išieškomos ir procesinės palūkanos, kurios ilguoju laikotarpiu tik augtų ir viršytų pačią skolą. Turimais duomenimis, apie 57 proc. visų vykdomųjų bylų (741 tūkst.) kartu su skola išieškomos ir priteistos palūkanos. Pačios mažiausios palūkanos paprastai sudaro 5-6 proc., tačiau labai dažni atvejai, kai palūkanos viršija dešimt, ar keliasdešimt procentų (yra bylų, kuriose skaičiuojamos 40-80 proc. metinių palūkanų). Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Civilinio kodekso nuostatas pirmiausia dengiama ne skola, bet priskaičiuotos palūkanos (jeigu išieškomos nedidelės sumos, jos paprastai skiriamos priskaičiuotoms palūkanoms apmokėti, o skola mažėja nedidele dalimi), o palūkanos skaičiuojamos iki pilno skolos išieškojimo, t. y. skolą išieškant dalimis. Vadovaujantis 2023 m. liepos 15-24 d. atliktos reprezentatyvios visuomenės nuomonės apklausos duomenimis¹, kurios metu buvo siekiama išsiaiškinti visuomenės požiūrį į valdžios institucijų pateiktus siūlymus mažinti išskaitas iš skolingų asmenų darbo užmokesčio ir jam prilygintų pajamų, aštuoni iš dešimties gyventojų nesirinktų ilgesnio ir brangesnio skolų išieškojimo kelio. Apklausos duomenimis, 77 proc. respondentų nesutiktų papildomai sumokėti 800 eurų kreditoriui ir antstoliui už tai, kad skola iš jų pajamų kas mėnesį būtų išieškoma mažesnėmis dalimis ir per ilgesnį terminą nei dabar (ne per dvejus metus, o per penkerius metus).

Projekte siūloma viena kitą dubliuojančios „lengvatos“. Skolininkui suteikiamos ne tik taip vadinamos „skolininko atostogos“, bet mažinami ir išskaitų dydžiai išieškant iš darbo užmokesčio. Todėl siūlytume laipsniškai pereiti prie skolų išieškojimo iš pajamų sąlygų pakeitimo ir terminus peržiūrėti racionaliai, pvz. po 6 mėnesius, t. y. 12 mėn. ir atitinkamai 24 mėn.

CPK projekte siūloma įtvirtinti 25 MMA (apie 21 tūkstančių eurų) riba dėl draudimo nukreipti išieškojimą į turtą, yra neadekvačiai didelė, užkertanti ateityje kreditoriams galimybes atgauti skolas. Atkreiptinas dėmesys, kad būsto vertė regionuose ženkliai mažesnė, nei siūlomas nustatyti 25MMA dydis. Pažymėtina, kad kaimiškose vietovėse būstų kainos gali būti ir po 6000,00 Eur ir mažiau. Tai reiškia, jog skolos kaupsis, o nukreipti išieškojimo į menkavertį turtą antstolis neturės teisės. Susiklosto tokia situacija, kad asmuo, kurio atžvilgiu vykdomas išlaikymo įsiskolinimas (pavyzdžiui, skola 20 tūkstančių eurų), turi būstą, kurio vertė 100 tūkstančių eurų, antstolis negali nukreipti išieškojimo. Įtvirtinus tokią ribą, išieškojimas iš skolingų asmenų taptų neįmanomas. Atsižvelgiant į tai, siūlytume tikslinti šią nuostatą atitinkamai: „*Jeigu skolininkas nepateikia antstoliui šio straipsnio 1 dalyje nurodytų įrodymų arba paaiškėja, kad išieškotina suma ir vykdymo išlaidos nebus išiešotos per šio straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą, išieškoti iš skolininkui priklausančio paskutinio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, kai išieškotina suma ir vykdymo išlaidos viršija 8 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos (toliau – MMA) dydį.*“

Kritiškai vertiname CPK 663 straipsnio 3 dalies panaikinimas, kai panaikinamos galimybės nukreipti į turtą skolos išieškojimą, jeigu turto vertė mažesnė už skolą. Pažymėtina, kad regionuose, atsižvelgiant į šiais metais vykdomus pardavimus, šios nuostatos atsisakymas visiškai sustabdytų galimybę vykdyti išieškojimą regionuose ir kreditoriams atgauti, kad ir nedideles skolas. Pavyzdžiui, Klaipėdos mieste parduodamas 1 kambario butas, kurio pradinė kaina 9400 eurų, Šiaulių mieste parduodamas 1 kambario butas, kurio pradinė kaina 6660 eurų, Mažeikiuose parduodamas 1 kambario butas, kurio pradinė kaina 9390 eurų, Marijampolėje parduodamas 2 kambarių butas, kurio pradinė kaina 6000 eurų.

¹ Prieiga internetu: <https://www.antstoliurumai.lt/index.php?id=3046>

Remiantis statistika, vos 0,5 proc. iš per 2022 m. užbaigtų išieškojimo procesų skolos buvo dengiamos pardavus skolininkų turtą varžytynėse. Antstolių skelbiamų varžytynių skaičius, kaip ir ankstesniais metais, toliau mažėjo. Iš viso antstoliai 2022 m. paskelbė 3232 varžytynes (17 proc. mažiau, nei 2021 m.), iš kurių įvyko 1077 (13 proc. mažiau, nei 2021 m.). Per šešis pirmuosius 2023 m. mėnesius iš varžytynių parduoti tik 463 praskolinto turto objektai, arba 41 proc. mažiau, negu per atitinkamą 2022 m. laikotarpį. Tai rodo, kad turto realizavimas per varžytines yra pasitelkiama kaip krašutinė priverstinio vykdymo priemonė.

Siūlome pakeisti CPK 663 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turtą, jeigu skolininkas pateikia antstoliui įrodymus, kad išieškotiną sumą ir vykdymo išlaidas galima išieškoti per šešis mėnesius 12 mėnesių, o išieškant iš skolininkui priklausančio paskutinio būsto, kuriame jis gyvena, – per aštuoniolika mėnesių 24 mėnesius, darant šio Kodekso 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų. Šiuo atveju antstolis gali realizuoti skolininko turtą, jei paaiškėja, kad darant išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų išieškotina suma ir vykdymo išlaidos per šioje dalyje nustatytą terminą nebus išiešotos.“

2. Pakeisti 663 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Jeigu skolininkas nepateikia antstoliui šio straipsnio 1 dalyje nurodytų įrodymų arba paaiškėja, kad išieškotina suma ir vykdymo išlaidos nebus išiešotos per šio straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą, išieškoti iš skolininkui priklausančio paskutinio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, kai išieškotina suma ir vykdymo išlaidos viršija keturis tūkstančius eurų 8 Vyriausybės patvirtintos minimalios mėnesinės algos (toliau – MMA) dydį. Šioje dalyje nustatytas apribojimas netaikomas, jeigu skolininkui priklausančio paskutinio būsto, kuriame jis gyvena, vertė yra mažesnė negu išieškotina suma ir vykdymo išlaidos.“

Neabejotina, jog ilgesniame laikotarpyje užsitęsusių skolų administravimas, nepagrįstai apribotų kreditorių galimybes atgauti skolas. Pažymėtina, kad ilgėjant skolos grąžinimo terminui, skolininkas gali bankrutuoti, išvykti į užsienį, netekti darbingumo ar jo visišką (dalinį) nemokumą gali lemti kitos aplinkybės ar priežastys. Žvelgiant iš praktikos pusės, net ir šiuo metu galiojančio CPK 663 straipsnio atžvilgiu, antstoliai neparduoda turto dėl, pavyzdžiui, kelių tūkstančių eurų skolos susikaupusių komunalinių mokesčių, nebent išnaudotos visos skolos išieškojimo galimybės, skolos visiškai nedengiamos ir kauptos ne vienerius metus. Taip pat, svarbu pažymėti ir tai, kad esant didelėms skoloms dėl administracinių nusižengimų ir asmeniui nedarbiant, tačiau turint turto daug, sueis senaties terminas. Taigi, siūlomos teisinio reguliavimo „*legvatos*“ turės neigiamos įtakos skiriamų baudų prevencinės funkcijos, kaip atgrasomosios priemonės daryti pažeidimus, įgyvendinimo užtikrinimui.

(5) Dėl CPK projekto 5 str. Įstatymo įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas

CPK Projekto 5 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad antstoliai išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jam prilygintų skolininko pajamų darantiems asmenims iki 2024 m. sausio 1 d. Civilinio proceso kodekso 733 straipsnyje nustatyta tvarka pateikia patvarkymus daryti šio įstatymo 4 straipsnyje išdėstyta Civilinio proceso kodekso 736 straipsnyje nustatyto dydžio išskaitas. Svarstytas realus terminas tokiems pakeitimams įgyvendinti sudarant bent 6-12 mėnesių laikotarpį tiek antstoliams, tiek verslui (darbdaviams) pasiruošti, suderinti buhalterinės apskaitos sistemas, kadangi daugelis didžiųjų darbdavių naudoja informacines technologijas vykdydami išskaitas iš darbuotojų darbo užmokesčio. Pagal surinktus duomenimis, šiai dienai vienas antstolis gali būti išsiuntęs tarp 900 iki 3500 vnt. (vidutiniškai 1200 vnt.) patvarkymų darbdaviui (iš viso apie 160 tūkst. atvejų) dėl išskaitymo iš

skolininko darbo užmokesčio ir kitų darbuotojo pajamų. Projekte ir (ar) projekto aiškinaime rašte pasigedome reguliavimo, skaičiavimų, kas ir kaip avansu padengs antstoliui patvarkymų siuntimo paštu darbdaviams išlaidas. Antstoliai administruoja vykdomąsias bylas nuosekliai, periodiškai, todėl toks masinis patvarkymų išsiuntimas per trumpą laikotarpį sukurtų antstoliams ne tik nepakeliamas darbuotojų laiko sąnaudas, bet ir materialines išlaidas, kurių sektorius neturės išteklių užtikrinti. Žemiau teikiama įvertinti atliktus sąnaudų skaičiavimus. Todėl manytume, jog priėmus išskaitų dydžio pakeitimus, įstatymas turėtų būti taikomas tiesiogiai pačių išskaitas atliekančių institucijų.

Prognozuojamos naujų išskaitų administravimo sąnaudos

ANTSTOLIO PATVARKYMAS KEIČIANT IŠSKAITŲ DYDŽIUS	ANTSTOLIO/KONTOROS DARBUOTOJO DARBO LAIKO SĄNAUDOS Jei patvarkymui surašyti skiriamos 5 min.	BUHALTERIO DARBO LAIKO SĄNAUDOS Jei patvarkymui administruoti skiriamos 5 min.	PAŠTO SĄNAUDOS
108 antstoliai Po 1500 vnt. patvarkymų Iš viso -162 vnt. patvarkymų	1700 darbo dienų	1700 darbo dienų	162 000 vnt. laiškų
	165 000 € PAPILDOMOS sąnaudos atlyginimams priverstinio skolų išieškojimo sektoriuje	116 000 € PAPILDOMOS sąnaudos buhalterijų atlyginimams	890 500 € išlaidos antstolių kontoroms 8 245 € vienam antstoliui
Bendros projekto administravimo sąnaudos sudarytų 1 171 500 €			

(6) Dėl CPK projekto 6 str. Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio ex post vertinimas

Projekte *Ex post* vertinimo laikotarpis nustatytas nepagrįstai ilgas, net 5-eri metai. Kadangi išskaitų reguliavimas paveiks kelis šimtus tūkstančių priverstinio vykdymo proceso dalyvių, yra aktualus ir kreditoriams, ir skolininkams manytume, 2 metų laikotarpis yra būtinas pradėti vertinti naujų įstatymo pakeitimų nuostatų poveikį.

(7) Kitos, Lietuvos antstolių rūmų nuomone, galimos teisinio reguliavimo priemonės aktyvinti asmenis grįžti į darbo rinką:

- *Mokestinės atostogos ir socialinis kreditas;*
- *Išieškojimas iš nedarbo išmokos pagal neapmokėtas administracines ir baudžiamąsias baudas;*
- *Antstoliui galimybė motyvuotu skolininko prašymu atidėti/išdėstyti skolos mokėjimą.*
- Į darbo rinką grįžtantiems ir skolų turintiems žmonėms siūlytina suteikti “*mokesčių atostogas*”, kurios ne tik skatintų dirbti legaliai, bet ir valstybei padėtų sutaupyti dešimtis milijonų eurų. Bet

kurio legaliai įsidarbinusiojo asmens gaunama minimalioji mėnesinė alga (MMA) dėl mokesčių valstybei mažėja 207 Eur, arba 25 proc. Būtent mokesčiai yra dažniausia nelegalaus darbo priežastis. Kreditoriams išskaičiuojamos sumos visais atvejais mažesnės už mokesčius valstybei: atsižvelgiant į MMA uždirbančio asmens skolų skaičių ir pobūdį, skoloms dengti gali būti išskaičiuojama nuo 126 iki 190 Eur. Valstybei subsidijuojant į darbo rinką grįžusių asmenų mokėtinus mokesčius ir nebemokant jiems nedarbo išmokos, kurios vidutinis dydis šiuo metu yra 458 Eur. Ilgalaikiams bedarbiams tai būtų reali paskata pradėti legaliai dirbti. Jei per metus į darbo rinką sugrįžtų 10 tūkst. ilgalaikių bedarbių, būtų sutaupoma jau 30,1 mln. Eur lėšų, o jei būtų užimtos visos 14,5 tūkst. esamų laisvų darbo vietų, valstybės biudžetas pasipildytų beveik 43,7 mln. Eur. Atkreipiame dėmesį, kad tokios „*mokesčių lengvatos*“ sukurta nauda būtų keleriopai didesnė už tą spėjama 6,5 mln. Eur sumą, apie kurią kalbama projekto aiškinamajame rašte. Lietuvos antstolių rūmų atliktais skaičiavimais, vien tik siūlymas du kartus mažinti skolų išskaičiavimo dydį iš MMA neviršijančių skolingų asmens pajamų vienos 2000 Eur skolos išieškojimo trukmę prailgintų 2,6 karto (nuo 23 mėn. iki 59 mėn.), o finansinę naštą MMA uždirbančiam skolininkui papildomai padidintų apie 800 Eur. Asmeniui, turinčiam dvi skolas po 1000 Eur ir uždirbančiam MMA, išieškojimo trukmė pagal siūlomą tvarką ilgėtų beveik 4 kartus (nuo 15 mėn. iki 59 mėn.), o papildomai mokėtina suma didėtų iki 960 Eur. Tai ne tik priverstinio išieškojimo išlaidos, bet ir teismų priteisiamos palūkanos, kurios įprastai pradedamos skaičiuoti nuo kreditoriaus kreipimosi į teismą dienos. Užsitęsusio išieškojimo atvejais palūkanos, delspinigiai, netesybos ir administravimo mokesčiai pirminės pradelstų skolų sumas išaugina po 8-9 kartus. Į darbo rinką grįžę skolininkai, net ir mokėdami galiojančios redakcijos Civilinio proceso kodekso 736 str. įtvirtintas išskaitas iš pajamų skoloms dengti, pragyvenimui kas mėnesį turėtų 672 Eur (po 22 Eur dienai), arba 39 Eur daugiau, negu dabartinė MMA „į rankas“ (633 Eur). Taip pat, valstybė, įvertinusi asmens pastangas grįžti į darbo rinką, galėtų suteikti tokiems asmenims socialinį kreditą. Pastebėtina, kad tokia praktika taikoma ir kitose valstybėse, pavyzdžiui, Nyderlanduose.

- Dar vienas postūmis trauktis iš šešėlio būtų leidimas iš nedarbo išmokos išieškoti skolas už administracinės ar baudžiamosios teisės pažeidimus. Galiojant draudimui išieškoti skolas iš nedarbo išmokos, skolingas bedarbis renkasi 458 Eur nedarbo išmoką ir dar 840 Eur nelegalių darbo pajamų (iš viso – 1298 Eur), nei gauti minimalias mėnesines pajamas. Paminėtina, jog kaimyninėje Latvijoje, Lenkijoje iš baudų nesumokėjusių pažeidėjų gaunamos MMA leidžiama išskaičiuoti net 50 proc. lėšų, tokiu būdu viešąją tvarką saugant ne tik draudimais, bet ir siekiant užtikrinti paskirtų nuobaudų neišvengiamumą. Taigi, papildomai siūlome apsvarstyti CPK 738 straipsnio pakeitimą, pildant nuostatas, jog „iš laikinojo nedarbingumo atvejais mokamų socialinio draudimo išmokų, nedarbo socialinio draudimo išmokų išieškoti galima tik pagal teismo sprendimą dėl išlaikymo išieškojimo ir pagal teismo sprendimą dėl žalos, padarytos suluošinimu ar kitaip sužalojus sveikatą, taip pat atėmus maitintojo gyvybę, atlyginimo, ir vykdant baudos už administracinius nusižengimus bei baudžiamajame procese paskirtų baudų išieškojimą šio Kodekso 736¹ straipsnyje nustatyta tvarka.“ Įsidarbinus iš tokio asmens galėtų būti 3 mėnesius skola neišieškoma, o dar 3 mėnesius būtų taikomos sumažintos išskaitos iš darbo užmokesčio ir jam prilygintų pajamų.

- Taip pat svarstyтина galimybė CPK 736 straipsnio 3 dalies nuostatas papildyti ir taikyti platesniam atvejų ratui, kai asmuo pateikia antstoliui prašymą ir motyvuotus įrodymus, jog būtina sumažinti išskaitas, t. y. antstolis, vadovaujantis asmens, įskaitant bet neapsiribojant, išlaikančiojo tik nedarbingus šeimos narius, rašytinio prašymo pagrindu, galėtų mažinti iki 10 procentų CPK 736 str. nustatytus išskaitų dydžius.

Tikimės, kad pateiktos pastabos ir pasiūlymai bus naudingi.

Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo pirmininkas

Irmantas Gaidelis

Rengė: D.Satkauskienė, L.Baradinskaitė, info@antstoliurumai.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 38, LT-01104 Vilnius, tel.: 8 706 64 845,
el. p. kanc@eimin.lt, <http://eimin.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188621919

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministerijai

2023-08- Nr. (4.6-82 Mr)-
į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-597

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽIMTUMO ĮSTATYMO NR. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 STRAIPSNIŲ IR IV SKYRIAUS PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR KITŲ SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija išnagrinėjo Jūsų pateiktus derinti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo (toliau – Užimtumo įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 961 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo (toliau – VDI įstatymo projektas) projektus (toliau kartu – Įstatymų projektai) bei Teisės aktu sukeliama arba teisės akto projektu galimų sukelti ūkio subjektų prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų apskaičiavimo ataskaitą. Informuojame, kad pagal kompetenciją teikiame šias pastabas ir pasiūlymus.

1. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte tvirtinama, kad esamas išskaitų dydis yra viena pagrindinių priežasčių, kodėl skolininkai vengia grįžti į darbo rinką. Teigiama, kad po išskaitų liekanti pajamų suma nėra pakankama, kad skatintų dirbti. Dėl šios priežasties, Įstatymų projektais siūloma nustatyti „skolininko atostogas“ ir tokius išskaitų dydžius, kurie skatintų skolininkus grįžti į darbo rinką.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija supranta, jog šiais Įstatymų projektais siekiama pagerinti sąlygas skolininkams, sukuriant jiems svaresnes ekonomines ir psichologines paskatas užsidirbti dėl aukštesnių potencialių pajamų. Tačiau aiškinamajame rašte nėra pakankamai įvertintos galimos neigiamos pasekmės kreditoriams bei jų teisėtiems verslo interesams. Siūlytina įvertinti galimybę apklausti kredito įstaigas bei kitus juridinius asmenis siekiant nustatyti, kokią įtaką jų vykdomai ekonominei veiklai turėtų skolų grąžinimo laikotarpio pailginimas. Ekonomikos

ir inovacijų ministerijos nuomone, yra būtina rasti subalansuotą kompromisinį sprendimą, kuris atitiktų ne tik skolininkų interesus, bet kartu nepažeistų teisėtų kreditorių lūkesčių.

2. VDI įstatymo projektu nustatoma, kad: *„Nelaimingų atsitikimų darbe, darbuotojų saugos ir sveikatos, norminių darbo teisės aktų pažeidimų, nelegalaus ir nedeklaruoto darbo prevencijos, svarstančių įsidarbinti pas pažeidimą padariusį darbdavį, kandidatų ir darbuotojų informavimo ir jų teisėtų interesų apsaugos užtikrinimo tikslais, Valstybinė darbo inspekcija savo interneto svetainėje vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus nustatyta tvarka viešina informaciją apie juridinių ir fizinių asmenų padarytus teisės pažeidimus nurodant: juridinio asmens teisinę formą ir jo pavadinimą, juridinio asmens identifikacinį numerį, juridinio asmens interneto svetainės adresą (jeigu juridinis asmuo turi interneto svetainę) ar fizinio asmens vardą, pavardę, gimimo metus ir padaryto teisės pažeidimo pavadinimą, jei juridinio asmens vadovas ar kitas atsakingas asmuo ar fizinis asmuo yra baustas už padarytą administracinį nusižengimą, numatytą Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 58 punkte nurodytame Administracinių nusižengimų kodekso straipsnyje“.*

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos nuomone, viešinant paskirtas nuobaudas už pažeidimus – ypač įmonėms pritaikytas nuobaudas – tiek nubaustoji, tiek ir kitos įmonės prevenciškai atgrasomos nuo teisės pažeidimų, vengdamos neigiamo verslo partnerių ir visuomenės požiūrio, kuris gali daryti neigiamą įtaką ne tik juridinio asmens reputacijai, bet ir jo pajamoms. Be to, pritaikytų poveikio priemonių viešinimas padeda formuoti vienodą baudų taikymo praktiką, taip pat leidžia užtikrinti lygiateisiškumo principo įgyvendinimo kontrolę, todėl siūlome viešinti ne tik padaryto teisės pažeidimo pavadinimą, bet ir ūkio subjektui pritaikytą konkrečią poveikio priemonę (jos dydį), bei Valstybinės darbo inspekcijos argumentus/motyvus dėl konkretaus poveikio priemonės dydžio paskyrimo.

Taip pat siūlytume įvertinti ir reguliavime numatyti išimtis tiems atvejams, kuomet tokios informacijos viešinimas gali būti pernelyg griežta bausmė tiems ūkio subjektams, kurie dėl įvairių, dažnu atveju, netyčinio pobūdžio priežasčių ar mažareikšmių pažeidimų (pavyzdžiui, dėl žmogiškos ar techninės klaidos ir pan.) nespėjo laiku užregistruoti naujo darbuotojo ir dėl to buvo nubausti už nelegalų darbą. Dėl šios priežasties, pritariame Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos 2023 m. rugpjūčio 4 d. išvadoje Nr. 2R-4543 (3.2.Mr) pateiktam pasiūlymui tikslinti VDI įstatymo projektą, nustatant konkrečius kriterijus, kuomet asmens duomenys būtų viešai skelbiami už padarytus aptariamus administracinius nusižengimus.

3. Ekonomikos ir inovacijų ministerija primena, jog ne kartą yra teikusi pasiūlymą dėl Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, siūlydama įvertinti galimybes nustatyti mechanizmą ar išlygą, kad praėjus tam tikram laikotarpiui nuo asmens įtraukimo į Nepatikimų mokesčių mokėtojų sąrašą, būtų atlikta šio sąrašo revizija (peržiūra) ir, jeigu juridinis arba individualia veikla užsiimantis asmuo nepadaro daugiau jokių pažeidimų ir (ar) atitinka tam tikrus papildomus kriterijus, jis iš minėto sąrašo galėtų būti išbrauktas. Tokiu būdu mažiau būtų baudžiami tie verslai, kurie pateko į minėtą sąrašą dėl padarytos žmogiškos ar techninės klaidos, tuo tarpu piktybiškai įstatymus pažeidinėjantiems juridiniams asmenims bei pagal individualią veiklą veikiantiems fiziniams asmenims ir toliau būtų taikomi šiuo metu įstatyme numatyti terminai. Ekonomikos ir inovacijų ministerijos nuomone, sukūrus tokio pobūdžio mechanizmą, patikimų mokesčių mokėtojų institutas taptų pozityvia mokesčių morale skatinančia, o ne verslo veiklą ir plėtrą ribojančia priemone.

4. Įstatymų projektų rengėjai lydimuosiuose dokumentuose nurodo, kad vienas iš Įstatymų projektų tikslų yra padidinti legaliai dirbančių asmenų mastą Lietuvoje, atsižvelgiant į

tai, siūloma numatyti veiksmingas ir atgrasančias sankcijas už nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą, taip pat minima, kad sankcijos darbdaviams – juridiniams asmenims – nedidintos daugiau nei 10 metų ir pan. Ekonomikos ir inovacijų ministerijos nuomone, Užimtumo įstatymo projekto 22 straipsniu keičiamo Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 56 straipsnio 4 dalies 2 punkte siūlomos nustatyti baudos, siejamos su įmonių apyvartos dydžiu (2,5 proc. nuo įmonės bendrųjų pasaulinių pajamų praėjusių finansinių metų dydžio bauda, tačiau ne mažesnė kaip 3 minimalių mėnesinės algos (toliau – MMA) (2 772 Eur) dydžių už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį ir ne daugiau kaip 0,5 mln. Eur, bei už pakartotinį pažeidimą atitinkamai 5 proc. nuo įmonės bendrųjų pasaulinių pajamų praėjusių finansinių metų dydžio bauda, tačiau ne mažesnė kaip 6 MMA (5 544 Eur) dydžių už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį ir ne daugiau kaip 1 mln. Eur), galimai yra per griežta priemonė, turint omenyje, kad bauda bus mokama už kiekvieną įmonėje dirbantį nelegaliai asmenį, o tai jau tikėtina atlygins už pažeidimo mastą. Lydimajame medžiagoje nepateikta analizė ir kitų šalių pavyzdžiai, pagrindžiantys baudos dydžio siejimą su įmonės apyvarta, kaip tinkamiausią ir efektyviausią poveikio priemonę. Be to, atkreiptinas dėmesys į tai, kad tarp minimalios baudos dydžio (3 MMA ir 6 MMA) ir maksimalios baudos dydžio (0,5 mln. Eur ir 1 mln. Eur) yra labai didelis atotrūkis ir bendrai baudų dydžiai kelis kartus viršys šiuo metu nustatytus dydžius, todėl abejotina, ar siūlomu teisiniu reguliavimu pasirinktos priemonės yra proporcingos. Siūlytume pakartotinai įsivertinti baudos dydžio susiejimą su įmonių apyvartos dydžiu, apsvarstyti galimybę mažinti maksimalius baudų dydžius ir numatyti baudų didinimą taikyti palaipsniui.

5. Užimtumo įstatymo projekto 22 straipsniu keičiamo Užimtumo įstatymo 56 straipsnio 4 dalies 2 punkte siūlome nuostatos pradžioje įvesti *bendrųjų pasaulinių pajamų* sutrumpinimą, o ne nurodyti paaiškinimą nuostatos pabaigoje.

6. Atkreipiame dėmesį, kad pagal Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 4 dalį teisės aktai, keičiantys ar nustatantys naują ūkio subjektų veiklos ar jos priežiūros teisinį reguliavimą, paprastai įsigalioja gegužės 1 dieną arba lapkričio 1 dieną, tačiau visais atvejais ne anksčiau kaip po trijų mėnesių nuo jų oficialaus paskelbimo dienos. Ši nuostata netaikoma, kai teisinis reguliavimas nustatomas arba keičiamas pagal Europos Sąjungos teisės aktuose nustatytus įpareigojimus, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių reikalavimus, taip pat kai nustatomas ūkio subjektams palankesnis teisinis reguliavimas. VDI įstatymo projektu numatoma keisti ūkio subjektų priežiūros teisinį reguliavimą, o įstatymų įsigaliojimo data numatyta – 2024 m. sausio 1 d. Atsižvelgiant į tai, siūlytume nuostatoms, kurios keičia ūkio subjektų veiklos ar jos priežiūros reguliavimą, numatyti kitą, atitinkančią Teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 4 dalies nuostatas, įstatymų įsigaliojimo datą.

Ekonomikos ir inovacijų viceministrė

Ieva Valeškaite

Evelina Maskoliūnaitė, tel. +370 614 32 821, el. p. evelina.maskoliunaite@eimin.lt

Kristina Kertenė, tel. +370 686 95 989, el. p. kristina.kertene@eimin.lt

Vyginta Damzenienė, tel. +370 659 30 075, el. p. vyginta.damzeniene@eimin.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 38, 01104 Vilnius,
Tel. (8 5) 203 4696, faks. (8 5) 203 4692, el. p. info@enmin.lt, enmin.lrv.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302308327

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos
ir darbo ministerijai

2023-08- Nr. (5.1-06 Mr)3-
į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-
598

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, pagal kompetenciją išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktus Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektus (toliau – Įstatymų projektai), informuoja, kad pastabų ir pasiūlymų dėl Įstatymų projektų neturi.

Branduolinės energetikos politikos grupės vadovė,
laikinai atliekanti ministerijos kanclerio funkcijas

Asta Žalnieriūtė

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
el. paštu post@socmin.lt

2023 m. rugpjūčio 8 d., Vilnius

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 627, 628, 663 IR 736 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR KITŲ PROJEKTŲ

Finansinių įmonių paslaugų asociacija FINCO (FINCO) susipažino su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengtais Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtąjo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektais (Pataisų paketas) ir šiuo raštu teikia pastabas ir pasiūlymus.

FINCO palaiko ministerijos siekį skatinti skolininkus grįžti į darbo rinką. Visgi reiškiamo abejones dėl konkrečių siūlomų priemonių ir Pataisų pakete siūlomų reguliavimo pakeitimų, nes manome, kad jie nebus naudingi nei vartotojams, nei kreditoriams dėl žemiau nurodytų priežasčių.

Norime pabrėžti, kad šiuo metu galiojantis Vartojimo kreditų teisinis reguliavimas, kurį sudaro Vartojimo kredito įstatymas ir Lietuvos Banko poįstatyminiai teisės aktai numato griežtą ir efektyviai veikiančią atsakingo skolinimo praktiką. Vartojimo kredito davėjai (VKD) privalo laikytis skirtingų reguliavimo nuostatų, kurios kartu garantuoja kredito siekiančio asmens galimybių grąžinti naują kreditą vertinimą, asmeniui liekančių pajamų vertinimą ir kitas priemones. Be to, esamas Vartojimo kredito įstatymas numato ir trijų mėnesių „kredito atostogas“. Eilę metų vartojimo kreditų rinkoje vyraujantis blogų paskolų, dėl kurių grąžinimo asmenys turi ilgalaikių problemų, lygis yra žemas. FINCO narių bei mums žinoma Lietuvos banko statistika nerodo ir neindikuoja reikšmingų problemų, susijusių su vartojimo kreditų grąžinimu.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (CPK) siūloma numatyti „skolininko atostogas“. Mums nėra suprantama, kodėl norima tokią išimtinę priemonę leisti naudotis visiems, kurie paskutinius 6 mėn. buvo registruoti Užimtumo tarnyboje bedarbio ar darbo rinkai besirengiančio asmens statusu. Mūsų įsitikinimu, 6 mėn. laikotarpis yra per trumpas ir turėtų būti bent 12 mėn., jei ši priemonė yra orientuota į tikrai ilgalaikius bedarbius, kurie susivokė ir dabar jau nori pradėti dirbti bei grąžinti savo skolas. Taip pat nėra suprantama, kodėl siūloma suteikti net 12 mėn. laikotarpio „skolininko atostogas“. Mūsų vertinimu, jeigu šis siūlymas yra skirtas naujai įsidarbinusio ilgai nedirbusio asmens integracijai, skolų mokėjimo sustabdymas iki 12 mėn. yra per ilgas. Jeigu tokia lengvata yra skirta nurodytu tikslu ir jeigu ji būtų nustatyta, tai skolų mokėjimas turėtų būti stabdomas ne daugiau kaip 3 mėnesiams. Šis laiko tarpas atitiktų laikotarpį, siejamą su

darbo išbandymu ir kuris pagal savo trukmę yra pakankamas asmeniui įsilieti į darbo rinką. Taip pat atitiktų esamą „kreditų atostogų“ praktiką.

CPK pakeitimais taip pat siūloma iš esmės keisti išieškojimo iš turto reguliavimą ir siūloma suderinti tam tikras nuostatas su Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo nuostatomis. FINCO įsitikinimu paskutinis būstas, kuriame asmuo gyvena yra saugoma vertybė ir suprantama kodėl esamas reguliavimas numato specialiąsias apsaugos priemones. Visgi iš aiškinamojo rašto nėra aišku kodėl siūloma keisti esamą reguliavimą ir kodėl siūlomi tokie dideli pokyčiai, net ir tie, kurie apima ne paskutinį būstą.

Esame įsitikinę, kad siūlomi CPK 736 straipsnio pakeitimai sukurs priešingą rezultatą nei deklaruojami Pataisų paketo siekiai. Manome, kad pasiūlytas sprendimas neskatins skolininkų ieškoti būdų grąžinti skolą ir priėmus siūlomas pataisas virs „patogia paskola“. Siūlomais pakeitimais bus suteiktas užtikrinimas skolininkams, kad jų nelaukia neigiamos pasekmės ir jie savo skolas gali grąžinti per laikotarpį, kuris priklauso nuo jų pasirengimo ir noro dirbti legaliai ar daugiau uždirbti. Be to, siūlomi reguliavimo pakeitimai turės įtakos kreditavimui ne tik esamų ilgalaikių bedarbių, kurie turi skolų, bet visų asmenų, kurių pajamos šiuo metu yra mažos. Vartojimo kredito davėjai bus priversti įvertinti naują reguliavimą, jei jis bus priimtas ir atitinkamai riboti finansinės paslaugos prieinamumą visiems asmenimis patenkantiems į pataisose numatytą pajamų lygį.

Taip pat norime pabrėžti, kad MMA nėra skurdo ar kita minimalių pajamų riba. Būtinąjį asmens pajamų dydį atspindi Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skelbiamas ir kasmet kintantis minimalių vartojimo poreikių dydis (MVPD). MVPD jau šiuo metu yra taikomas ir naudojamas vertinant vartojimo kreditų išdavimą. Vadovaujantis Lietuvos banko reguliavimu VKD prieš suteikdami naują vartojimo kreditą turi įsitikinti, kad asmeniui liktų MVPD.

Apibendrinant, manome, kad siūlomi CPK pakeitimai nepasieks deklaruojamų tikslų, turės esminės neigiamos įtakos visiems vartojimo kredito paslaugos gavėjams ir sudarys neteisingas paskatas skolų grąžinti nenorintiems asmenims. Siūlome atsisakyti CPK 736 straipsnio pakeitimų ir trumpinti „skolininko atostogas“ iki 3 mėn. bei siaurinti ratą asmenų, kurie galės pasinaudoti šia priemone.

Pagarbiai
Finansinių paslaugų įmonių asociacija FINCO
Direktorius

Šarūnas Frolenko

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

Į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-597

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Finansų ministerija, išnagrinėjusi Jūsų pateiktus derinti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektus, informuoja, kad pagal kompetenciją pastabų ir pasiūlymų neturi.

R. Petrošė, tel. (8 5) 239 0031, el. p. ramute.petrose@finmin.lt

FinMin Užimtumo+įst+ir+kt.(didnti+legaliai+dirb+ir+kt.).+patikslintas

Informacija apie asmens duomenų tvarkymą skelbiama adresu <https://finmin.lrv.lt/lt/asmens-duomenu-apsauga>

Biudžetinė įstaiga
Lukiškių g. 2, 01512 Vilnius

Tel. (8 5) 239 0000
Faks. (8 5) 279 1481

El. p. finmin@finmin.lt
<https://finmin.lrv.lt>

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių
asmenų registre, kodas 288601650

t

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Jogailos g. 14, LT-01116 Vilnius, tel. (8 5) 262 7797, faks. (8 5) 212 6492, el. p. taryba@kt.gov.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188668192

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
El. p. post@socmin.lt

2023-08- Nr. (2.30Mr-43)6V-
Į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-597

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

(1) Dėkojame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai už kreipimąsi¹ į Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybą dėl Lietuvos Respublikos įstatymų projektų paketo², įskaitant Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 35 straipsnio papildymą 7 dalimi (toliau – Papildymas).

(2) Konkurencijos taryba pagal kompetenciją esminių pastabų neturi, tačiau norėtų atkreipti dėmesį į Papildymo formuluotę. Papildyme nurodyti konkrečioms priemonėms taikytini konkretūs teisiniai pagrindai potencialiai galėtų tapti per daug ribojančiais ateityje, nežinant kuris Europos sąjungos tesės aktas turės būti taikomas tam tikrai priemonei pagal jos sąlygas duotuoju metu. Todėl siūlytume įvertinti dabartinę Papildymo formuluotę ir apvarstyti galimybę ją pakeisti abstraktesne, pagal kurią konkrečiai Papildyme įvardintoms priemonėms **taikomos Europos sąjungos valstybės pagalbos taisyklės**, neįvardinant konkrečių teisės aktų.

(3) Jei kiltų papildomų klausimų, susijusių su šiame rašte pateikiama informacija, prašome kreiptis į mūsų instituciją.

Tarybos narė

Medeina Augustinavičienė

Gabrielė Taminskaitė-Kočiūnė, tel. (8 5) 262 9578, el. p. Gabriele.Taminskaite-Kociune@kt.gov.lt

¹ 2023 m. liepos 26 d. raštas Nr. (11.2Mr-53) STAP-597.

² Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektai

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

2023-08-10 Nr. 09/04

Į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-598

ORIGINALAS SIUNČIAMAS NEBUS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽIMTUMO ĮSTATYMO NR. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30-1, 30-2, 32, 35, 38, 39-3, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48-1, 50 STRAIPSNIŲ IR IV SKYRIAUS PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 627, 628, 663 IR 736 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 95, 362-1, 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 96-1 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS STATYBOS ĮSTATYMO NR. I-1240 KETVIRTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO IR 22-1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 40-1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS ĮMONĖS IGNALINOS ATOMINĖS ELEKTRINĖS DARBUOTOJŲ PAPILDOMŲ UŽIMTUMO IR SOCIALINIŲ GARANTIJŲ ĮSTATYMO NR. IX-1541 4 IR 5 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS GARANTIJŲ DARBUOTOJAMS JŲ DARBDAVIUI TAPUS NEMOKIAM IR ILGALAIKIO DARBO IŠMOKŲ ĮSTATYMO NR. XII-2604 1 IR 3-1 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO

Lietuvos bankų asociacija dėkoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai už galimybę susipažinti su Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 301, 302, 32, 35, 38, 393, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 481, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 3621, 589 straipsnių pakeitimo ir 961 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtąjo skirsnio pavadinimo ir 221 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 401 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 31 straipsnių pakeitimo projektais (toliau – Projektų paketas).

Išanalizavę projektą, teikiame savo pastabas ir komentarus dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – CPK):

1. Dėl CPK 627 straipsnio pakeitimo.

Įstatymo projekte siūloma CPK 627 straipsnį papildyti 8 punktu, numatančiu vadinamąsias „skolininko atostogas“. Siūloma šio punkto formuluotė yra tokia:

„8) turtinio pobūdžio išieškojimo byloje, kai Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) Užimtumo tarnybos direktoriaus nustatyta tvarka pateikia prašymą dėl skolininko, kuris paskutinius 6 mėnesius buvo registruotas Užimtumo tarnyboje bedarbio ar darbo rinkai besirengiančio asmens statusu ir pradėjo dirbti pagal darbo sutartį arba darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu.“

Neprieštaraujame bendrai „skolininko atostogų“ idėjai, tačiau siūlomoje įstatymo nuostatoje pasigendame tokių „atostogų“ suteikimo tvarkos reglamentavimo aiškumo. Iš siūlomo pakeitimo nėra aišku kokiais kriterijais remiantis „skolininko atostogos“ bus suteikiamos, ar bus atsižvelgiama į konkretaus skolininko turtinę padėtį, turimų įsiskolinimų apimtį, darbo santykių pasibaigimo pagrindus, trukmę ir kitas reikšmingas aplinkybes. Kitaip tariant nėra aišku ar vadinamosios „skolininko atostogos“ bus suteikiamos visiems be išimties asmenims, kurie atitinka nuostatoje nurodytus kriterijus (paskutinius 6 mėnesius buvo

registruotas Užimtumo tarnyboje bedarbio ar darbo rinkai besirengiančio asmens statusu ir pradėjo dirbti pagal darbo sutartį arba darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu), ar bus atsižvelgiama ir į kitus kriterijus.

Iš įstatymo projekto aiškinamojo rašto matyti, kad nustatant vadinamąsias „skolininko atostogas“ yra siekiama skolininkus skatinti grįžti į darbo rinką, tačiau, jei „skolininko atostogas“ bus suteikiamos visiems be išimties asmenims, atitinkantiems nuostatoje nurodytus kriterijus, efektas gali būti priešingas – skolininkai gali būti skatinami nutraukti darbo santykius, užsiregistruoti Užimtumo tarnyboje ir vėliau vėl pradėti dirbti ir tokiu būdu įgyti teisę į „skolininko atostogas“.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad „skolininko atostogų“, t. y. finansinių įsipareigojimų vykdymo atidėjimo, koncepcija nėra nauja. Tiek Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo (toliau – VKĮ) 18¹ straipsnis tiek ir Lietuvos Respublikos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo (toliau – SNTSKĮ) 22 straipsnis suteikia kredito gavėjams teisę prašyti atidėti finansinių įsipareigojimų vykdymo terminus. Tiesa, abi šios teisės normos nustato aiškius kriterijus kuomet asmenys gali prašyti atidėti įmokų mokėjimą, todėl manome, kad ir įvedant galimybę atidėti įsiskolinimų išieškojimą taip pat turi būti nustatyti aiškūs kriterijais, kuriems esant asmuo gali pasinaudoti tokia teise.

Todėl, LBA nuomone, siekiant įstatymo aiškinamajame rašte nurodytų tikslų, t. y. skatinti asmenis grįžti į darbo rinką, vadinamųjų „skolininko atostogų“ suteikimas turėtų būti nukreiptas būtent į šią tikslinę asmenų grupę numatant konkrečius kriterijus, kuriuos asmuo turi atitikti norėdamas pretenduoti į šią lengvatą. Numatyti kriterijai turėtų užkirsti kelią galimoms situacijoms kuomet asmenys sąmoningai nutraukia turimus darbo santykius ir registruojasi Užimtumo tarnyboje vien tam, kad įgyti teisę į „skolininko atostogas“. Be to, įstatymu įtvirtinant teisę į „skolininko atostogas“ sąlygos, kurioms esant galima pretenduoti į šią lengvatą taip pat turėtų būti įtvirtintos įstatymu, o ne žemesnės galios teisės aktu (Užimtumo tarnybos direktoriaus įsakymu).

2. Dėl CPK 628 straipsnio pakeitimo.

Įstatymo projekte siūloma CPK 628 straipsnį 5 dalimi, numatančia „skolininko atostogų“ trukmę. Mūsų vertinimu projekte numatytas 12 mėnesių per 5 metų laikotarpį nuo pirmosios vykdomosios bylos sustabdymo dienos terminas yra ženkliai per ilgas ir neproporcingai pažeidžia kreditorių (išieškotojų) interesus.

Minėta, kad tiek VKĮ tiek ir SNTSKĮ numato galimybę kredito gavėjams prašyti atidėti įmokų mokėjimo terminus ne ilgesniam nei 3 mėnesių laikotarpiui, todėl manome, kad ir CPK įtvirtintas „skolininko atostogų“ terminas neturėtų būti ilgesnis. Juo labiau atsižvelgiant į tai, kad numatomais pakeitimais yra siekiama skatinti asmenis grįžti į darbo rinką. Pažymime, jog Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (toliau – DK) numato, jog naujai sudaromoje darbo sutartyje negali būti nustatytas ilgesnis nei trijų mėnesių išbandymo terminas, taigi trys mėnesiai yra tas laikotarpis, per kurį naujai pradėjęs dirbti asmuo gali įsitvirtinti darbo rinkoje.

Atsižvelgiant į nurodytus argumentus manome, kad vykdomosios bylos sustabdymas neturėtų trukti ilgiau nei tris mėnesius. Norint nustatyti ilgesnį sustabdymo terminą būtina nustatyti galimybę periodiškai peržiūrėti sprendimą stabdyti vykdomąją bylą ir įvertinti ar nėra išnykusios aplinkybės, sudariusios sustabdymo pagrindą.

3. Dėl CPK 663 straipsnio pakeitimo.

CPK 663 straipsnio pakeitimais numatoma pakeisti šio straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turtą, jeigu skolininkas pateikia antstoliui įrodymus, kad išieškotiną sumą ir vykdymo išlaidas galima išieškoti per 12 mėnesių, o išieškant iš skolininkui priklausančio paskutinio būsto, kuriame jis gyvena, – per 50 mėnesių, darant šio Kodekso 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų.“

Gedimino pr. 20, LT-01103 Vilnius, tel. nr: (8 5) 249 6669, el. p.: info@lba.lt, www.lba.lt
Juridinio asmens kodas 121900744

Šiuo atveju antstolis gali realizuoti skolininko turtą, jei paaiškėja, kad darant išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų išieškotina suma ir vykdymo išlaidos per šioje dalyje nustatytą terminą nebus išieškotos."

Taip pat pakeisti straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Jeigu skolininkas nepateikia antstoliui šio straipsnio 1 dalyje nurodytų įrodymų arba paaiškėja, kad išieškotina suma ir vykdymo išlaidos nebus išieškotos per šio straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą, išieškoti iš skolininkui priklausančio paskutinio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, kai išieškotina suma ir vykdymo išlaidos viršija 25 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos (toliau – MMA) dydį."

Mūsų vertinimu atlikus numatomus pakeitimus atsiras prieštaravimas tarp nurodytų CPK 663 straipsnio dalių.

Pirmąją dalimi antstoliui suteikiama teisė realizuoti skolininko turtą, jei paaiškėja, kad darant CPK 736 straipsnyje nustatyto dydžio išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų išieškotina suma ir vykdymo išlaidos per šioje dalyje nustatytą terminą nebus išieškotos. Išieškojimo terminas iš skolininko turto nurodomas 12 mėnesių, iš paskutinio skolininko būsto – 50 mėnesių.

Nuo 2024 metų, t. y. kai įsigaliojusių siūlomi CPK pakeitimai MMA bus 940 EUR arba 709 EUR atskaičius mokesčius. Vadinas, iš MMA uždirbančio skolininko nuo 2024 metų CPK 736 straipsnį būtų galima išskaityti po 70,9 EUR per mėnesį. Per 50 mėnesių toks skolininkas galėtų grąžinti 3545 EUR sumą. Atitinkamai, jei iš tokio skolininko išieškoma pinigų suma būtų didesnė nei 3545 EUR, tai pagal CPK 663 straipsnio 1 dalies nuostatą - „<...> Šiuo atveju antstolis gali realizuoti skolininko turtą, jei paaiškėja, kad darant išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų išieškotina suma ir vykdymo išlaidos per šioje dalyje nustatytą terminą nebus išieškotos“, antstolis galėtų realizuoti skolininkui priklausančią būstą. Tuo tarpu CPK 663 straipsnio 3 dalis jau numato, kad paskutinis skolininko būstas galėtų būti realizuotas tik tuo atveju, jei skolos suma viršija 25 MMA, t. y. bus didesnė nei 23100 EUR. Tad yra akivaizdus prieštaravimas tarp šių dviejų įstatymo normų.

Kitas ne mažiau svarbus aspektas yra tai, kad apribojus galimybę išieškoti iš paskutinio skolininko būsto, jei skolos suma neviršija 25 MMA, bus ženkliai apribotos ar net panaikintos kreditorių teisės atgauti įsiskolinimo sumas. Vertinant jau minėtą pavyzdį, kad iš minimalią mėnesinę algą gaunančio skolininko pagal CPK 736 straipsnį būtų galima išskaityti po 70,9 EUR per mėnesį, matyti, kad 23000 EUR skolos suma būtų išieškoma net 324 mėnesius arba 27 metus. Akivaizdu, jog toks skolos išieškojimo laikotarpis yra neprotingai ilgas.

Taip pat akivaizdu, kad toks ilgas skolos išieškojimo terminas jokia apimtimi neskaitins skolininkų aktyviai veikti darbo rinkoje ir siekti padidinti savo pajamas. Toks ilgas skolos išieškojimo laikotarpis gali turėti priešingą efektą – pagal pateiktą įstatymo aiškinamąjį raštą matyti, jog didžioji dalis skolininkų priklauso 35 – 54 metų amžiaus grupei. Vadinas, skolą išieškant 27 metus didžioji dalis šių skolininkų sulauks amžiaus kada galės išeiti į senatvės pensiją, todėl vargu ar toks asmuo bus suinteresuotas aktyviai didinti savo pajamas.

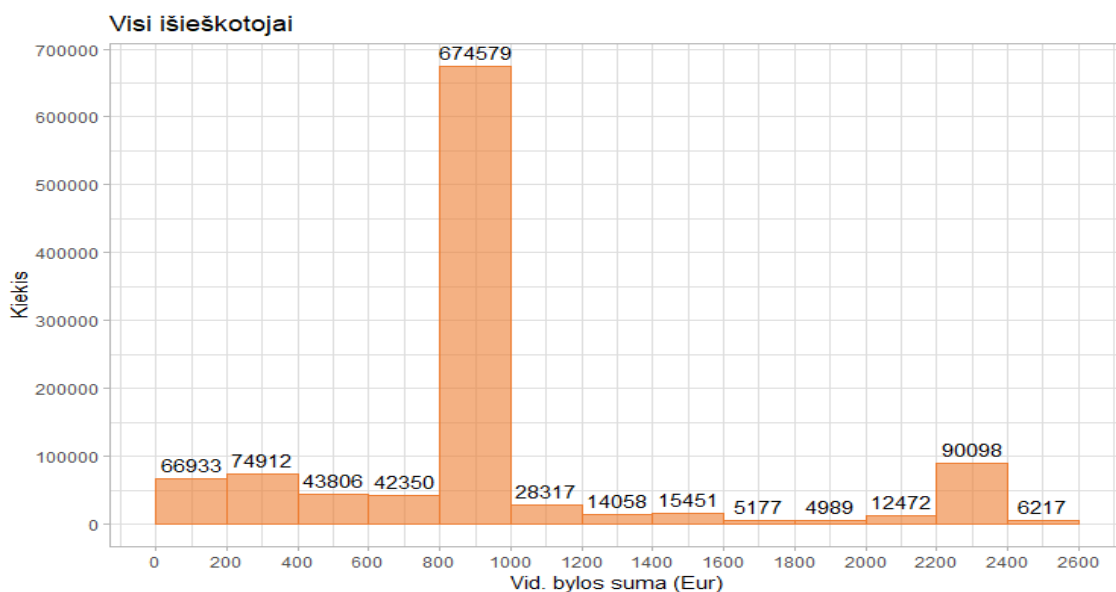
Ilgas skolos išieškojimo terminas taip pat nėra naudingas ir skolininkams. Beveik visais atvejais skolininkai yra įpareigojami mokėti ir įstatyme nustatytas 5 procentų metines palūkanas, skaičiuojamas nuo negrąžintos skolos sumos. Tad ilgesnis skolos grąžinimo terminas lemia, kad skolininkui teks sumokėti ir daugiau palūkanų. Priklausomai nuo skolos dydžio metinė mokėtinų palūkanų suma gali būti net ir didesnė, nei pagal CPK 736 straipsnį iš skolininko išskaitytina suma – iš MMA uždirbančio skolininko per metus galima būtų išskaityti 850,80 EUR, tuo tarpu 5 procentų metinės palūkanos nuo 17000 EUR skolos taip pat sudaro 850 EUR. Jei įsiskolinimo suma būtų didesnė, tai metinė mokėtinų palūkanų suma netgi viršytų sumą, kurią galima išieškoti iš skolininko, todėl kasmet skolininko įsipareigojimų apimtis ne mažėtų, o didėtų.

Gedimino pr. 20, LT-01103 Vilnius, tel. nr: (8 5) 249 6669, el. p.: info@lba.lt, www.lba.lt
Juridinio asmens kodas 121900744

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad nustatant 25 MMA ribą, iki kurios nėra galima realizuoti paskutinio asmens būsto, yra siekiama reglamentavimą suvienodinti su Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – FABĮ) nuostatomis, numatančiomis, kad tik asmuo, kurio įsiskolinimo suma viršija 25 MMA ribą gali kreiptis dėl bankroto bylos iškėlimo. Atkreipiame dėmesį į tai, kad FABĮ paskirtis yra ne sudaryti sąlygas asmeniui išvengti skolų mokėjimo ar išsaugoti jam priklausantį turtą, o derinant bankrutuojančio asmens ir jo kreditorių interesus sudaryti sąlygas sąžiningiems asmenims atkurti savo mokumą. Dėl šios priežasties FABĮ nėra numatyta skolininko teisę išsaugoti jam priklausantį turtą. Priešingai, FABĮ nustatoma tik skolininko teisė susitarti su kreditoriumi dėl tam tikro turto išsaugojimo. Taigi fizinio asmens bankroto bylos iškėlimas savaime nereiškia, kad tam tikras turtas bus išsaugotas.

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte pateiktoje lentelėje Nr. 8 nurodoma vidutinė vienos bylos suma. Pagal šią lentelę didžiausia skolos suma siekia 2600 EUR. Atkreipiame dėmesį į tai, kad siūlomi CPK pakeitimai, o ypač 663 straipsnio 3 dalies pakeitimas palies ir skolininkus, kurių įsiskolinimo suma yra iki 25 MMA (23100 EUR) dydžio. Vadinasi, atliekant įstatymo poveikio vertinimą turėjo būti atsižvelgta ir į tai kokią poveikį siūlomi pakeitimai darys skoloms, kurios viršija 2600 EUR, bet neviršija 25 MMA (23100 EUR) dydžio. Iš aiškinamojo rašto turinio matyti, kad toks vertinimas nebuvo daromas. Nebuvo ir skaičiuojama kiek laiko užtruktų išieškoti didesnes (2600 EUR viršijančias) įsiskolinimų sumas, kokią įtaką tai darytų skolininko galutinai sumokamai sumai atsižvelgiant į skolininkų mokamas įstatyme nustatyto dydžio palūkanas.

4. Dėl CPK 736 straipsnio pakeitimo.

CPK 736 straipsnį siūloma keisti sumažinant iš skolininkų galimos išieškoti sumos ribą. Kaip jau minėta anksčiau, toks sumos sumažinimas ženkliai prailgins skolų, ypač didesnės apimties, išieškojimo terminus ir nebus naudingas, nei kreditoriams, nei skolininkams. Minėjome, kad daugeliu atveju skolininkai turi mokėti įstatyme nustatyto dydžio palūkanas nuo neišiešotos sumos, todėl ir sąžiningi skolininkai yra suinteresuoti kuo greičiau grąžinti įsiskolinimo sumą ir taip sumažinti mokėtinų palūkanų sumą. Sumažinus galimą išieškoti sumą, skolininkai neteks galimybės skolas grąžinti anksčiau ir bus priversti patirti papildomas išlaidas palūkanų forma.

Pagarbiai

Prezidentė

Eivilė Čipkutė

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Siunčiama el. paštu jelena.polijancuk@socmin.lt; post@socmin.lt

Dėl Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto

2023 m. rugpjūčio 11 d.
Vilnius

Lietuvos kreditų valdymo įmonių asociacija (toliau – Asociacija) vienija 6 didžiausias Lietuvos kreditų valdymo (skolų išieškojimo) bendroves, asociacijos nares: UAB B2KAPITAL, UAB EASY DEBT SERVICE, UAB GelvoraSergel, UAB „Intrum Lietuva“, UAB „Julianus Inkaso“, UAB Legal Balance. Pagrindiniai Asociacijos tikslai – koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti narių interesus ir juos ginti.

Atsižvelgiant į tai, kad 2023-07-26 užregistruotas Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas), kuris turės tiesioginę įtaką Asociacijos narių, kaip kreditorių, teisėms bei savalaikiam skolų atgavimui, Asociacijos narių vardu teikiame šią nuomonę dėl Įstatymo projekto.

Dėl Civilinio proceso kodekso 627 ir 628 straipsnių pakeitimų

Įstatymo projekte numatyti pakeitimai dėl vykdomosios bylos sustabdymo iki 12 mėnesių laikotarpiui kuomet skolininkas, registruotas Užimtumo tarnyboje, įsidarbina, pažeis kreditorių teisėtus interesus ir teisę į operatyvų skolos išieškojimą. Asociacijos narių nuomone, šiuo įstatymo pakeitimu negali būti sprendžiamos nedarbo problemos, kadangi tai turi tiesioginę neigiamą įtaką kitai prievolės šaliai - kreditoriui. Toks įstatymo pakeitimas turės neigiamą poveikį ne tik kreditorių teisėtiems interesams, tačiau ir patiems skolininkams, kadangi dėl išsitęsusio skolos išieškojimo išaugs skolų sumos dėl skaičiuojamų sutartinių ir/ar procesinių palūkanų.

Be to, siūlomame įstatymo pakeitime pasigendama vykdomosios bylos sustabdymo tvarkos. Nėra aišku, kokiais kriterijais remiantis bus stabdoma vykdomoji byla, ar bus atsižvelgiama į konkretaus skolininko turtinę padėtį, turimus įsiskolinimus, darbo santykių pasibaigimo pagrindus, trukmę ir kitas reikšmingas aplinkybes. Nėra aišku, ar vykdomoji byla bus stabdoma visiems skolininkams, kurie atitinka įstatymo nuostatoje nurodytus kriterijus (paskutinius 6 mėnesius buvo registruotas Užimtumo tarnyboje bedarbio ar darbo rinkai besirengiančio asmens statusu ir pradėjo dirbti pagal darbo sutartį arba darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu), ar bus atsižvelgiama ir į kitus kriterijus. Manytina, kad aukščiau nurodyti ir kiti papildomi kriterijai yra itin svarbūs, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo atvejų (pavyzdžiui, keičiant darbovietes ir taip kaskart įgyjant teisę į vykdomosios bylos sustabdymą).

Asociacijos narių nuomone, siūlomas vykdomosios bylos stabdymo laikotarpis (12 mėn.) yra neprotingai ilgas ir pažeidžia kreditorių interesus. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas numato, jog naujai sudaromoje darbo sutartyje negali būti nustatytas ilgesnis nei trijų mėnesių išbandymo terminas, taigi trys mėnesiai yra tas laikotarpis, per kurį naujai pradėjęs dirbti asmuo gali įsitvirtinti darbo rinkoje ir pradėti dengti savo turimas skolas.

Atsižvelgiant į Įstatymo projekto dvasią, siekiant skatinti grįžti bedarbius į darbo rinką, siūlome aiškiai įtvirtinti konkrečius kriterijus, kuriuos atitinkantiems asmenims būtų taikomas vykdomosios bylos

stabdymo laikotarpis. Be to, vykdomosios bylos sustabdymo laikotarpį siūlome trumpinti iki 3 mėnesių. Kaip alternatyvų variantą siūlome numatyti, kad pasibaigus 3 mėnesių vykdomosios bylos sustabdymo laikotarpiui, dar 3 papildomus mėnesius galėtų būti taikomos 50 % mažesnės išskaitos iš darbo užmokesčio.

Dėl Civilinio proceso kodekso 663 straipsnio 1 dalies pakeitimo

Pakeitus įstatyme nustatytus terminus, kuomet išieškojimas gali būti nukreipiamas į skolininko turtą, tai dar labiau ištes priverstinio skolos išieškojimo procesą, neužtikrins greito ir efektyvaus skolos grąžinimo kreditoriui, kadangi numatyti terminai yra neprotingai ilgi. Išdėsčius skolos grąžinimą 50 mėnesių terminui, mėnesinės įmokos nebus ženklios, be to, per tokį laikotarpį skolininko skola dėl skaičiuojamų palūkanų gali išaugti dvigubai. Negana to, skolininkai, žinodami, jog į paskutinį jų gyvenamąjį būstą nukreipti išieškojimą galima tik po 50 mėnesių, sąmoningai piktnaudžiaus vykdymo procesu, nesistengs skolos sumokėti greičiau, net jei tokią galimybę ir turi. Priverstinio vykdymo procesas skirtas operatyviai išieškoti skolas skolininkui nemokant skolų geruoju. Siūlomi pakeitimai iš esmės eliminuoja operatyvumą, bei suteikia skolininkui daugiau teisių, nei pareigų, nors būtent skolininkas yra prievolės pažeidėjas.

Asociacijos narių nuomone, šiuo metu galiojantis teisinis reglamentavimas yra tinkamas ir subalansuotas, o jį keisti nėra poreikio. Antstolis, kaip valstybės įgaliotas asmuo, veikia protingai, rūpestingai bei atidžiai. Kiekvieną turto realizavimo atvejį vertina individualiai ir priverstinį turto realizavimą taiko kaip paskutinį priverstinio vykdymo proceso stadijos elementą. Tai atspindi ir pastarųjų metų statistika, kurioje aiškiai matyti, kad skelbiama vis mažiau varžytynių, kadangi skolininkai yra priversti būti aktyvūs vykdymo procese ir ieškoti sprendimų dengti savo turimus įsiskolinimus išsaugant nekilnojamąjį turtą.

Papildomai pažymėtina ir tai, jog Civilinio proceso kodekso 634 str. 2 d. antstolį imperatyviai įpareigoja savo iniciatyva imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, aktyviai padėti šalims ginti jų teises bei įstatymų saugomus interesus. Kadangi antstolis yra įpareigotas ginti ne tik kreditoriaus, bet ir skolininko teises priverstinio vykdymo procese, siūlome palikti šiuo metu galiojantį teisinį reglamentavimą bei diskrecijos teisę antstoliui nuspręsti dėl skolininkui priklausančio turto realizavimo.

Dėl Civilinio proceso kodekso 663 straipsnio 3 dalies pakeitimo

Siūlomas pakeitimas yra neracionalus, neekonomiškas ir apskritai panaikina vykdymo proceso operatyvumo principą. Šiuo pakeitimu bus itin pažeidžiami kreditorių interesai, nes skolos išieškojimo terminai pailgės drastiškai. Be to, skolininkas, žinodamas, kad antstolis neturi teisės nukreipti išieškojimo į jo paskutinį gyvenamąjį būstą be 25 MMA nesiekiančios skolų sumos, neieškos sprendimų kaip dengti savo turimas skolas, kadangi žinos, jog jo nelaukia jokios sankcijos (t. y. priverstinis turto realizavimas).

Numatytas pakeitimas apsaugo tik skolininko interesus ir panaikina galimybę kreditoriams operatyviai atgauti skolas, nukreipiant išieškojimą į skolininko paskutinį būstą, net jei skolos didelės ir siekia, pavyzdžiui, 20 000 Eur. Nuo 2024-01-01 numatomas MMA dydis yra 924 Eur, todėl norint nukreipti skolos išieškojimą į skolininkui priklausančią paskutinį būstą, skolos suma turės viršyti 23 000 Eur. Nenukreipus išieškojimo į skolininkui priklausančią nekilnojamąjį turtą, tokio dydžio skolos grąžinimas kreditoriui gali užsitęsti keliasdešimt metų.

Dėl Civilinio proceso kodekso 736 straipsnio 1 dalies 1 punkto pakeitimo (dėl 10 proc. atskaitymo iš MMA)

Asociacijos narių nuomone, dėl numatyto įstatymo pakeitimo padaugės atvejų, kuomet skolininkų skolos, dengiamos išskaitomis iš darbo užmokesčio, nemažės, bet tik didės. Sumažinus išskaitų dydžius iš MMA, skolininkai iš išskaitų dings tik palūkanas, tačiau pagrindinė skolos suma nemažės.

Be to, skolininkui turint kelis kreditorius, išskaitos iš skolininko darbo užmokesčio bus skirstomos proporcingai keliems kreditoriams, todėl skolos bus dengiamos tik nedidelėmis dalimis. Skolų gražinimas išsitęs laike, todėl dėl skaičiuojamų procesinių palūkanų išaugs skolų sumos, kurias skolininkams galiausiai teks sumokėti, taip pat išaugs ir antstoliams mokamas atlygis, kuris skaičiuojamas nuo visos išieškotos sumos, įskaitant procesines palūkanas. Šis siūlymas sumažinti iš skolininkų galimos išieškoti sumos ribą ženkliai prailgins skolų, ypač didelių, išieškojimo terminus ir nebus naudingas nei kreditoriams, nei skolininkams.

Lietuvos antstolių rūmų atliktais skaičiavimais, siūlymas du kartus mažinti skolų išskaičiavimo dydį iš MMA neviršijančių skolingo asmens pajamų, vienos 2000 Eur skolos išieškojimo trukmę prailgintų 2,6 karto (nuo 23 mėn. iki 59 mėn.), o finansinę naštą MMA uždirbančiam skolininkui papildomai padidintų apie 800 Eur. Asmeniui, turinčiam dvi skolas po 1000 Eur ir uždirbančiam MMA, išieškojimo trukmė pagal siūlomą tvarką ilgėtų beveik 4 kartus (nuo 15 mėn. iki 59 mėn.), o papildomai mokėtina suma didėtų iki 960 Eur. Tai ne tik priverstinio išieškojimo išlaidos, bet ir teismų priteisiamos palūkanos, kurios įprastai pradedamos skaičiuoti nuo kreditoriaus kreipimosi į teismą dienos. Užsitęsusio išieškojimo atvejais palūkanos, delspinigiai, netesybos ir administravimo mokesčiai pirmines pradelstų skolų sumas išaugina po 8-9 kartus.

Be to, skolininkams, gaunantiems MMA, bus sudarytos sąlygos piktnaudžiauti savo teisėmis. Skolininkai, žinodami, kad išieškojimas iš MMA neviršijančių pajamų yra apribotas iki 10 proc., sąmoningai vengs atsiskaitymo su kreditoriumi. Piktnaudžiavimas teisėmis gali pasireikšti ir tuo, kad skolininkai, kurie gauna MMA ir kurių įsiskolinimai dar nėra perduoti vykdymui į antstolio kontorą, nebus suinteresuoti padengti skolą geranoriškai, kadangi žinos, jog antstolis galės nukreipti išieškojimą tik į 10 proc. asmens darbo užmokesčio. Taigi potencialus priverstinio skolos išieškojimo procesas skolininko atžvilgiu neveiks prevenciškai. Negana to, labai tikėtina, kad skolininkai, kurie uždirba daugiau nei MMA, sudarys susitarimus su darbdaviais dėl oficialaus darbo užmokesčio sumažinimo iki MMA, tuo tarpu kitą atlyginimo dalį mokant neoficialiai („vokeliuose“). Tai skatins šešėlinę ekonomiką ir atitinkamai darys tiesioginę įtaką lėšų surinkimui į Valstybės biudžetą.

Atsižvelgiant į tai, kad MMA kasmet didėja – kreditoriui užsitikrinti skolų atgavimą priverstinio išieškojimo procese kasmet bus vis sunkiau. MMA (bruto) pokytis Lietuvoje: nuo 2019-01-01 MMA – 555 Eur; nuo 2020-01-01 MMA – 607 Eur; nuo 2021-01-01 MMA – 642 Eur; nuo 2022-01-01 MMA – 730 Eur; nuo 2023-01-01 MMA – 840 Eur. Atsižvelgiant į kasmetinį spartų MMA didėjimą, lėšų suma, į kurią nebus galima nukreipti išieškojimo, kasmet taip pat didės.

Verta paminėti, kad jei Įstatymo projektui bus pritarta, šio teisinio reguliavimo pasekmės pajus visi gyventojai, nes paskolų suteikimo rizika bus vertinama visiškai kitaip. Kreditų davėjai, įvertinę potencialią riziką ir potencialų skolos išieškojimo terminą skolininkui esant nemokiam, didins skolinimosi kainą (palūkanas) ar apskritai apribos skolinimą. Net ir finansiškai atsakingiems žmonėms, gaunantiems minimalią algą (iš kurios išieškojimas bus negalimas arba reikšmingai sumažintas), sumažės galimybės pasinaudoti finansinėmis paslaugomis dėl to, kad jų niekas nenorės kredituoti, o palūkanos kils visiems vartotojams, įskaitant ir savo įsipareigojimus laiku ir atsakingai vykdančius asmenis. Pokyčiai bus ypač nepalankūs jauniems žmonėms, kurių daugelis neturi pakankamai pinigų pirmajam būstui ir nebegalės pasinaudoti vartojimo kreditais taip, kaip tai daro šiuo metu.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad rengiant Įstatymo projektą buvo neatsižvelgta į praktinį jo įgyvendinimą. Nebuvo įvertinta tai, kad papildomomis administracinėmis sąnaudomis bus apkraunamos antstolių kontoros; o kreditoriai - papildomomis piniginėmis sąnaudomis. Jeigu bus sumažinami išskaitų dydžiai, antstoliai turės siųsti naujus (patikslintus) patvarkymus į darbovietes dėl išskaitų iš darbo užmokesčio. Dėl išlaidų už jų siuntimą atlyginimo antstoliai turi teisę kreiptis į išieškotojus, kurie dėl naujo įstatymo įgyvendinimo patirs papildomų kaštų.

Lietuvos kreditų valdymo įmonių asociacija
Žalgirio g. 90, LT-09303 Vilnius
info@lkvia.lt

Apibendrinant, Asociacijos narių nuomone, šiuo metu galiojantis teisinis reglamentavimas yra tinkamas: subalansuotas, aiškus, užtikrinantis tiek kreditorių, tiek skolininkų interesus, todėl poreikio jo keisti nėra.

Lietuvos kreditų valdymo įmonių asociacijos vadovas

Marius Šlepetis

2023-08-09

Nr. 7-16

Nr.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30-1, 30-2, 32, 35, 38, 39-2, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48-1, 50 straipsnių ir iv skyriaus pakeitimo įstatymo projekto (reg. Nr. 23-11242) ir Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13-2 straipsniu įstatymo projekto (reg. Nr. 23-11243)

Gerbiamieji,

1. Lietuvos prekybos įmonių asociacija („Asociacija“), susipažino su Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 („Įstatymas“) 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30-1, 30-2, 32, 35, 38, 39-2, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48-1, 50 straipsnių ir iv skyriaus pakeitimo įstatymo projektu, reg. Nr. 23-11242 („Projektas 1“) bei Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13-2 straipsniu įstatymo projektu, reg. Nr. 23-11243 („Projektas 2“) ir teikia dėl jų atitinkamas pastabas ir pasiūlymus, kurie grindžiami toliau dėstomais argumentais.

I. Dėl Projekto 1

2. Pritartina Projekto 1 tikslui – Įstatyme numatyti veiksmingas ir atgrasančias sankcijas už nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą. Taip pat visiškai sutinkame su Projekto 1 aiškinamojo rašto („AR“) teiginiu, kad sankcijų taikymas yra veiksmingas ir turi atgrasantį poveikį, kai aptikimo ir sankcijų taikymo rizika nusveria ekonominius neteisėto įdarbinimo privalumus.
3. Kartu atkreiptinas dėmesys, jog Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijoje įtvirtintą teisinės valstybės principą yra konstatavęs, kad šis principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams, *inter alia*: <...> jeigu šios teisinės priemonės yra susijusios su sankcijomis už teisės pažeidimą, tai minėtos sankcijos turi būti proporcingos padarytam teisės pažeidimui; teisiškai reguliuojant visuomeninius santykius privalu paisyti prigimtinio teisingumo reikalavimų, apimančių *inter alia* būtinumą užtikrinti asmenų lygybę įstatymui, teismui ir valstybės institucijoms ar pareigūnams¹. Konstituciniai teisingumo ir teisinės valstybės principai neleidžia nustatyti už teisės pažeidimus tokių nuobaudų, taip pat ir tokio dydžio baudų, kurios būtų akivaizdžiai neproporcingos (neadekvačios) teisės pažeidimui bei siekiamam tikslui². Įstatymuose nustatomos baudos už įstatymų pažeidimus turi būti tokio dydžio, koks yra būtinas siekiant teisėto ir visuotinai svarbaus tikslo – užtikrinti įstatymų laikymąsi, nustatytų pareigų vykdymą³.
4. Taigi, sankcijų atgrasomasis efektas būtų pasiektas, Įstatyme įtvirtinus tokias baudas už nelegalų darbą, kurios nusvertų ekonominius neteisėto įdarbinimo privalumus. Tuo pačiu, atsižvelgiant į cituotą Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, tokios baudos negali būti drakoniškos, t.y.

¹ Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas

² Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d., 2001 m. spalio 2 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai

³ Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas

akivaizdžiai neproporcingos (neadekvačios) teisės pažeidimui ir atskirais atvejais lemiančios darbdavio nemokumą.

5. Mūsų vertinimu, kuris grindžiamas toliau dėstomais argumentais, bauda už nelegalų darbą, siekianti net 2,5 procentus (už pakartotinį pažeidimą - 5 procentus) darbdavio bendrųjų metinių pasaulinių pajamų praėjusiais finansiniais metais dydžio (maks. 500 000 eurų, o už pakartotinį pažeidimą - maks. 1 mln.), yra akivaizdžiai neproporcinga pažeidimui.
6. AR būtinumas didinti baudas už nelegalų darbą grindžiamas šiuo metu galiojančios baudos dydžio (kuris daug metų nekito) ir MMA (kuris nuolat didėja) santykiu (šiuo santykiu grindžiama ir kitų ES valstybių baudos dydžių už nelegalų darbą analizė). **Tačiau AR tikslingumas baudos dydį skaičiuoti nuo darbdavio bendrųjų metinių pasaulinių pajamų nėra pakankamai motyvuotas ir nėra pagrįstas kitų ES valstybių praktika.**
7. AR pateiktas argumentas, jog baudos dydis atsižvelgiant į bendrąsias metines pasaulines pajamas praėjusiais finansiniais metais numatytas Reglamente (ES) 2016/679 bei Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme, yra klaidinantis.
8. Visų pirma, atsakomybė už nelegalų darbą yra nacionalinės teisės dalykas, o Projektu 1 nėra perkeliama ES teisės aktai. Taigi, nuorodos į tiesioginio taikymo Reglamentą (ES) 2016/679, kuris reglamentuoja asmens duomenų tvarkymą, ir į Konkurencijos įstatymą, kuris reglamentuoja konkurencijos santykius, bei kuriame 10 procentų bendrųjų metinių pasaulinių pajamų baudos maksimali riba įtvirtinta atsižvelgiant į 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo nuostatas, yra visiškai netinkamos.
9. Antra, minėti teisės aktai, skirtingai nei Projektu 1 keičiamo Įstatymo 56 straipsnio 4 dalies 2 punktas, nenumato, kad bauda skaičiuojama **nuo bendrųjų metinių pasaulinių pajamų**.
10. Reglamente (ES) 2016/679 numatyta bauda **iki 2 %** jos ankstesnių finansinių metų bendros metinės pasaulinės apyvartos, o ne **lygi 2 %** šios apyvartos⁴. Reglamente įtvirtinti konkretūs baudos dydžio nustatymo kriterijai: pažeidimo pobūdis, sunkumas ir trukmė, aprėptis ar tikslas, nukentėjusių duomenų subjektų skaičius ir jų patirtos žalos dydis, kaltės forma ir pan.
11. Konkurencijos įstatyme 10 procentų bendrųjų metinių pasaulinių pajamų taip pat yra **baudos maksimali riba**⁵, tuo tarpu pats baudos dydis nustatomas atsižvelgiant į ūkio subjekto prekių, tiesiogiai ir netiesiogiai susijusių su pažeidimu, pardavimų vertę⁶.
12. Akcentuotina, jog kituose Lietuvos teisės aktuose, kuriuose baudos dydis siejamas su bendrųjų metinių pajamų suma, pastaroji naudojama, visų pirma, **maksimaliai baudos sumai apibrėžti, o ne baudos dydžiui skaičiuoti**⁷. Taigi, Projekto 1 rengėjai iš esmės bando Lietuvos teisės sistemoje įtvirtinti visiškai naują ekonominės sankcijos už teisės pažeidimą modelį – baudą, mechaniškai skaičiuojamą nuo bendrųjų metinių pasaulinių pajamų. Tačiau tokio

⁴ Reglamento (ES) 2016/679 83 straipsnio 4 dalis

⁵ Konkurencijos įstatymo 36 straipsnio 1 dalis

⁶ Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 1 dalies 5 punktas. Baudų, skiriamų už Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pažeidimus, dydžio nustatymo tvarkos aprašo („Baudų už konkurencijos įstatymo pažeidimus aprašas“), patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. 64, 5 punktas eksplicitiškai nurodo, kad: „*Pardavimo vertei nustatyti yra naudojamos paskutinių vieno ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą ūkinių metų pardavimo pajamos, gautos iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimo*“.

⁷ Žr., pavyzdžiui, Reglamento (ES) 2016/679 83 straipsnio 4 dalį, Konkurencijos įstatymo 36 straipsnio 1 dalį, Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 12 straipsnio 1,2 dalis, Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo 21 straipsnio 3,4 dalis, Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo 13 straipsnio 1 dalį, Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 24 straipsnio 1 dalį.

visiškai naujo modelio taikymo būtinumas AR nėra motyvuotas. Be to, itin didelių abejonių kelia siūlymas baudos dydį skaičiuoti nuo darbdavio bendrųjų metinių pasaulinių pajamų (AR nėra pagrįdžiama, kaip juridinio asmens pasaulinės pajamos didina nelegalaus darbo Lietuvoje, kaip teisės pažeidimo, pavojingumą).

13. Taip pat pažymėtina, jog siūlymas baudos dydį mechaniškai skaičiuoti nuo darbdavio bendrųjų metinių pasaulinių pajamų, neįtvirtinant konkrečių baudos skaičiavimo taisyklių (tokių, kokios įtvirtintos kituose Lietuvos teisės aktuose, kuriuose baudos dydis siejamas su bendrųjų metinių pasaulinių pajamų suma) ir kriterijų, tokių kaip, bet neapsiribojant, pažeidimo pobūdis, trukmė ir mastas, prieštarauja aukščiau cituotai Konstitucinio Teismo jurisprudencijai.
14. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Įstatymo 56 str. 1 d. 1 p. įtvirtintos nelegalaus darbo sąvokos apibrėžtį atitinka ir situacija, kai su darbuotoju žodžiu sutariamos visos būtinosios darbo sutarties sąlygos, apie įdarbinimą tinkamai pranešta VSDFV (taigi, nesiekama išvengti mokesčių mokėjimo), tačiau dėl žmogiškosios klaidos darbo sutartis raštu nėra sudaryta. Nors, akivaizdu, kad, tokios veikos pavojingumas negali būti prilyginamas situacijai, kai apie įdarbinimą nepranešta VSDFV, Įstatyme į šią aplinkybę bei kaltės formą, kaip atsakomybės dydį įtakančias aplinkybes, neatsižvelgiama.
15. Reizumuojant išdėstytus argumentus, teigtina, jog Projektu 1 visiškai nepagrįstai siūloma Įstatymo 56 straipsnio 4 dalies 2 punkte baudos dydį skaičiuoti nuo darbdavio bendrųjų metinių pasaulinių pajamų. **Iš AR nėra aišku, kodėl sankcijos atgrasomojo poveikio negalima pasiekti tiesiog didinant minimalią ir maksimalią baudos sumas eurai.**
16. Aukščiau išdėstytų argumentų pagrindu pritartina tokiame teisiniame reguliavime, pagal kurį **baudos už nelegalų darbą dydis būtų siejamas su MMA, bet neatsižvelgiant į darbdavio bendrąsias metines pasaulines pajamas.** Toks baudos dydžio skaičiavimo mechanizmas iš dalies ir yra siūlomas Projektu 1 keičiamo Įstatymo 56 straipsnio 4 dalies 2 punkte, kai, tuo atveju, kai nėra atsižvelgiama į darbdavio bendrąsias metines pasaulines pajamas, baudos dydis sudaro nuo 3 iki 12 MMA, o už pakartotinį pažeidimą - nuo 6 iki 24 MMA.
17. Todėl, siekiant kad sankcija už nelegalų darbą turėtų atgrasomąjį poveikį, bet kartu nebūtų drakoniška, akivaizdžiai neproporcinga (neadekvati) teisės pažeidimui, **siūlytumėm Įstatymo 56 straipsnio 4 dalies 2 punkte atsakyti baudos skaičiavimo atsižvelgiant į darbdavio bendrąsias metines pasaulines pajamas, nustatant, kad baudos dydis už kiekvieną nelegaliai įdarbintą asmenį sudaro nuo 3 iki 24 MMA, o už pakartotinį pažeidimą - nuo 6 iki 48 MMA. Tokio dydžio bauda, mūsų nuomone, visiškai nusvertų ekonominius neteisėto įdarbinimo privalumus ir tuo pačiu nebūtų neproporcinga pažeidimui.**

II. Dėl Projekto 2

18. Projektu 2 siūloma nustatyti, kad Valstybinė darbo inspekcija savo interneto svetainėje viešina informaciją apie visus juridinių ir fizinių asmenų padarytus teisės pažeidimus, už kuriuos administracinę atsakomybę traukia Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnai⁸, nurodant, be kita ko, juridinio asmens vadovo ar kito atsakingo fizinio asmens vardą, pavardę, gimimo metus.
19. Asociacija Projektui 2 nepritaria dėl šių motyvų.

⁸ T.y. nurodytus Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 47¹ straipsnyje, 72 straipsnio 3 dalyje, 95, 96, 96¹, 97, 98, 98¹, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 127, 150, 224 straipsniuose, 234 straipsnio 4 dalyje, 308 straipsnio 1, 2, 11, 16, 19, 20, 21, 22 dalyse, 308¹ straipsnio 4, 6, 7 dalyse, 362¹ straipsnyje, 453 straipsnio 10, 11 dalyse, 455, 505, 507 straipsniuose, 542 straipsnio 2, 3 dalyse

20. Pirma, siūlymas viešinti už administracinį pažeidimą bausto juridinio asmens vadovo ar kito atsakingo fizinio asmens vardą, pavardę, gimimo metus prieštarauja 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB („BDAR“).
21. Fizinių asmenų, pažeidusių norminius darbo teisės aktus, duomenų viešinimo teisėtumas negali būti grindžiamas BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punkte įtvirtintu teisiniu pagrindu, numatančiu būtinumą tvarkyti duomenis siekiant teisėtų duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesų, išskyrus atvejus, kai tokie duomenų subjekto interesai arba pagrindinės teisės ir laisvės, dėl kurių būtina užtikrinti asmens duomenų apsaugą, yra už juos viršesni.
22. BDAR kelia reikalavimus teisės aktams, kuriais siekiama įtvirtinti tam tikrus apribojimus, pvz., kai numatomas asmens duomenų viešinimas. Visų pirma teisės aktas, kuriuo įtvirtinami apribojimai, turi atitikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, pagal kurią tokie apribojimai galimi, laikomi pagrįstais, jeigu atitinka dvi sąlygas: 1) yra teisėti ir 2) būtinai reikalingi demokratinėje visuomenėje.
23. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarime taip pat nurodyta, kad „Pagal Konstituciją riboti žmogaus teisės ir laisvės galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei jų esmė; laikomasi konstitucinio proporcingumo principo.
24. Nors Projekte 2 nurodyti kelia viešinimo tikslai: i) nelaimingų atsitikimų darbe prevencija, ii) nelegalaus ir nedeklaruoto darbo prevencija, iii) norminių darbo teisės aktų pažeidimų prevencija ir iv) svarstančių įsidarbinti pas pažeidimą padariusį darbdavį, kandidatų ir darbuotojų informavimo ir jų teisėtų interesų apsaugos užtikrinimas, AR būtinumas viešinti fizinių asmenų, pažeidusių norminius darbo teisės aktus, duomenis grindžiamas tik tuo, kad tuo, kad darbuotojai, siekiantys įsidarbinti pas tam tikrą darbdavį, negali viešai pasitikrinti, ar konkretus darbdavys nėra baustas už nelaimingų atsitikimų darbe, darbuotojų saugos ir sveikatos, norminių darbo teisės aktų pažeidimus (tuo tarpu jokie motyvai dėl nelaimingų atsitikimų darbe, nelegalaus ir nedeklaruoto darbo norminių darbo teisės aktų pažeidimų prevencijos nepateikti).
25. Kartu AR rengėjai pripažįsta, kad kandidatas turi teisę pasitikrinti, ar darbdavys atitinka minimalius patikimo mokesčių mokėtojo kriterijus, vienas iš kurių yra asmens patraukimas ar nepatraukimas administracinėn atsakomybėn už norminių darbo teisės aktų pažeidimus⁹. Kandidatui turint galimybę pasitikrinti, ar darbdavys atitinka minimalius patikimo mokesčių mokėtojo kriterijus, jo interesas žinoti **ar darbdaviui atstovaujantis fizinis asmuo (o ne pats darbdavys)** nėra baustas už norminių darbo teisės aktų pažeidimą, nėra viršesnis už darbdavio atstovo (ar darbdavio, kuris yra fizinis asmuo) pagrindines teises ir laisves, *inter alia*, teisę į privatų gyvenimą.
26. Antra, aptariamas siūlymas neatitinka teisėkūros proporcingumo principo, kuris numato, kad pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą, nevaržyti teisinių santykių subjektų daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti. Akivaizdu, kad kandidatui svarstant įsidarbinti **pas juridinį asmenį**, nėra proporcinga viešinti šio juridinio asmens darbuotojų asmens duomenis. Taip pat abejotina, ar visi Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 47¹ straipsnyje, 72 straipsnio 3 dalyje, 95, 96, 96¹, 97, 98, 98¹, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 127, 150, 224 straipsniuose, 234 straipsnio 4 dalyje, 308 straipsnio 1, 2, 11, 16, 19, 20, 21, 22 dalyse, 308¹ straipsnio 4, 6, 7

⁹ Žr. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau – MAĮ) 40¹ str.

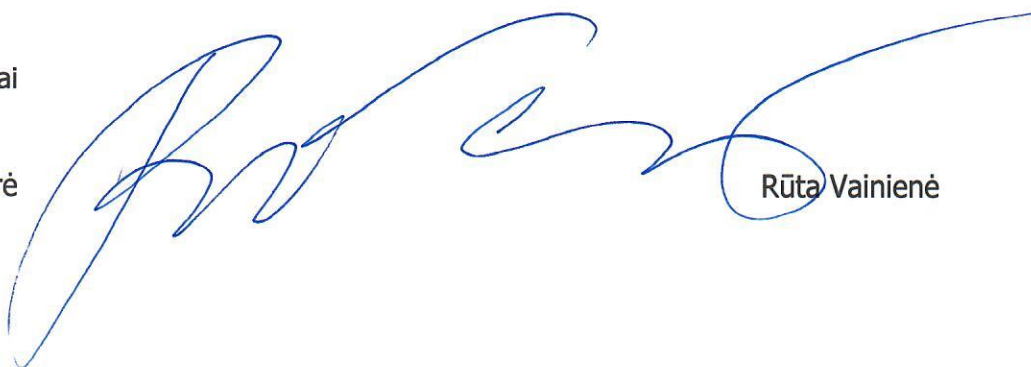
dalyse, 362¹ straipsnyje, 453 straipsnio 10, 11 dalyse, 455, 505, 507 straipsniuose, 542 straipsnio 2, 3 dalyse nurodyti pažeidimai yra tokie pavojingi, kurie gali įtakoti kandidato apsisprendimą įsidarbinti. Svarbu ir tai, kad VDI viešai skelbiama informacija **bus prieinama plačiai visuomenei**, o ne vien pas darbdavį siekiantiems įsidarbinti kandidatams, o toks viešinimas yra akivaizdžiai neproporcingas kandidato teisei į informaciją apie darbdavį. Be to, jeigu Projekto 2 rengėjų nuomone, kandidatams reikėtų žinoti apie darbdavio padarytus darbdavio norminių darbo teisės aktų pažeidimus, kyla pagrįstas klausimas, kodėl informacija apie kandidato padarytus administracinius nusižengimus neturi būti prieinama darbdaviui.

27. Trečia, siūlymas viešinti pažeidėjų asmens duomenis neatitinka teisėkūros sistemiškumo principo, reiškiančio, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje, žemesnės teisinės galios teisės aktai neturi prieštarauti aukštesnės teisinės galios teisės aktams, įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai turi būti rengiami ir priimami taip, kad įsigaliotų kartu su įstatymu ar atskiromis jo nuostatomis, kurias šie teisės aktai įgyvendina. Nei Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse, kuris, beje, nustato atsakomybę už žymiai pavojingesnes veikas, nei norminių darbo teisės aktų pažeidimai, nei Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse nenumatytas nusikalstamą veiką ar administracinį nusižengimą padariusi asmens duomenų viešinimas. Visiškai nėra aišku, kodėl, Projekto 2 rengėjų nuomone, norminių darbo teisės aktų pažeidimai yra tokie svarbūs ir itin pavojingi, kad jiems reikėtų suteikti specifinį „viešumo“ statusą, taip juos išskiriant iš kitų BK ir ANK nurodytų pažeidimų.

28. Aukščiau išdėstytų argumentų pagrindu Asociacija siūlo Projekto 2 atsisakyti.

Pagarbiai

Direktorė

Rūta Vainienė

LIETUVOS PROFESINĖ SAJUNGA „SOLIDARUMAS“

Kodas 290806370; Ulonų 5, LT-08240 Vilnius; tel.370 5 2621743 faksas 370 5 213 3295
www.lps.lt; el.paštas: info@lps.lt; solidarumas.lt@gmail.com

10-128

Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministerijai
el. paštas: post@socmin.lt

2023-08-08 Nr. _____
Į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-597

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos profesinė sąjunga „Solidarumas“ pagal kompetenciją susipažino su pateiktais derinti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektais (toliau kartu – Projektai).

Informuojame, kad pastabų ar pasiūlymų Projektams neturime.

Pagarbiai,

Pirmininkė

(parašas)

Kristina Krupavičienė

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

2023-08-09 Nr. 12-VYR-022

DĖL LR STATYBOS ĮSTATYMO IR LR UŽIMTUMO ĮSTATYMO PAKEITIMO PROJEKTŲ

Lietuvos statybininkų asociacija susipažino su LR statybos įstatymo ketvirtąjo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektu Nr.23-11241 bei LR užimtumo įstatymo 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39², 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo projektu Nr.23-11242 ir teikia pastabas:

1. Dėl Statybos įstatymo pakeitimo

Nėra aiškus Statybos įstatymo keitimo tikslas, atskiriant statybos darbus atliekančius asmenis nuo statybvietėje esančių asmenų.

Atkreiptinas dėmesys, kad statybvietėje laikytina bet kuri vieta, kurioje atliekami statybos darbai. Todėl statybos darbus atliekantis asmuo darbų atlikimo metu visuomet yra statybvietėje.

Kita vertus, statybvietėje be rangovo gali būti ir kitų asmenų, t.y. kurie neatlieka statybos darbų (pvz. užsakovas, projektuotojas, medžiagų tiekėjas, techninis prižiūrėtojas, apsauga ir kt.).

Nelegalaus darbo kontrolės tikslu visi statybvietėje esantys asmenys identifikuojami: statybos darbus atliekantys asmenys - kodo pagalba, o kiti statybvietėje esantys asmenys - kitomis priemonėmis. Tačiau visi jie yra „statybvietėje esantys asmenys“.

Statybvietės sąvoką apibrėžia Statybos įstatymo 2 straipsnio 98 dalis. Kadangi statybvietės sąvoka seniai nekeista, todėl LSA nuomone galėtų būti tikslinama, atsižvelgiant į praktiką.

2. Dėl atsakomybės už nelegalų darbą

Užimtumo įstatymo 56 ir 56¹ straipsnių pakeitimas, numatantis 2,5 procentų baudą nuo darbdavio metinių pajamų už kiekvieną nelegaliai dirbantį asmenį, LSA nuomone nustato neteisingą ir neproporcingą atsakomybę dėl šių priežasčių:

1) bauda procentais nuo pajamų paprastai taikoma, kai verslo subjekto neteisėti veiksmai daro įtaką ekonominei aplinkai, vartotojams ar viešosioms vertybėms, o tokios verslo subjekto veiklos mastas logiškai susijęs su daromos įtakos dydžiu.

Nelegalaus darbo atžvilgiu taikytinas kitoks baudų nustatymo mechanizmas;

2) statybos rangovų metinės pajamos gali siekti milijonines sumas, kadangi statybos sąmatas ženkliai išdidina statybinės medžiagos, nors rangovai dažniausiai medžiagų negamina, o tik nuperka jas iš tiekėjų. Jei medžiagas nupirktų tiesiogiai pats užsakovas, tokiu atveju rangovo sąmata ženkliai sumažėtų.

Priklausomai nuo statomo objekto specifikos, statybinės medžiagos sudaro 40-70 procentų visos sąmatos. Tokiu būdu statybinės medžiagos ženkliai padidina formalias rangovų pajamas, nors ekonomine prasme tai nėra jų sukurta „prekė“.

Todėl procentinė bauda nuo metinių pajamų statyboje nėra teisinga;

3) generalinių rangovų pajamas sudaro visų objekto subrangovų atliktų darbų vertė kartu su visomis subrangovų panaudotomis statybinėmis medžiagomis ir įrenginiais (pvz. elektrinių katilais ir reaktoriais). Priklausomai nuo statomo objekto specifikos, subrangovai atlieka net iki 90 procentų visų darbų.

Tokiu būdu už nelegaliai dirbantį pvz. pagalbinį darbuotoją 2,5 procentų bauda generaliniam rangovui bus skaičiuojama nuo milijoninių metinių pajamų, kurios didele dalimi susideda iš subrangovų atliktų darbų vertės.

Todėl procentinė bauda nuo metinių pajamų statyboje nėra teisinga;

4) 56¹ straipsnyje numatyta, kad statyboje nelegaliu darbu laikytinas darbas neturint skaidriai dirbančio asmens identifikavimo kodo. Tokiu būdu iš principo legaliai dirbantis asmuo (t.y. turintis darbo sutartį), tačiau dėl kažkokių priežasčių neturintis identifikavimo kodo, gali inspiruoti darbdaviui iki 0,5 mln. eur baudą (pakartotinio pažeidimo atveju - iki 1 mln. eur baudą).

Pažymėtina, kad identifikavimo kodas savo prigimtimi yra tik pagalbinė priemonė inspektoriams gauti informaciją. Kodas pats savaime nesukuria ir nepanaikina darbo santykių, o yra išvestinė priemonė šiems santykiams identifikuoti. Todėl kodo neturėjimas negali būti prilyginamas nelegaliam darbui, jeigu darbo sutartis yra sudaryta. Už kodo neturėjimą negali būti baudžiama tokia pat bauda, kaip už tikrąjį nelegalų darbą nesant darbo sutarties - tai iš principo neteisinga ir neproporcinga;

5) pažymėtina, kad statyboje nelegalios (neapskaitytos) pajamos sudaro ženkliają privačių užsakymų apyvartos dalį.

Todėl, nustatius baudą procentais nuo metinių pajamų, sukuriamas paradoksali situacija, kuomet baudos dydis bus didesnis toms įmonėms, kurios skaidriai dirba ir sąžiningai parodo savo pajamas. Ir atitinkamai priešingai - kuo mažiau skaidri įmonė ir kuo daugiau pajamų neapskaito, tuo baudos dydis bus mažesnis, o tai savo ruožtu dar labiau skatins pajamų slėpimą ir nelegalų darbą.

Todėl procentinė bauda nuo metinių pajamų statyboje nėra teisinga;

5) procentinė bauda numatyta ir tiems rangovams, kurie subsidiariai atsakingi už trečiųjų šalių piliečių darbą Lietuvoje.

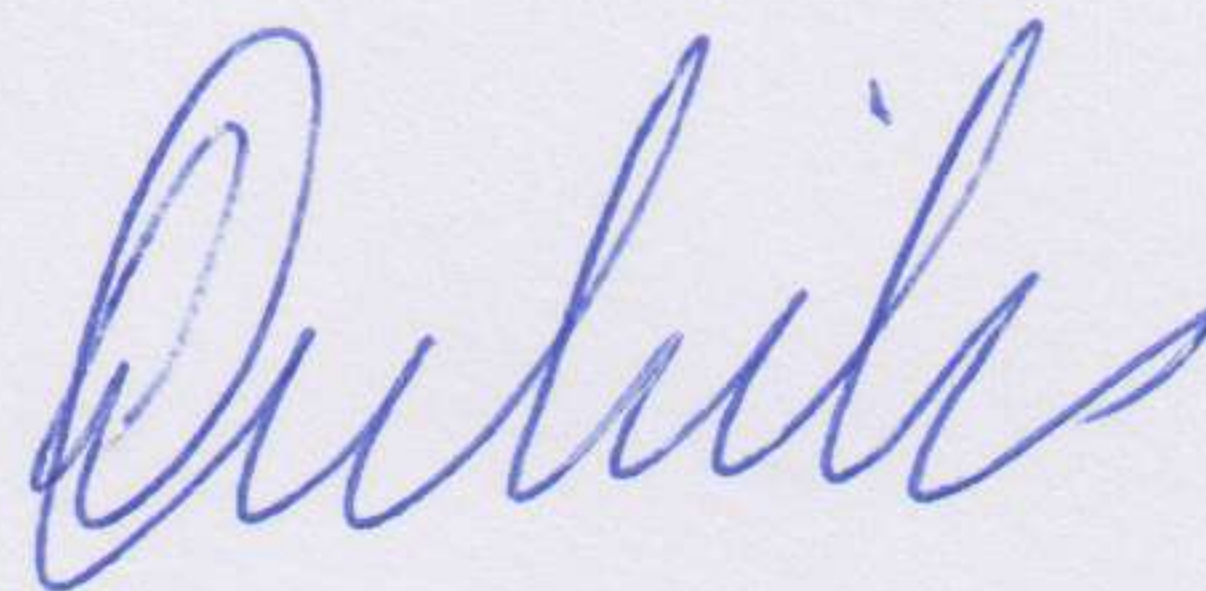
Greta aukščiau paminėtų argumentų, papildomai pažymėtina, kad nėra vienareikšmiškai aišku, už ką tokiame rangovui bus taikoma bauda, kadangi 56 straipsnio 9 dalis pateikia nuorodą į 7 dalį, o iš pastarosios nėra aišku, už ką rangovui bus skiriama bauda (iki 0,5 mln. eur; pakartotinio pažeidimo atveju - iki 1 mln. eur).

Apibendrinant aukščiau paminėtą: keltinas klausimas, ar šios neteisingos ir neproporcingos baudos iš principo neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Asociacija pritaria tikslui kovoti su nelegaliu darbu, tačiau taikomų baudų dydis turi būti adekvatus padarytam pažeidimui ir jo sukeltai žalai.

Pagarbiai

Prezidentas

Dalius Gedvilas

DĖL UŽIMTUMO ĮSTATYMO, CIVILINIO PROCESO KODEKSO IR KITŲ ĮSTATYMŲ PAKEITIMŲ

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – ministerija) derinimui pateiktus Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo (toliau – Užimtumo įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – CPK projektas), Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektus (toliau kartu – Įstatymų projektai) žemiau teikia savo pastabas ir pasiūlymus.

I. PASTABOS DĖL NELEGALAUS DARBO REGULIAVIMO IR UŽIMTUMO ĮSTATYMO PROJEKTE NUMATOMŲ BAUDŲ NUSTATYMO

1. Dėl nelegalaus darbo reguliavimo

Keičiamas Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo (toliau – Užimtumo įstatymas) 56 straipsnis, kuriame numatyta, kad:

„Nelegaliu darbu laikomos fizinio asmens (darbuotojo) pavaldžiai kitam asmeniui (darbdaviui) ir jo naudai atlygintinai atliekamos funkcijos, kai:

1) Darbdavys nesudaro darbo sutarties raštu ir (arba) nepraneša Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinei įstaigai mažiausiai prieš vieną darbo dieną iki darbo pradžios apie darbuotojo priėmimą į darbą;“.

Kadangi į nelegalaus darbo apibrėžtį patenka atvejai, kai Sodra neiformuojama vieną darbo dieną prieš priimto darbuotojo darbo pradžią, manome, kad būtų tikslinga keisti nuostatą dėl Sodros informavimo termino, ypač atsižvelgiant į vadovų situaciją. Pažymime, kad galimos praktinės situacijos, lemiančios nelegalaus darbo pažeidimo atsiradimą, kai:

- vadovas yra keičiamas tą pačią dieną (organas priima sprendimą vieną vadovą atšaukti, o kitą išrinkti tą pačią dieną). Įmonė gali nespėti informuoti Sodros vieną darbo dieną prieš naujo vadovo darbo pradžią, jei vadovo keitimas susijęs su aplinkybėmis, kurioms paaiškėjus tą pačią dieną vadovas yra atšaukiamas iš pareigų;
- įregistruojama įmonė (neižinančia informuoti Sodros vieną darbo dieną prieš vadovo darbo pradžią, kai pati įmonė dar nėra įregistruota).

2. Dėl baudų už nelegalų darbą nustatymo

LVK pritaria Užimtumo įstatymo projekto tikslui numatyti veiksmingas ir atgrasančias sankcijas už nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą, taip pat sutinka su Užimtumo įstatymo projekto aiškinamajame rašte pateiktu teiginiu, kad sankcijų taikymas yra veiksmingas ir turi atgrasanti poveikį, kai aptikimo ir sankcijų taikymo rizika nusveria ekonominius neteisėto įdarbinimo privalumus, tačiau nepritaria iniciatyvai baudas už nelegalų darbą skaičiuoti nuo darbdavio bendrųjų metinių pasaulinių pajamų praėjusiais finansiniais metais dydžio.

LVK vertinimu, bauda už nelegalų darbą, siekianti net 2,5 procentus (už pakartotinį pažeidimą - 5 procentus) darbdavio bendrųjų metinių pasaulinių pajamų praėjusiais finansiniais metais dydžio (maks. 500 000 eurų, o už pakartotinį pažeidimą - maks. 1 mln.), būtų akivaizdžiai neproporcinga padarytam teisės pažeidimui.

Pažymėtina, kad būtinumas didinti baudas už nelegalų darbą grindžiamas šiuo metu galiojančios baudos dydžio (kuris daug metų nekito) ir MMA (kuris nuolat didėja) santykiu (šiuo santykiu grindžiama ir kitų ES valstybių baudos dydžių už nelegalų darbą analizė), tačiau nėra aišku, **kuo pagrįstas tikslingumas baudos dydį skaičiuoti nuo darbdavio bendrųjų metinių pasaulinių pajamų. Manome, kad toks siūlymas nėra pakankamai motyvuotas, be to, nepagrįstas kitų ES valstybių praktika.**

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad aiškinamajame rašte pateiktas argumentas, jog baudos dydis atsižvelgiant į bendrąsias metines pasaulines pajamas praėjusiais finansiniais metais numatytas Reglamente (ES) 2016/679 bei Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme (toliau – Konkurencijos įstatymas), yra klaidinantis, nes minėti teisės aktai, skirtingai nei keičiamas Užimtumo įstatymo 56 straipsnio 4 dalies 2 punktas, nenumato, kad bauda skaičiuojama nuo bendrųjų metinių pasaulinių pajamų.

Reglamente (ES) 2016/679 numatyta bauda **iki 2 %** jos ankstesnių finansinių metų bendros metinės pasaulinės apyvartos, o ne **lygi 2 %** šios apyvartos (Reglamento (ES) 2016/679 83 str. 4 d.), yra įtvirtinti konkretūs baudos dydžio nustatymo kriterijai: pažeidimo pobūdis, sunkumas ir trukmė, aprėptis ar tikslas, nukentėjusių duomenų subjektų skaičius ir jų patirtos žalos dydis, kaltės forma ir pan.

Konkurencijos įstatyme 10 procentų bendrųjų metinių pasaulinių pajamų taip pat yra **baudos maksimali riba**, tuo tarpu pats baudos dydis nustatomas atsižvelgiant į ūkio subjekto prekių, tiesiogiai ir netiesiogiai susijusių su pažeidimu, pardavimų vertę.

Be to, didelių abejonų kelia siūlymas baudos dydį skaičiuoti nuo darbdavio bendrųjų metinių pasaulinių pajamų, nes aiškinamajame rašte nėra pagrindžiama, kaip juridinio asmens pasaulinės pajamos didina nelegalaus darbo Lietuvoje, kaip teisės pažeidimo, pavojingumą.

Taip pat atkreipiame dėmesį į tai, kad keičiamo Užimtumo įstatymo 56 straipsnyje įtvirtintos nelegalaus darbo sąvokos apibrėžtį atitinka ir situacija, kai su darbuotoju žodžiu sutariamos visos būtinosios darbo sutarties sąlygos, apie įdarbinimą tinkamai pranešta Sodrai (nesiekiama išvengti mokesčių mokėjimo), tačiau dėl žmogiškosios klaidos darbo sutartis raštu nėra sudaryta. Nors, akivaizdu, kad tokios veikos pavojingumas negali būti prilyginamas situacijai, kai apie įdarbinimą nepranešta Sodrai, Užimtumo įstatymo projekte į šią aplinkybę bei kaltės formą, kaip atsakomybės dydį įtakančias aplinkybes, neatsižvelgiama.

LVK pritartų tokiam teisiniam reguliavimui, pagal kurį **baudos už nelegalų darbą dydis būtų siejamas su MMA, bet neatsižvelgiant į darbdavio bendrąsias metines pasaulines pajamas**. Toks baudos dydžio skaičiavimo mechanizmas iš dalies ir yra siūlomas keičiamo Užimtumo įstatymo 56 straipsnio 4 dalies 2 punkte, kai, tuo atveju, kai nėra atsižvelgiama į darbdavio bendrąsias metines pasaulines pajamas, baudos dydis sudaro nuo 3 iki 12 MMA, o už pakartotinį pažeidimą – nuo 6 iki 24 MMA.

II. PASTABOS DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO (TOLIAU – CPK) PAKEITIMŲ

LVK palaiko ministerijos siekį skatinti skolininkus grįžti į darbo rinką, tačiau turi abejonų dėl konkrečių siūlomų priemonių. Siekiant pokyčių naudos darbuotojams, darbdaviams, skolininkams ir kreditoriams, siūlomi sprendimai turėtų užtikrinti visų pusių interesų pusiausvyrą, kas, mūsų manymu, bus sunkiai pasiekama, jei nebus koreguojamas pateiktas CPK projektas.

1. Dėl CPK 627 straipsnio pakeitimo

CPK projekte siūloma CPK 627 straipsnį papildyti 8 punktu, numatančiu vadinamąsias „skolininko atostogas“. Numatyta, kad pagal CPK 627 str. antstolis turėtų teisę visiškai ar iš dalies sustabdyti vykdomąją bylą ar atidėti vykdymo veiksmus ir turtinio pobūdžio išieškojimo byloje, kai Užimtumo tarnyba Užimtumo tarnybos direktoriaus nustatyta tvarka teikia prašymą dėl skolininko, kuris paskutinius 6 mėn. buvo registruotas Užimtumo tarnyboje bedarbio ar darbo rinkai besirengiančio asmens statusu ir pradėjo dirbti pagal darbo sutartį arba darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu.

LVK neprieštarauja bendrai „skolininko atostogų“ idėjai, tačiau siūlomoje nuostatoje pasigenda tokių „atostogų“ suteikimo tvarkos reglamentavimo aiškumo. Iš siūlomo pakeitimo nėra aišku, kokiais kriterijais remiantis „skolininko atostogos“ bus suteikiamos, ar bus atsižvelgiama į konkretaus skolininko turtinę padėtį, turimų įsiskolinimų apimtį, darbo santykių pasibaigimo pagrindus, trukmę ir kitas reikšmingas aplinkybes. Kitaip tariant, nėra aišku ar vadinamosios „skolininko atostogos“ bus suteikiamos visiems be išimties asmenims, kurie atitinka nuostatoje nurodytus kriterijus (paskutinius 6 mėnesius buvo registruotas Užimtumo tarnyboje bedarbio ar darbo rinkai besirengiančio asmens statusu ir pradėjo dirbti pagal darbo sutartį arba darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu), ar bus atsižvelgiama ir į kitus kriterijus.

Iš CPK projekto aiškinamojo rašto matyti, kad nustatant vadinamąsias „skolininko atostogas“ yra siekiama skolininkus skatinti grįžti į darbo rinką, tačiau, jei „skolininko atostogos“ bus suteikiamos visiems be išimties asmenims, atitinkantiems nuostatoje nurodytus kriterijus, efektas gali būti priešingas – skolininkai gali būti skatinami nutraukti darbo santykius, užsiregistruoti Užimtumo tarnyboje ir vėliau vėl pradėti dirbti ir tokiu būdu įgyti teisę į „skolininko atostogas“.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad „skolininko atostogų“, t. y. finansinių įsipareigojimų vykdymo atidėjimo koncepcija nėra nauja. Tiek Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo (toliau – VKĮ) 18¹ straipsnis, tiek ir Lietuvos Respublikos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo (toliau – SNTSKI) 22 straipsnis suteikia kredito gavėjams teisę prašyti atidėti finansinių įsipareigojimų vykdymo terminus. Tiesa, abi šios teisės normos nustato aiškius kriterijus, kuomet asmenys gali prašyti atidėti įmokų mokėjimą, todėl manome, kad ir įvedant galimybę atidėti įsiskolinimų išieškojimą, taip pat turi būti nustatyti aiškūs kriterijai, kuriuos asmuo turi atitikti norėdamas pretenduoti į šią lengvatą. Numatyti kriterijai turėtų užkirsti kelią galimoms situacijoms, kuomet asmenys sąmoningai nutraukia turimus darbo santykius ir registruojasi Užimtumo tarnyboje vien tam, kad įgytų teisę į „skolininko atostogas“.

Be to, įstatymu įtvirtinant teisę į „skolininko atostogas“, sąlygos, kurioms esant galima pretenduoti į šią lengvatą, mūsų nuomone, taip pat turėtų būti įtvirtintos įstatymu, o ne žemesnės galios teisės aktu (Užimtumo tarnybos direktoriaus įsakymu).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad vadinamosios „skolininko atostogos“ būtų taikomos ir išlaikymo bylų ar žalos priteistos dėl sveikatos sužalojimo ar gyvybės netekimo atvejais, todėl šių nuostatų įgyvendinimui turės būti skiriama pakankamai valstybės biudžeto lėšų. Atsižvelgiant į tai, CPK projekte siūlytina įtvirtinti, jog išieškojimo iš darbo užmokesčio ir kitų pajamų atidėjimas yra vienkartinio pobūdžio, kaip paskata skolininkui įsitvirtinti darbo rinkoje.

2. Dėl CPK 628 straipsnio pakeitimo

CPK projekte siūloma CPK 628 straipsnį papildyti 5 dalimi, numatančia „skolininko atostogų“ trukmę. Nėra suprantama, kodėl siūloma suteikti net 12 mėnesių laikotarpio „skolininko atostogas“. Jei šis siūlymas yra skirtas naujai įsidarbinusio ilgai nedirbusio asmens integracijai, tai skolų mokėjimo sustabdymo terminas iki 12 mėn. yra ženkliai per ilgas ir neproporcingai pažeidžia kreditorių (išieškotojų) interesus.

Pažymėtina, kad tiek VKĮ, tiek ir SNTSKĮ numato galimybę kredito gavėjams prašyti atidėti įmokų mokėjimo terminus ne ilgesniam nei 3 mėnesių laikotarpiui, todėl manome, kad ir CPK įtvirtintas „skolininko atostogų“ terminas neturėtų būti ilgesnis. Juo labiau atsižvelgiant į tai, kad numatomais pakeitimais yra siekiama skatinti asmenis grįžti į darbo rinką. Pažymime, jog Lietuvos Respublikos darbo kodeksas numato, jog naujai sudaromoje darbo sutartyje negali būti nustatytas ilgesnis nei trijų mėnesių išbandymo terminas, taigi trys mėnesiai yra tas laikotarpis, per kurį naujai pradėjęs dirbti asmuo gali įsitvirtinti darbo rinkoje.

3. Dėl CPK 663 straipsnio pakeitimo

CPK projekto 3 straipsniu siūloma pakeisti CPK 663 straipsnio 1 d. numatytus terminus, kad pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turtą, jeigu skolininkas pateikia antstoliui įrodymus, kad išieškotiną sumą ir vykdymo išlaidas galima išieškoti per 12 mėn. vietoj šiuo metu nustatytą 6 mėn., o išieškant iš skolininkui priklausančio paskutinio būsto, kuriame jis gyvena – per 50 mėn. vietoj šiuo metu nustatytą 18 mėn. Siūloma pakeisti ir CPK 663 straipsnio 3 dalį, padidinant šiuo metu galiojančiame CPK nustatytą 4 tūkstančių eurų sumą iki 25 MMA.

CPK projekto aiškinamajame rašte pasigendama argumentų, koku pagrindu nuspręsta taikyti būtent tokius drastiškai ilgus terminus. Kadangi CPK projekte skolininkams maksimaliai projektuojamos „nuolaidos“ (skolininkui suteikiamos ne tik taip vadinamos „skolininko atostogos“, bet mažinami ir išskaitų dydžiai išieškant iš darbo užmokesčio), siūlome laipsniškai pereiti prie skolų išieškojimo iš pajamų sąlygų pakeitimo ir aukščiau minėtus terminus sistemingai pratęsti po 6 mėnesius, t. y. 12 mėn., ir atitinkamai 24 mėn.

CPK projekto rengėjai pažymi, kad nustatant 25 MMA ribą, iki kurios nėra galima realizuoti paskutinio asmens būsto, yra siekiama reglamentavimą suvienodinti su Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – FABĮ) nuostatomis, numatančiomis, kad tik asmuo, kurio įsiskolinimo suma viršija 25 MMA ribą gali kreiptis dėl bankroto bylos iškėlimo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad FABĮ paskirtis yra ne sudaryti sąlygas asmeniui išvengti skolų mokėjimo ar išsaugoti jam priklausančią turtą, o derinant bankrutuojančio asmens ir jo kreditorių interesus sudaryti sąlygas sąžiningiems asmenims atkurti savo mokumą. Dėl šios priežasties FABĮ nėra numatyta skolininko teisė išsaugoti jam priklausančią turtą. Priešingai, FABĮ nustatoma tik skolininko teisė susitarti su kreditoriumi dėl tam tikro turto išsaugojimo. Taigi fizinio asmens bankroto bylos iškėlimas savaime nereiškia, kad tam tikras turtas bus išsaugotas.

CPK projekto aiškinamajame rašte pateiktame grafike Nr. 8 nurodoma vidutinė vienos bylos suma. Pagal šį grafiką didžiausia skolos suma siekia 2600 EUR. Atkreipiame dėmesį į tai, kad siūlomi CPK pakeitimai, o ypač 663 straipsnio 3 dalies pakeitimas palies ir skolininkus, kurių įsiskolinimo suma yra iki 25 MMA (23100 EUR) dydžio. Vadinasi, atliekant įstatymo poveikio vertinimą turėjo būti atsižvelgta ir į tai kokią poveikį siūlomi pakeitimai darys skoloms, kurios viršija 2600 EUR, bet neviršija 25 MMA (23100 EUR) dydžio. Iš aiškinamojo rašto turinio matyti, kad toks vertinimas nebuvo daromas. Nebuvo skaičiuojama ir kiek laiko užtruktų išieškoti didesnes (2600 EUR viršijančias) įsiskolinimų sumas, kokią įtaką tai darytų skolininko galutinai sumokamai sumai, atsižvelgiant į skolininkų mokamas palūkanas.

Pažymime, kad apribojus galimybę išieškoti iš paskutinio skolininko būsto, jei skolos suma neviršija 25 MMA, bus ženkliai apribotos ar net panaikintos kreditorių teisės atgauti įsiskolinimo sumas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad būsto vertė regionuose ženkliai mažesnė, nei siūlomas nustatyti

25 MMA dydis. Kaimiškose vietovėse būstų kainos gali būti ir po 6000,00 Eur ir mažiau. Atsižvelgiant į tai, siūlome pakeisti CPK 663 straipsnio 3 dalį, padidinant šiuo metu galiojančiame CPK nustatytą 4 tūkstančių eurų sumą iki 8 MMA.

4. Dėl CPK 736 straipsnio pakeitimo

CPK 736 straipsnį siūloma keisti sumažinant iš skolininkų galimos išieškoti sumos ribą. Įgyvendinant šiuos siūlomus pakeitimus, kaip ir kitus aukščiau minėtus CPK pakeitimus, ženkliai prailgėtų skolų, ypač didesnės apimties, išieškojimo terminai, o tai nėra naudinga nei kreditoriams, nei patiems skolininkams. Dėl skaičiuojamų procesinių palūkanų išaugtų ir skolų sumos, kurias skolininkams galiausiai tektų sumokėti, taip pat išaugtų ir antstoliams mokamas atlygis, kuris skaičiuojamas nuo visos išieškotos sumos, įskaitant procesines palūkanas.

Manome, kad pakeitimų įteisinimas akivaizdžiai prieštarauja pastarųjų metų Valstybės pasirinktai kryptiai, skirtai fizinių asmenų, turinčių skolinių įsipareigojimų, finansinės padėties gerinimui bei sąlygų užtikrinti greitesnį ir lengvesnį skolų padengimo procesą kūrimui.

Pažymime, kad siūlomais pakeitimais bus suteiktas užtikrinimas skolininkams, kad jų nelaukia neigiamos pasekmės ir jie savo skolas gali grąžinti per laikotarpį, kuris priklauso nuo jų pasirengimo ir noro dirbti legaliai ar daugiau uždirbti. Be to, siūlomi reguliavimo pakeitimai turės įtakos kreditavimui ne tik esamų ilgalaikių bedarbių, kurie turi skolų, bet visų asmenų, kurių pajamos šiuo metu yra mažos. Vartojimo kredito davėjai bus priversti įvertinti naują reguliavimą, jei jis bus priimtas ir atitinkamai riboti finansinės paslaugos prieinamumą visiems asmenims, patenkantiems į pataisose numatytą pajamų lygį.

Atsižvelgiant į tai, kad bendrai ministerijos parengtais įstatymų projektais siekiama skatinti įsiskolinusių asmenų grįžimą į darbo rinką, siekiant sudaryti palankias sąlygas tokiems asmenims įsitvirtinti darbo rinkoje ir pradėti dengti skolas bei kovoti su nelegalaus darbo problema, siūlome planuojamą teisinį reguliavimą (mažinamus išskaitų dydžius iš darbo užmokesčio) orientuoti išimtinai į įsiskolinusius asmenis, kurie ilgą laiką nedalyvavo darbo rinkoje.

Manome, kad sistemškai galėtų veikti toks palankių sąlygų taikymo skolininkams modelis, pagal kurį antstolis nenukreiptų išieškojimo į asmens pajamas 6 mėnesius registracijos Užimtumo tarnyboje laikotarpiu, 3 mėnesius po įsidarbinimo ir dar 3 mėnesius galėtų vykdyti išieškojimą iš darbo užmokesčio taikydamas mažesnius išskaitų dydžius.

Svarstome, jog būtent toks palankesnių sąlygų skolininkui taikymo modelis padėtų asmeniui įsitvirtinti darbo rinkoje, būtų kaip paskata pradėti dirbti, žinant, jog tam tikrą laiko tarpą iš skolininko darbo užmokesčio nebus išieškoma ar bus išieškoma mažesnėmis išskaitomis.

5. Dėl CPK įgyvendinimo

CPK projekto 5 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad „antstoliai išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jam prilygintų skolininko pajamų darantiems asmenims iki 2024 m. sausio 1 d. Civilinio proceso kodekso 733 straipsnyje nustatyta tvarka pateikia patvarkymus daryti šio įstatymo 4 straipsnyje išdėstyta Civilinio proceso kodekso 736 straipsnyje nustatyto dydžio išskaita“. Svarstytinas realus terminas tokiems pakeitimams įgyvendinti, sudarant bent 6 mėnesių laikotarpį tiek antstoliams, tiek verslui (darbdaviams) pasiruošti, suderinti buhalterinės apskaitos sistemas, kadangi daugelis didžiųjų darbdavių naudoja informacines technologijas vykdydami išskaitymus iš darbuotojų darbo užmokesčio. Pagal surinktus duomenimis, šiai dienai vidutiniškai vienas antstolis yra išsiuntęs apie 1200 patvarkymų darbdaviui (iš viso apie 140-160 tūkst. atvejų) dėl išskaitymo iš darbo užmokesčio ir kitų darbuotojo pajamų. Svarstytina, ar įstatymas neturėtų būti taikomas tiesiogiai ir siekiant sumažinti administracinės naštos poveikį dėl antstolių patvarkymų apskaitymo verslui, nauji pajamų išskaitų dydžiai būtų taikomi ne visais atvejais, o tik gavus paties darbuotojo prašymą.

III. PASIŪLYMAI DĖL PAPILDOMŲ UŽIMTUMO ĮSTATYMO PAKEITIMŲ

Siūlome apsvarstyti žemiau pateikiamus LVK papildomus pasiūlymus dėl Užimtumo įstatymo 35 ir 41 straipsnių pakeitimų.

1. Pasiūlymas dėl Užimtumo įstatymo 35 straipsnio pakeitimo

Užimtumo įstatymo 35 straipsnio 4 dalies 4 ir 5 punktai numato, kad:

*„Paraiškas dėl šio straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose ir šio įstatymo 36 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytų priemonių įgyvendinimo gali teikti **darbdaviai**:*

*4) kurie per paskutinius vienus metus iki šioje dalyje nurodytų paraiškų pateikimo dienos neturėjo baudos, paskirtos už šio įstatymo 56, 57, **58** ar 59² straipsnyje nurodytą pažeidimą;*

*5) kurių vadovas ar kitas atsakingas asmuo per paskutinius vienus metus iki šioje dalyje nurodytų paraiškų pateikimo dienos neturėjo administracinės nuobaudos, skirtos pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą už nelegalų darbą, arba **turi ne daugiau negu vieną per paskutinius vienus metus iki šioje dalyje nurodytų paraiškų pateikimo dienos pagal šį kodeksą paskirtą administracinę nuobaudą už darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų, skaidriai dirbančių asmenų identifikavimo reikalavimų pažeidimus, nelaimingo atsitikimo darbe nuslėpimą, nustatytos pranešimo ir ištyrimo tvarkos, darbo užmokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos, darbo laiko apskaitos, laikinųjų darbuotojų darbo sąlygų bei komercinės ar ūkinės veiklos tvarkos pažeidimus**“.*

Tokia Užimtumo įstatymo 35 straipsnio 4 dalies 4 ir 5 punktų redakcija lemia, kad tie patys pažeidimai pagal skirtingus įstatymus yra traktuojami skirtingai ir sukelia skirtingas teises pasekmes, o tai sukelia neaiškumų darbdaviams.

Užimtumo įstatymo 58 straipsnis numato atsakomybę už „nedeklaruotą darbą“ ir įtvirtina, kad:

„1. Nedeklaruotu darbu vadinamos fizinio asmens (darbuotojo) pavaldžiai kitam asmeniui (darbdaviui) ir jo naudai atlygintinai atliekamos darbo funkcijos, kai Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka darbo laiko apskaitos dokumentuose nėra pažymėta:

1) darbuotojo dirbti viršvalandžiai;

2) darbuotojo darbo laikas švenčių dieną, poilsio dieną, jeigu jis nenustatytas pagal grafiką;

3) darbuotojo darbo laikas naktį.“

(Pastaba: Užimtumo įstatymo projekte keičiama Užimtumo įstatymo 58 straipsnio 1 dalis, numatant, kad:

„1. Nedeklaruotu darbu vadinamos fizinio asmens (darbuotojo) pavaldžiai kitam asmeniui (darbdaviui) ir jo naudai:

*1) atlygintinai atliekamos darbo funkcijos, kai Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka **netvarkoma darbuotojų darbo laiko apskaita ir (arba)** darbo laiko apskaitos dokumentuose nėra pažymėta:*

~~1-a)~~ darbuotojo dirbti viršvalandžiai;

~~2-b)~~ darbuotojo darbo laikas švenčių dieną, poilsio dieną, jeigu jis nenustatytas pagal grafiką;

~~3-c)~~ darbuotojo darbo laikas naktį;

2) atliekamos darbo funkcijos nemokamų atostogų ar kitu nedraudžiamuoju laikotarpiu pas tą patį darbdavį.“)

Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 100 straipsnio (Darbo laiko apskaitos pažeidimas) 1 dalis numato, kad:

„Darbuotojų, išskyrus dirbančius nekintančių darbo dienos (pamainos) trukmės ir darbo dienų per savaitę skaičiaus darbo laiko režimu, darbo laiko nežymėjimas darbo laiko apskaitos žiniaraštyje, taip pat į darbo laiko apskaitą privalomai įtrauktino darbuotojų darbo laiko (viršvalandžių, darbo laiko švenčių dieną, poilsio dieną (jeigu jis nenustatytas pagal grafiką), naktį, dėl papildomo darbo) nežymėjimas darbo laiko apskaitos žiniaraštyje arba žinomai neteisingų duomenų apie įmonėse, įstaigose, organizacijose dirbančių asmenų į darbo laiko apskaitą privalomai įtrauktiną darbo laiką įrašymas į darbo laiko apskaitos žiniaraštį

užtraukia baudą darbdaviams ar kitiems atsakingiems asmenims nuo trijų šimtų iki vieno tūkstančio keturių šimtų penkiasdešimt eurų.“

Taigi, Užimtumo įstatymo 58 straipsnis ir ANK 100 straipsnis numato atsakomybę už lygiai tuos pačius veiksmus, tik Užimtumo įstatymo atveju yra baudžiamas darbdavys (kuris daugeliu atveju būna juridinis asmuo), o ANK atveju – darbdavio vadovas ar atstovas (fizinis asmuo). Tai, kad šie dviejų skirtingų įstatymų straipsniai reglamentuoja tuos pačius veiksmus patvirtinta ir Užimtumo įstatymo 58 straipsnio 5 dalis, kuri šiuo metu nustato, kad:

„Šio straipsnio 3 dalies 2 punkte nurodyta bauda skiriama, jeigu padaryta veika neužtraukia atsakomybės fiziniam asmeniui pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą.“

Tačiau, nepaisant to, kad Užimtumo įstatymo 58 straipsnis ir ANK 100 straipsnis numato atsakomybę už lygiai tuos pačius veiksmus, Užimtumo įstatymo 35 straipsnis numato skirtingas šių veiksmų pasekmes.

Darbdavys, kurio atsakingas asmuo **yra gavęs vieną baudą** per pastaruosius vienerius metus pagal ANK 100 straipsnį, **gali teikti Paraiškas** dėl Užimtumo įstatymo 35 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose ir Užimtumo įstatymo 36 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytų priemonių (*remiamojo įdarbinimo, paramos darbo vietoms steigti ir pritaikyti bei įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį*) įgyvendinimo.

Tuo tarpu darbdavys, kuris už tuos pačius veiksmus **yra gavęs vieną baudą** per pastaruosius vienerius metus pagal Užimtumo įstatymo 58 straipsnį, **negali teikti Paraiškos** dėl Užimtumo įstatymo 35 straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose ir Užimtumo įstatymo 36 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytų priemonių įgyvendinimo.

Toks reguliavimas, mūsų nuomone, yra nelogiškas, įnešantis sumaištį ir neturintis objektyvaus pagrindo.

Siekiant užtikrinti, kad galimybės teikti Paraiškas dėl remiamojo įdarbinimo, paramos darbo vietoms steigti ir pritaikyti bei įdarbinimo pagal pameistrystės sutartį **būtų sudarytos ne tik tiems darbdaviams, kurių vadovas ar kitas atsakingas asmuo yra gavęs vieną baudą per pastaruosius vienerius metus pagal ANK 100 straipsnį (darbo laiko apskaitos pažeidimus)**, kas yra leidžiama pagal Užimtumo įstatymo 35 straipsnio 4 dalies 5 punktą, **bet ir darbdaviams, kurie yra padarę tuos pačius pažeidimus, bet yra gavę vieną baudą per pastaruosius vienerius metus pagal Užimtumo įstatymo 58 straipsnį, t. y. siekiant suvienodinti pasekmes už Užimtumo įstatymo 58 straipsnio pažeidimą ir ANK 100 straipsnio pažeidimą.**

- siūlome Pakeisti Užimtumo įstatymo 35 straipsnio 4 dalies 4 punktą ir jį (*kartu atsižvelgiant į Užimtumo įstatymo projekte esančius patikslinimus*) išdėstyti taip:

„4) kurie per paskutinius vienus metus iki šioje dalyje nurodytų paraiškų pateikimo dienos neturėjo baudos, paskirtos už šio įstatymo 56, 56¹, 57, 58 ar 59²¹ straipsnyje nurodytą pažeidimą arba turi ne daugiau negu vieną per paskutinius vienus metus iki šioje dalyje nurodytų paraiškų pateikimo dienos paskirtą baudą už šio įstatymo 58 straipsnyje nurodytą pažeidimą;“.

2. Pasiūlymas dėl Užimtumo įstatymo 41 straipsnio pakeitimo

Užimtumo įstatymo 41 straipsnio 6 dalis numato, kad:

*„Darbdaviai, kuriems, įgyvendinus šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytą remiamojo įdarbinimo priemonę, šio straipsnio 2 dalyje nurodytos subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimas buvo baigtas arba šio straipsnio 10 dalies 2 ir 4 punktuose nurodytais atvejais nutrauktas, per 6 mėnesius **atleidę iš darbo** bent vieną iš šio įstatymo 25 straipsnio 1–13 punktuose nurodytų Užimtumo tarnybos siųstų asmenų arba šio įstatymo 25 straipsnio 16, 17 ir 18 punktuose nurodytų asmenų, **išskyrus asmenis**, atleistus pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą darbo sutarties šalims susitarus dėl išbandymo, darbuotojo iniciatyva be svarbių priežasčių ar dėl svarbių priežasčių, darbdavio iniciatyva dėl darbuotojo kaltės, nesant darbo sutarties šalių valios, taip pat darbo sutarties pasibaigimo atvejus, kai šio straipsnio 2 dalyje nurodytos subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimas buvo nutrauktas šio straipsnio 10 dalies 5 punkte nurodytu pagrindu ar dėl darbuotojo mirties, pakartotinai dalyvauti šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytoje remiamojo įdarbinimo priemonėje gali ne anksčiau kaip po 12 mėnesių, baigus mokėti šio straipsnio 2 dalyje nurodytą subsidiją darbo užmokesčiui įgyvendinant ankstesnę priemonę.“*

Kaip matyti, ši įstatymo nuostata nustato, kokiais atvejais už subsidijuojamų ar subsidijuotų darbuotojų atleidimą darbdaviui taikoma sankcija (uždraudimas dalyvauti remiamojo įdarbinimo priemonėje 12-ai mėnesių). Tačiau, mūsų vertinimu, ši nuostata nesuteikia vienareikšmio aiškumo dėl darbuotojų, kurie sudarę terminuotą darbo sutartį, situacijos.

Užimtumo tarnyba laikosi tos pozicijos, kad minėtoji nuostata nenumato išimties dėl terminuotų darbo sutarčių pabaigos. ***Taigi, darbdaviai pakartotinai dalyvauti remiamojo įdarbinimo priemonėje gali ne anksčiau nei po 12 mėnesių, baigus mokėti subsidiją darbo užmokesčiui įgyvendinant ankstesnę priemonę tais atvejais, jeigu subsidijos mokėjimas nutraukiamas Užimtumo įstatymo 41 str. 10 d. 2 p., t.y. pasibaigus darbo sutarčiai, sudarytai įgyvendinant įdarbinimo subsidijuojant priemonę, įskaitant ir Lietuvos Respublikos darbo kodekso 69 str. 1 d. „Terminuota darbo sutartis pasibaigia suėjus terminui <...>.“***

Nors, vadovaujantis Užimtumo tarnybos išaiškinimu, darbo sutarties pasibaigimas su subsidijuojamu ar subsidijuotu darbuotoju pasibaigus darbo sutarties terminui nenurodytas prie išimčių, kurioms esant sankcija darbdaviui netaikoma, visgi, manome, kad sankcijų taikymas darbdaviui už situacijas, kurioms neturėjo įtakos jo valia, prieštarautų teisingumo ir protingumo principams. Pažymėtina, kad gali pasitaikyti ir tokios situacijos, kai darbo sutarties pasibaigimas suėjęs jos terminui įvyksta darbdaviui to visai nenorint, pavyzdžiui, darbuotojui atsisakant darbdavio pasiūlymo pratęsti sutarties terminą.

Paminėtina ir tai, kad Užimtumo tarnyba yra informuojama iš anksto (skiriat subsidiją) apie tai, kad darbo sutartis su darbuotoju, kuriam yra skiriama subsidija, yra terminuota, todėl, taikyti sankcijas už aplinkybę, kurią Užimtumo tarnyba žinojo jau sudarydama sutartį dėl subsidijavimo, taip pat neatitiktų teisingumo ir protingumo principų.

Siekiant išvengti nepagrįstų sankcijų taikymo ateityje, siūlome keisti Užimtumo įstatymo 41 straipsnio 6 dalį ir ją (*kartu atsižvelgiant į Užimtumo įstatymo projekte esančius patikslinimus*) išdėstyti taip:

*„6. Darbdaviai, kuriems, įgyvendinus šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytą remiamojo įdarbinimo priemonę, šio straipsnio 2 dalyje nurodytos subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimas buvo baigtas arba šio straipsnio 10 dalies 2 ir 4 punktuose nurodytais atvejais nutrauktas, per 6 mėnesius atleidę iš darbo bent vieną iš šio įstatymo 25 straipsnio 1–13 punktuose nurodytų Užimtumo tarnybos siųstų asmenų arba šio įstatymo 25 straipsnio ~~16, 17 ir 18~~ **11, 12 ir 13** punktuose nurodytų asmenų, išskyrus asmenis, atleistus pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą darbo sutarties šalims susitarus dėl*

*išbandymo, darbuotojo iniciatyva be svarbių priežasčių ar dėl svarbių priežasčių, darbdavio iniciatyva dėl darbuotojo kaltės, nesant darbo sutarties šalių valios, taip pat darbo sutarties pasibaigimo atveju **suėjus terminuotos darbo sutarties terminui**, kai šio straipsnio 2 dalyje nurodytos subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimas buvo nutrauktas šio straipsnio 10 dalies 5 punkte nurodytu pagrindu ar dėl darbuotojo mirties, pakartotinai dalyvauti šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytoje remiamojo įdarbinimo priemonėje gali ne anksčiau kaip po 12 mėnesių, baigus mokėti šio straipsnio 2 dalyje nurodytą subsidiją darbo užmokesčiui įgyvendinant ankstesnę priemonę.“*

Atsižvelgiant į tai, kas aukščiau išdėstyta, maloniai kviečiame apsvarstyti mūsų pateiktas pastabas ir pasiūlymus bei konsultuojantis su socialiniais partneriais ieškoti geriausių sprendimų, kad siūlomi pokyčiai leistų pasiekti Įstatymų projektų keliamus tikslus.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinio direktoriaus pavaduotojas

Emilis Ruželė

**POLICIJOS DEPARTAMENTAS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS**

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo
ministerijai

Nr.
Į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-597

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Policijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Policijos departamentas) išnagrinėjome Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktus išvadosms gauti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektus (toliau kartu – Projektai).

Informuojame, kad iš esmės pritariame Projektuose numatomiems teisinio reguliavimo pokyčiams ir jų tikslams, tačiau prašome įvertinti šias pastabas:

1. Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 IV skyriaus pakeitimo įstatymo projekto.

Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 56 straipsnio 4 dalies 1 punkte numatoma reglamentuoti, kad „Darbdavys, padaręs šio straipsnio 1 dalyje nurodytą pažeidimą, neatsižvelgiant į formalią nelegaliai dirbančio ir (ar) nelegalų darbą leidusio dirbti asmens veiklos išraišką, privalo pranešti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinei įstaigai apie priėmimą į darbą ir sumokėti nelegaliai dirbusiam asmeniui sulgygtą atlyginimą už darbą, bet ne mažiau kaip 3 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių, taip pat, jeigu nelegaliai dirbo trečiosios šalies pilietis, apie priėmimą į darbą ir darbo sutarties pasibaigimą bei sumokėti visas šiame punkte numatytų sumų pervedimo į šalį, į kurią grįžo ar buvo grąžintas trečiosios šalies pilietis, išlaidas ir trečiosios šalies piliečio grąžinimo išlaidas“. Sutiktina, kad siūloma papildoma paskata

nelegaliai dirbusiam darbuotojui, kai darbdavys privalėtų sumokėti jam sulygtą arba ne mažesnę kaip 3 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių (toliau – MMA) atlyginimą už darbą, galėtų skatinti nelegaliai dirbančius asmenis pranešti institucijoms, vykdančioms nelegalaus darbo kontrolę, nelegalaus darbo faktą, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad imperatyvus įpareigojimas vienai šaliai (darbdaviui) priimti į darbą (sudaryti darbo sutartį) nelegaliai dirbantį asmenį gali turėti rizikų. Pavyzdžiui, jei nelegaliai dirbantis asmuo atsisako sudaryti darbo sutartį, neturi reikiamos kvalifikacijos, leidimų, neatitinka keliamų reikalavimų konkrečiam darbui ir kt. Siūlytina svarstyti atitinkamas analogiškas prievoles (įsidiarbinti) ir nelegaliai dirbančiam asmeniui ar tam tikrų darbo santykių fiksavimą nenustatant pareigos priimti į darbą ir sudaryti darbo sutartį. Be to, pagal numatomą teisinį reglamentavimą nėra aišku, kokiam terminui turėtų būti įdarbinamas nelegaliai dirbęs asmuo (jei nustatoma sąlyga, kad turėtų būti sumokama ne mažiau kaip 3 MMA), taip pat ar tokia pati apmokėjimo tvarka būtų taikoma ir nelegaliai dirbančiam trečiosios šalies piliečiui, kurio priėmimas į darbą ir darbo sutarties pasibaigimas sutampa.

2. Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projekto (toliau – VDI projektas).

VDI projekte siūloma numatyti, kad „nelaimingų atsitikimų darbe, darbuotojų saugos ir sveikatos, norminių darbo teisės aktų pažeidimų, nelegalaus ir nedeklaruoto darbo prevencijos, svarstančių įsidiarbinti pas pažeidimą padariusį darbdavį, kandidatų ir darbuotojų informavimo ir jų teisėtų interesų apsaugos užtikrinimo tikslais, Valstybinė darbo inspekcija savo interneto svetainėje vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus nustatyta tvarka viešina informaciją apie juridinių ir fizinių asmenų padarytus teisės pažeidimus nurodant juridinio asmens teisinę formą ir jo pavadinimą, juridinio asmens identifikacinį numerį, juridinio asmens interneto svetainės adresą (jeigu juridinis asmuo turi interneto svetainę) ar fizinio asmens vardą, pavardę, gimimo metus ir padaryto teisės pažeidimo pavadinimą, jei juridinio asmens vadovas ar kitas atsakingas asmuo ar fizinis asmuo yra baustas už padarytą administracinį nusižengimą, numatytą Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 58 punkte nurodytame Administracinių nusižengimų kodekso straipsnyje“.

Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 589 straipsnio 58 punktas nepateikia jokios administracinio nusižengimo dispozicijos, o nurodo, dėl kokių administracinių nusižengimų teiseną pradeda, administracinių nusižengimų tyrimą atlieka ir administracinių nusižengimų protokolus surašo Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnai. Jei projektu siekiama nustatyti reguliavimą, kad viešinami duomenys visų tų asmenų, padariusių administracinius nusižengimus, numatytus ANK straipsniuose, kurie įvardijami ANK 589 straipsnio 58 punkte, atkreiptinas dėmesys į tai, kad ne visi šie straipsniai yra tiesiogiai susiję su nelaimingų atsitikimų darbe, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių darbo teisės aktų, nelegalaus ir nedeklaruoto darbo prevencijos pažeidimais, kaip, pavyzdžiui, ANK 507 straipsnyje („Valstybės politiko, valstybės pareigūno, valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens garbės ir orumo pažeminimas“). Be to, dėl kai kurių minėtame punkte išvardytų administracinių nusižengimų sprendimus priima ir kitos institucijos, todėl siūlome tikslinti VDI projekto nuostatas dėl informacijos viešinimo apimties pagal Valstybinės darbo inspekcijos kompetenciją.

Taip pat, atsižvelgdami į tai, kad VDI projektu numatoma viešinti informaciją apie fizinių asmenų padarytus teisės pažeidimus nurodant fizinio asmens vardą, pavardę, gimimo metus ir padaryto teisės pažeidimo pavadinimą, ir siekdami užtikrinti numatyto fizinių asmenų asmens duomenų tvarkymo (viešinimo) sąlygų teisėtumą, siūlome VDI projektą šiuo aspektu suderinti su asmens duomenų tvarkymo priežiūros institucija.

3. Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto.

Siūlomais pakeitimais sudaromos galimybės švelninti priverstinio skolų išieškojimo sąlygas. Atkreipiame dėmesį, kad tai darys tiesioginę įtaką ir baudų, paskirtų už administracinius nusižengimus, išieškojimo procesui. ANK 675 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad nutarimus išieškoti baudą vykdo antstoliai Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. Dėl siūlomo reguliavimo tam tikrais atvejais būtų papildomai apribotos galimybės nukreipti išieškojimą į nusižengimą padariusio asmens lėšas, o tai neabejotinai turėtų įtakos ANK 22 straipsnio 2 dalyje numatytiems administracinių nuobaudų tikslams, kas sustiprintų nebaudžiamumo efektą ir neigiamai atsilieptų viešajai tvarkai bei visuomenės saugumui, todėl šiuo atveju, siekiant nepadaryti žalos kitiems įstatymų saugomiems gėriams, baudų išieškojimui užtikrinti turėtų būti numatyti kiti kompensaciniai mechanizmai (alternatyvos), pavyzdžiui, plečiamas valstybės paslaugų, kurios neteikiamos asmenims, nesumokėjusiems paskirtų baudų už administracinius nusižengimus, sąrašas.

Policijos generalinio komisaro pavaduotojas,
atliekantis policijos generalinio komisaro funkcijas

Saulius Tamulevičius

Radvilė Masiulionienė, tel. 8 700 59 829, el. p. radvile.masiulioniene@policija.lt
Kęstutis Stelmokas, tel. 8 700 59 805, el. p. kestutis.stelmokas@policija.lt
1150692 2023-08-07

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai Į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-597
Siunčiama per Teisės aktų informacinę sistemą

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Valstybės įmonė Registrų centras (toliau – Registrų centras) pagal kompetenciją išnagrinėjo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos per Teisės aktų informacinę sistemą (toliau – TAIS) pateiktus derinti (TAIS reg. Nr. 23-11234) Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo projektą (toliau – UĮ projektas), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtą skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektą ir teikia pastabas ir pasiūlymus dėl UĮ projekto.

1. UĮ projekto 10 straipsniu siūloma Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo (toliau – UĮ) 35 straipsnio 4 dalį papildyti 7 punktu ir jame nustatyti, kad paraiškas dėl šio straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose ir šio įstatymo 36 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytų priemonių įgyvendinimo gali teikti darbdaviai, kurie laiku pateikė Juridinių asmenų registro (toliau – JAR) tvarkytojui finansines ataskaitas, metinius pranešimus (veiklos ataskaitas) kartu su auditoriaus išvada, tais atvejais, kai turėjo būti atliktas arba buvo atliktas finansinių ataskaitų auditas.

Dėl formuluotės „kurie laiku pateikė JAR tvarkytojui finansines ataskaitas, metinius pranešimus (veiklos ataskaitas)“ pirmiausiai pažymėtina, kad ne visi juridiniai asmenys privalo teikti finansinės atskaitomybės dokumentus JAR tvarkytojui, todėl siūlytina patikslinti, kad kriterijus taikomas „įstatymų nustatytais atvejais“. Be to, atkreiptinas dėmesys, kad metinės finansinės atskaitomybės dokumentų pateikimo JAR tvarkytojui terminai įtvirtinti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.66 straipsnio 4 dalyje, o taip pat atskiras juridinių asmenų teisinės formos reglamentuojančiuose įstatymuose, kituose įstatymuose, todėl vietoje žodžio „laiku“ siūlytina nurodyti „įstatymų nustatytais terminais“. Taip pat pažymėtina, kad labdaros ir paramos fondas, asociacija ar viešoji įstaiga jiems taikomų įstatymų nustatytais atvejais JAR tvarkytojui teikia finansinę apskaitą ir atskaitomybę reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka parengtą *metinę ataskaitą*, todėl siūlytina minėtoje UĮ projekto formuluotėje nurodyti ir šį dokumentą. Be to, atsižvelgiant į Civilinio kodekso 2.66 straipsnio 4 dalyje naudojamas sąvokas, siūlytina UĮ 35 straipsnio 4 dalies 7 punkte vietoje žodžių „finansines ataskaitas“ naudoti žodžius „metinių finansinių ataskaitų rinkinius“.

Dėl formuluotės „kartu su auditoriaus išvada, tais atvejais, kai turėjo būti atliktas arba buvo atliktas finansinių ataskaitų auditas“ pažymėtina, kad joje yra nurodyta alternatyva („arba“), todėl jungtuku „arba“ atskirti atvejai neturėtų sutapti. Tuo tarpu faktiškai antrasis atvejis „buvo atliktas finansinių ataskaitų auditas“ apima visus tuos atvejus, kai auditas buvo atliktas dėl to, kad „turėjo būti atliktas“ (pirmas atvejis), o kartu ir tuos atvejus, kai auditas atliktas juridinio asmens iniciatyva.

Atsižvelgdami į tai ir siekdami teisinio aiškumo, siūlome minėtą formuluotę tikslinti, aiškiai išskiriant privalomus ir savanoriškus audito atlikimo atvejus.

Apibendrinami, siūlome UĮ 35 straipsnio 4 dalies 7 punktą dėstyti taip:

„7) kurie įstatymų nustatytais atvejais ir terminais pateikė Juridinių asmenų registro tvarkytojui metinių finansinių ataskaitų rinkinius, metinius pranešimus (veiklos ataskaitas) arba metines ataskaitas kartu su auditoriaus išvada, tais atvejais, kai turėjo būti atliktas arba juridinio asmens iniciatyva buvo atliktas finansinių ataskaitų auditas.“

2. UĮ projekto 23 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad šio įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje išdėstyto UĮ 35 straipsnio 4 dalies 7 punkto nuostata dėl finansinių ataskaitų, metinių pranešimų (veiklos ataskaitų) kartu su auditoriaus išvada, tais atvejais, kai turėjo būti atliktas arba buvo atliktas finansinių ataskaitų auditas, pateikimo JAR tvarkytojui taikoma darbdaviams, kurie nepateikė šių dokumentų už 2023 metus ir vėlesnius metus.

Siūlome tikslinti šią nuostatą atitinkamai kaip ir UĮ 35 straipsnio 4 dalies 7 punktą. Be to, atkreiptinas dėmesys, kad UĮ 35 straipsnio 4 dalies 7 punkte yra kalbama apie darbdavius, kurie *laiku* (įstatymų nustatytais terminais) *nepateikė* finansinių ataskaitų. Tuo tarpu UĮ projekto 23 straipsnio 2 dalyje nurodomi darbdaviai, kurie *nepateikė* šių dokumentų. Siekdami teisinio aiškumo, siūlome ir UĮ projekto 23 straipsnio 2 dalyje nurodyti, kad nuostata taikoma darbdaviams, kurie *įstatymų nustatytais terminais nepateikė* nurodytų dokumentų.

3. Papildomai informuojame, kad, vadovaujantis Juridinių asmenų registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“ (toliau – JAR nuostatai), 23.8 papunkčiu, JAR yra tvarkomi šie metinių finansinių ataskaitų, o įstatymų nustatytais atvejais – metinių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenys: jų pavadinimai, jų tvirtinimo, jeigu pagal įstatymus ataskaitos turi būti tvirtinamos, ir pateikimo JAR tvarkytojui datos. Vadovaujantis JAR nuostatų 23.10 papunkčiu, JAR tvarkoma auditoriaus išvados dėl metinių finansinių ataskaitų (metinių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų) ir tarpinių finansinių ataskaitų pateikimo JAR tvarkytojui data. Vadovaujantis JAR nuostatų 34.6.2, 34.7.3, 34.10.2 papunkčiais JAR tvarkoma metinės ataskaitos, jeigu viešoji įstaiga, labdaros ir paramos fondas ar asociacija rengia metinę ataskaitą, tvirtinimo, jeigu pagal įstatymus ji turi būti tvirtinama, ir pateikimo JAR tvarkytojui datos. Vadovaujantis JAR nuostatų 34.1.5, 34.3.1, 34.5.2, 34.6.1, 34.7.2, 34.10.1, 34.11 papunkčiais JAR tvarkoma veiklos ataskaitos (metinio pranešimo), jeigu juridinis asmuo ją (ji) rengia, pateikimo JAR tvarkytojui data. JAR nėra tvarkomi duomenys, ar metinės finansinės ataskaitos, metiniai pranešimai (veiklos ataskaitos) buvo pateikti įstatymų nustatytais terminais (laiku). Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad juridinio asmens (darbdavio) atitikimas siūlomai įtvirtinti UĮ 35 straipsnio 4 dalies 7 punkto nuostatai kiekvienu atveju Užimtumo tarnyboje prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) turėtų būti vertinamas individualiai, atsižvelgiant į JAR nurodytus duomenis, įstatymuose nustatytus atitinkamų dokumentų pateikimo JAR tvarkytojui terminus bei visas reikšmingas šių terminų skaičiavimo aplinkybes.

4. Siekiant nustatyti, ar juridinis asmuo (darbdavys) atitinka UĮ 35 straipsnio 4 dalies 7 punkte siūlomą nustatyti kriterijų, be kita ko, reikėtų įvertinti:

- ar juridinis asmuo turėjo pareigą atlikti auditą. Pareiga atlikti auditą gali būti nustatyta įstatymuose arba juridinio asmens steigimo dokumentuose;
- ar juridinis asmuo atliko auditą savo iniciatyva.

Informuojame, kad JAR nėra tvarkoma informacija, ar auditas yra privalomas pagal įstatymus arba juridinio asmens steigimo dokumentus, ar auditas buvo atliktas juridinio asmens iniciatyva.

Taip pat informuojame, kad Registrų centras gali atlikti patikrą ir nustatyti tik kai kuriuos atvejus, kai finansinių ataskaitų auditas privalėjo būti atliktas pagal įstatymus. Pavyzdžiui, yra nustatoma, ar uždarnosios akcinės bendrovės, kooperatinės bendrovės (kooperatyvai) privalėjo atlikti metinių finansinių ataskaitų auditą pagal Lietuvos Respublikos įmonių atskaitomybės įstatymo (toliau – ĮAI) 24 straipsnio 2 dalį (t. y., ar minėtų bendrovių ne mažiau kaip du rodikliai paskutinę finansinių metų dieną viršija šiuos dydžius: balanse nurodyto turto vertė – 1 800 000 eurų, pardavimo grynosios pajamos per ataskaitinius finansinius metus – 3 500 000 eurų, vidutinis metinis darbuotojų skaičius pagal sąrašą per ataskaitinius finansinius metus – 50 darbuotojų). Nustačius, kad pagal įstatymus finansinių ataskaitų auditas turėjo būti atliktas, tačiau auditoriaus išvada JAR tvarkytojui nepateikta,

ši informacija pateikiama teikiant finansinių ataskaitų duomenis tretiesiems asmenims. Be to, auditoriaus išvados, kai pagal įstatymus turėjo būti atliktas finansinių ataskaitų auditas, nepateikusių juridinių asmenų sąrašas yra skelbiamas atviruose duomenyse Registrų centro interneto svetainėje¹.

Tačiau dalies įstatymuose nustatytų privalomo audito atlikimo atvejų Registrų centras neturi galimybės patikrinti. Pavyzdžiui, nėra tikrinama, ar juridinis asmuo yra bankas, Centrinė kredito unija²; ar geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas, paviršinių nuotekų tvarkytojas, energetikos įmonė, kurių teikiamų paslaugų kainos yra valstybės reguliuojamos ir kurių ne mažiau kaip du rodikliai paskutinę finansinių metų dieną ne mažiau kaip 2 finansinius metus iš eilės viršija dydžius, nurodytus ĮAI 4 straipsnio 3 dalyje, ir kurių pajamos iš veiklos arba veiklų, kurių kainos yra valstybės reguliuojamos, sudaro daugiau kaip pusę visų įmonės pajamų³; ar uždarojoje akcinėje bendrovėje akcininkė yra valstybė ir (arba) savivaldybė⁴; ar uždarojų akcinių bendrovių prekių (paslaugų) kainos reguliuojamos įstatymų nustatyta tvarka⁵; ar fondas valdo neliečiamąjį kapitalą⁶; ar labdaros ir paramos fondą kontroliuoja akcinė bendrovė, uždaroji akcinė bendrovė, kurių akcijos ar dalis akcijų, suteikiančių daugiau kaip 1/2 visų balsų šių bendrovių visuotiniame akcininkų susirinkime, priklauso valstybei ir (arba) savivaldybei nuosavybės teise⁷. Taigi, visais šiais atvejais Užimtumo tarnyboje sprendžiant, ar juridinis asmuo atitinka UĮ 35 straipsnio 4 dalies 7 punkte siūlomą nustatyti kriterijų, turėtų būti individualiai vertinama, ar šis juridinis asmuo atitinka įstatymuose nustatytus privalomo audito atlikimo kriterijus (kai audito išvada nebuvo pateikta).

Lina Kaminskaitė, tel. (8 5) 250 7613, el. p. Lina.Kaminskaite@registrucentras.lt

¹ <https://www.registrucentras.lt/p/1094>

² ĮAI 24 straipsnio 1 dalis, Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito įstatymo 2 straipsnio 32 dalies 2 punktas

³ ĮAI 24 straipsnio 1 dalis, Finansinių ataskaitų audito įstatymo 2 straipsnio 32 dalies 10 punktas

⁴ ĮAI 24 straipsnio 1 dalis

⁵ ĮAI 24 straipsnio 1 dalis

⁶ Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos fondų įstatymo 11 straipsnio 7 dalies 1 punktas

⁷ Labdaros ir paramos fondų įstatymo 11 straipsnio 7 dalies 2 punktas

VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO VALDYBA PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

Biudžetinė įstaiga, Konstitucijos pr. 12-101, LT-09308 Vilnius,
tel. (8 5) 250 0883, el. p. info@sodra.lt, informacija telefonu 1883.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191630223

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
A. Vivulskio g. 11, 03610 Vilnius

2023-08- Nr. (1.59E) I-
į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-
597

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos susipažino su pateiktais derinimui Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtąjo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1441 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektais ir teikia šias pastabas ir pasiūlymus:

Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo projekto.

Pagal Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 9 punkto siūlomą redakciją, jeigu asmuo pats pranešė apie nelegalų darbą ir bendradarbiauja su nedeklaruoto darbo ir nedeklaruotos savarankiškos veiklos kontrolę ir prevenciją vykdančiomis institucijomis iki šių institucijų nutarimo priėmimo dienos, jam bedarbio statusas nenaikinamas. Suprantame siūlomos normos prasmę, bet tokiu atveju susidarys paradoksali situacija, kai asmuo už nelegalaus darbo laikotarpį turės galiojančią bedarbio statusą (su visomis iš to kylančiomis socialinėmis garantijomis bei jam taikomomis aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis), darbdavys sumokės 3 MMA (pagal Užimtumo įstatymo 56 straipsnio 4 dalį – asmuo turės draudžiamąsias pajamas) bei gaus nedarbo socialinio draudimo išmoką (toliau – nedarbo išmoka). O tai prieštarauja nedarbo socialinio draudimo paskirčiai – kompensuoti dėl nedarbo negautas (prarastas) pajamas (jų dalį).

Taip pat svarbu Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 9 punkte nustatyti (apibrėžti), nuo kokios datos turi būti panaikinamas bedarbio statusas nelegaliai dirbusiam ar nedeklaruotą savarankišką veiklą vykdžiusiam asmeniui. Šiuo metu galiojančiame Užimtumo įstatyme tai nėra reglamentuota, todėl susiduriame su skirtingu traktavimu – pvz., nelegalaus darbo atvejais. Užimtumo tarnyba bedarbio statusą naikina nuo informacijos apie nelegalų darbą gavimo dienos, o ne nuo faktinio nelegalaus darbo pradžios ir susiklostę situacija, jog nelegaliai dirbęs asmuo nelegalaus darbo laikotarpiu turi galiojančią bedarbio statusą ir gauna nedarbo išmoką, juolab kad ši informacija gali būti gaunama jau nebeturint bedarbio statuso. Todėl manome, kad bedarbio statusas

turėtų būti panaikinamas nuo nustatyto nelegalaus darbo pradžios (o jeigu pradžios negalima nustatyti – nuo nelegalaus darbo užfiksavimo).

Skiriant ir mokant nedarbo išmokas svarbu iš Užimtumo tarnybos gauti duomenis apie nustatytus bedarbių nelegalaus darbo atvejus bedarbio statuso galiojimo laikotarpiu. Be to, siekiant aiškumo dėl bedarbio statuso nutraukimo gavus duomenis apie pažeidimus teikiant žemės ūkio ir miškininkystės paslaugas pagal paslaugų kvitus, siūlome pakeisti Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 9 punktą ir jį išdėstyti taip (lyginamasis variantas):

„9) Užimtumo tarnyba iš nelegalaus darbo, nedeklaruoto darbo ir nedeklaruotos savarankiškos veiklos kontrolę ir prevenciją vykdančių institucijų gauna informacijos apie bedarbio nelegalaus darbo ar nedeklaruotos savarankiškos veiklos laikotarpį, išskyrus atvejus, kai pats bedarbis praneša nelegalaus darbo, nedeklaruoto darbo ir nedeklaruotos savarankiškos veiklos kontrolę ir prevenciją vykdančioms institucijoms apie savo nelegalaus darbo faktą ir bendradarbiauja su šiomis institucijomis iki šių institucijų nutarimo priėmimo dienos, ar teikėtas žemės ūkio ir miškininkystės paslaugas pagal paslaugų kvitus pažeidžiant Žemės ūkio ir miškininkystės paslaugų teikimo pagal paslaugų kvitą įstatyme nustatytus reikalavimus. **Duomenis apie nelegalų darbą ir nedeklaruotą savarankišką veiklą Užimtumo tarnyba asmens duomenų teikimo sutartyje nustatytomis sąlygomis ir tvarka perduoda Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai.**“.

Atsižvelgiant į siūlomą Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 9 punkto redakciją, jog bedarbio statusas panaikinamas ne tik nustačius nelegalų darbą, bet ir nustačius nedeklaruotą savarankišką veiklą, siūlome atitinkamai išplėsti Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 15 straipsnio 1 dalies ir 18 straipsnio 4 dalies (pastarojoje dalyje - nedeklaruoto darbo atveju) taikymo aprėptį.

Siūlome Užimtumo įstatymo 56 straipsnio 4 dalies 1 punktą išdėstyti taip (lyginamasis variantas):

„1) pranešti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinei įstaigai apie priėmimą į darbą, **nurodant faktinę darbo (nelegalaus) pradžią už praėjusį laikotarpį**, ir sumokėti nelegaliai dirbusiam asmeniui sulgytą atlyginimą už darbą (**už faktiškai dirbtą laikotarpį**), bet ne mažiau kaip 3 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių, taip pat, jeigu nelegaliai dirbo trečiosios šalies pilietis, apie priėmimą į darbą ir darbo sutarties pasibaigimą bei sumokėti visas šiame punkte numatytų sumų pervedimo į šalį, į kurią grįžo ar buvo grąžintas trečiosios šalies pilietis, išlaidas ir trečiosios šalies piliečio grąžinimo išlaidas;“.

Analogiškai siūlome papildyti ir Užimtumo įstatymo 56¹ straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatas.

Dėl Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo projekto.

Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo (toliau – Įstatymo) naujoje 3¹ straipsnio 2 dalies redakcijoje siūlome įvesti Lietuvos Respublikos trišalės tarybos trumpinį – Trišalė taryba bei pakeisti šio straipsnio 3 dalies numeraciją.

Taip pat siūlytume minėto Įstatymo 3¹ straipsnio 2 dalies redakcijoje atsisakyti nuorodos į šio Įstatymo 3 straipsnio 1 dalį, nes nėra aiškiai apibrėžta, kokiai asmenų aprėptčiai bus taikomas šis įstatymo straipsnis.

Įstatymo projekto 3 straipsniu papildomo 9² straipsnio 1 dalyje numatytas aktyvios darbo rinkos politikos priemonių finansavimas iš Ilgalaikio darbo išmokų fondo lėšų darbuotojams, kuriems įsiregistravus Užimtumo tarnyboje suteikiamas užimto asmens statusas arba pasibaigus darbo santykiams – bedarbio statusas. Manome, nėra tikslingas finansavimas asmenims, turintiems užimto asmens statusą, t. y. dar neturintiems bedarbio statuso ir jo galimai net nebeįgyšiantiems (pvz., sėkmingai tebedirbantiems kitame darbe).

Įstatymo 9 straipsnio 1 dalis numato, jog teisę į ilgalaikio darbo išmoką turi asmuo, kurio darbo santykiai nepertraukiamai tęsiasi daugiau negu penkerius metus ir kuris atleistas iš darbo pagal Darbo kodekso 57 straipsnį. Todėl siūlome patikslinti ir aiškiai įvardinti asmenų grupę, apie kurią kalbama Įstatymo 9² straipsnio 1 dalyje ir kuriems ši norma bus taikoma:

1. Ar turintiems nepertraukiamą ilgesnį negu penkerių metų darbo stažą, ir atleistiems iš darbo pagal Darbo kodekso 57 straipsnį;

2. Ar atleistiems pagal Darbo kodekso 57 straipsnį, nevertinant nepertraukiamo darbo stažo.

Jei aktyvios darbo rinkos politikos priemonių finansavimą siūloma taikyti asmenims, nurodytiems 1 punkte, tai reiškia, kad Įstatymo 9² straipsnio 1 dalį bus galima taikyti tik nustačius, ar konkretus asmuo atitinka Įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje nurodytas sąlygas, t. y. tik nustačius, ar jis turi teisę į ilgalaikio darbo išmoką ir šiuos duomenis pateikus Užimtumo tarnybai. O ši teisė, kaip numatyta Įstatymo 11 str. 3 d., nustatoma tik praėjus trimis mėnesiams nuo atleidimo iš darbo dienos (ir neturinčiam teisės į ilgalaikio darbo išmoką asmeniui finansavimas pagal šį straipsnį nebūtų taikomas).

Jeigu aktyvios darbo rinkos politikos priemonių finansavimą siūloma taikyti asmenims, nurodytiems 2 punkte, tuomet turėtų būti atitinkamai keičiama Įstatymo 9² straipsnio 1 dalies formuluotė, numatant, kad iš Ilgalaikio darbo išmokų fondo lėšų aktyvios darbo rinkos politikos priemonės finansuojamos darbuotojams, atleistiems iš darbo pagal Darbo kodekso 57 straipsnį.

Be to, manome, kad Įstatymo 9² straipsnyje tikslinga numatyti, prieš kokį laiką tarpą iki aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo (nuo atleidimo iš darbo) atleistas asmuo patektų į Įstatymo 9² straipsnio taikymą, pavyzdžiui, tai galėtų būti taikoma asmenims, kurie iš darbo pagal Darbo kodekso 57 straipsnį buvo atleisti ne anksčiau kaip prieš 12 mėnesių iki aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo (tarkim, pagal darbo kodekso 57 str. atleistas asmuo išvyko į užsienį, ir grįžęs po 2 metų užsiregistravo Užimtumo tarnyboje ir jam bus taikomos minėtos priemonės).

Atsižvelgiant į tai, kad siūlomu teisiniu reglamentavimu Garantinio ir Ilgalaikio darbo išmokų fondų lėšų panaudojimas aktyvios darbo rinkos politikos priemonių finansavimui priklausys nuo Trišalės tarybos, Užimtumo tarnybos bei Fondo valdybos atliekamų veiksmų, pakeitimų įgyvendinimui reikalinga nustatyti bendrą tvarką, todėl siūlome papildyti Įstatymo 3¹ straipsnio 3 dalį:

„3. Administratorius pagal Užimtumo tarnybos pateiktas paraiškas iš Garantinio fondo lėšų perveda Užimtumo tarnybai šio straipsnio 1 dalyje numatytoms išmokoms pervesti ir šio straipsnio 2 dalyje numatytoms išlaidoms aktyvios darbo rinkos politikos priemonių finansavimui apmokėti reikalingų išlaidų sumą **Garantinio fondo nuostatuose nustatyta tvarka.**“;

ir Įstatymo 9² straipsnio 2 dalį:

„2. Administratorius pagal Užimtumo tarnybos pateiktas paraiškas iš Ilgalaikio darbo išmokų fondo lėšų perveda Užimtumo tarnybai šio straipsnio 1 dalyje numatytoms išlaidoms apmokėti reikalingų išlaidų sumą **Ilgalaikio darbo išmokų fondo nuostatuose nustatyta tvarka.**“

Kitiems pateiktiems derinimui įstatymų projektams pastabų neturime.

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01124 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225/219 1152, el. p. smmin@smsm.lt, <https://smsm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministerijai

2023- - Nr.
Į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-
597

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 301, 302, 32, 35, 38, 393, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 481, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 3621, 589 straipsnių pakeitimo ir 961 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 221 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 401 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 31 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 92 straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 132 straipsniu įstatymo projektus, informuoja, kad pagal kompetenciją pastabų ir pasiūlymų neturi.

Ministerijos kancleris

Julius Lukošius

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, 01104 Vilnius,
mob. tel. 8 600 38 904, el. p. rastine@tm.lt, <https://tm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministerijai

2023-08- Nr.
Į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-597

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, pagal kompetenciją išnagrinėjusi derinimui pateiktus [Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo projektą](#) (toliau – Projektas), [Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą](#) (toliau – CPK projektas), [Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektą](#), [Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtąjį skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektą](#), [Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektą](#), [Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą](#), [Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo projektą](#), [Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektą](#), teikia teisinę išvadą.

1. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso 19 straipsnio 1 dalį, Projekto 2 straipsnyje braukтина nuostata „savivaldybių merų“.
2. Sistemiskai vertinant Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo (toliau – UĮ) 24 straipsnio 4 dalies 9 punkto galiojančias normas „nelegaliai gautas ar gaunamas pajamas“, „neteisėtą veiklą, susijusią su pajamų gavimu“ su Projekto 5 straipsniu siūlomomis, vis tik, manytina, jose turėtų būti numatyta ir su *nedeklaruotos savarankiškos veiklos* aplinkybe susijusi išimtis, t. y. prieš nuostatą „bendradarbiauja“ siūlytina įrašyti „nedeklaruotą savarankišką veiklą“.
3. Siekiant aiškumo ir laikantis lietuvių kalbos taisyklių, siūlytina Projekto 5 straipsnio formuluotėje prieš žodį „pažeidžiant“ įrašyti konkretų subjektą, kuris turimas omenyje.
4. Projekto 10 straipsnio 1 dalimi teikiamas siūlymas, numatytas UĮ 35 straipsnio 4 dalies 7 punkte, turėtų būti įvertintas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.66 straipsnio 4 dalies formuluočių kontekste (prireikus su jomis suderinamas); bei įvertintas jo praktinis įgyvendinamumas tais atvejais, kai būtų vertinama, ar „*turėjo būti atliktas <...> finansinių ataskaitų auditas*“, t. y. ar paraiškas vertinantis subjektas turės galimybę įvertinti, ar auditas *turėjo* būti atliktas. Be to, nuostata „laiku“ suponuoja poreikį šią nuostatą apibrėžti, detalizuoti, nurodant, teisės aktus, kuriuose konkretūs terminai yra nustatyti.
5. Įvertinus Projekto 20 straipsnio 1 dalimi teikiamų siūlymų esmę, turinį (iš esmės siūlomais pakeitimais tik vietomis sukeičiamos nuostatos), atsižvelgus į Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 1, 12, 16, 20, 22, 24, 28, 29, 30, 31, 36, 37, 38, 39¹, 40, 44, 46, 47, 48, 48¹ straipsnių ir priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 39², 39³ ir 48² straipsniais įstatymo 25 straipsnio 8 dalimi nustatytą taisyklę, kad atvykimo išmoka iš užsienio pritrauktiems

darbuotojams, UĮ 48¹ straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims ir išmoka darbdaviui, pritraukusiam darbuotoją iš užsienio, mokamos iki 2025 m. gegužės 31 d., Teisingumo ministerijos nuomone, Projekto 20 straipsnio 1 dalimi teikiamo keitimo būtų tikslinga atsisakyti, paliekant galiojančią teisinę reguliavimą.

6. Projekto 20 straipsnio 2 dalies pakeitimu turi būti išsaugoti ir tų asmenų teisėti lūkesčiai, kurie pagal galiojančią nuostatą pateiks prašymus iki Projekto nuostatų įsigaliojimo. Siūlytina atitinkamomis nuostatomis pildyti Projekto 23 straipsnį, nurodant, kokia tvarka bus baigiami nagrinėti prašymai asmenų, pateikusių juos iki Projekto įsigaliojimo.

7. Siūlytina papildomai įvertinti Projekto 22 straipsniu teikiamą siūlymą – pakeisti UĮ IV skyriaus pavadinimą. Atsižvelgiant į šio skyriaus keičiamų straipsnių pavadinimus, straipsnių turinį, galiojančioje UĮ redakcijoje nustatytą UĮ paskirtį (1 straipsnio 1 dalis), siūlytina vertinamo skyriaus pavadinimo nekeisti.

8. Sistemiskai vertinant Projekto 22 straipsniu keičiamo UĮ 56 straipsnio 1 dalies 2 punkto, 2 dalies nuostatas kartu su aiškinamajame rašte pateikta informacija, siūlytina jas peržiūrėti (ir prireikus tikslinti) šiais aspektais. Pirma, jei UĮ 56 straipsnio 1 dalies 2 punkto požymį „*taip pat jis neturi galiojančio skaidriai dirbančio asmens identifikavimo kodo, kai privalu jį turėti, arba skaidriai dirbančio asmens identifikavimo kode užšifruojamus duomenis, nurodytus Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 15¹ straipsnio 8 dalyje, pagrindžiančių dokumentų <...> tais atvejais, kai skaidriai dirbančio asmens identifikavimo kodas negali būti suformuotas*“ siekiama taikyti visiems darbuotojams, nepriklausomai nuo to, ar jis trečiosios šalies pilietis, ar ne, siūlytina tai aiškiai numatyti (arba pateikti argumentus, kodėl šis požymis būtų taikomas tik trečiosios šalies piliečiui); antra, UĮ 56 straipsnio 1 dalies 2 punkte kalbama apie tai, kad trečiosios šalies pilietis dirba „*neturėdamas teisės būti ar gyventi ir (arba) dirbti Lietuvos Respublikoje*“, todėl svarstytina, kaip praktikoje galėtų būti įgyvendinama to paties straipsnio 2 dalies nuostata „įdarbindamas trečiosios šalies pilietį ir visu darbo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu *saugo teisę būti ar gyventi ir (arba) dirbti Lietuvos Respublikoje patvirtinančių dokumentų kopijas*“.

9. Siūlytina apjungti Projekto 22 straipsniu keičiamo UĮ 56 straipsnio 2 ir 3 dalis, dėstant šias dalis kaip vienos dalies punktus.

10. UĮ 56 straipsnio 3 dalimi iš esmės nustatoma darbdavio kaltumo prezumpcija. Atkreiptinas dėmesys, kad tai ne tik neatitinka teisinės sistemos principų ir teisinio reguliavimo, bet ir nėra aišku, kaip būtų realiai praktikoje įgyvendinama ir įrodomas nežinojimo faktas (kokiais įrodymais remiantis?).

11. Projekto 22 straipsniu keičiamo UĮ 56 straipsnio 4 dalies 1 punkte antrą kartą vartojama formuluotė „apie priėmimą į darbą“ yra perteklinė, todėl jos atsisakytina. Kartu aiškinamajame rašte tikslinga paaiškinti (prireikus kartu pildyti Projektą), kas turima omenyje vertinamoje nuostatoje „*darbo sutarties pasibaigimą*“: ar įvykęs faktas praeityje, ar nelegalaus darbo faktą nustačiusios institucijos nurodymas nutraukti darbo sutartį (jei taip, neaišku, nuo kokio momento), tačiau tokiu atveju akcentuotina ir tai, kad *darbo sutartis* apskritai galėjo būti nesudaryta (nebūtų apie ką pranešti); be to, nėra paaiškinta, apibrėžta, kodėl *darbo sutarties pasibaigimo* informacija taikytina tik nelegaliai dirbusio trečiosios šalies piliečio atžvilgiu.

12. UĮ 56 straipsnio 4 dalies 2 punkte, 56 straipsnio 9 dalyje ir 57 straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse, 58 straipsnio 3 dalies 3 punkte formuluojamos veikos, už kurias asmeniui bus skiriama piniginė bauda. Tačiau teisės normos dispoziciją bandoma konstruoti kaip prievolę asmeniui sumokėti institucijos paskirtą baudą. Toks teisės normos dispozicijos konstravimo būdas nėra tinkamas, ir, beje, nėra naudojamas galiojančioje UĮ redakcijoje. Aiškinamajame rašte taip pat toks teisės normos konstravimo būdo pakeitimas nėra argumentuotas. Teisės pažeidimą nustatančios teisės normos paskirtis yra tinkamai apibrėžti draudžiamą veiką, o tik po to numatyti veikos pasekmes asmeniui – sankcijas, su tuo susijusias prievoles ir pan. Todėl siūlytume aiškiai nustatyti teisės normos dispoziciją (draudžiamos veikos apibrėžimas) ir sankciją (subjektus, kuriam skiriamos baudos ir baudų dydžius).

13. UĮ 56 straipsnio 4 dalies 2 punkto paskutiniame sakinyje dėstomą *bendrujų pasaulinių pajamų* sąvokos apibrėžimą siūlytume perkelti į UĮ 2 straipsnį.

14. Projekto 22 straipsnyje dėstoma UĮ 56 straipsnio 5 dalis, lyginant su galiojančiomis nuostatomis, būtų taikoma visų darbdavių atžvilgiu. Toks siūlymas turėtų būti pagrįstas aiškinamajame rašte.

15. Ne visai aiški UĮ 56 straipsnio 7 dalies nuostata. Neaiškus pirmo sakinio sąlygos ryšys su antrojo sakinio sąlyga – ar tam, kad juridiniam asmeniui nebūtų taikomi UĮ 56 straipsnio 4 dalies 1 punkto įpareigojimai, jis turi atitikti abejas sąlygas. Siūlytume nuostatą dėstyti nuosekliai ir aiškiai. Be to, antrame sakinyje minimi „kiti subrangovai“, tačiau pirmame sakinyje jie nėra minimi. Taip pat neaišku, koks yra nuostatos „įmonė (t. y. juridinis asmuo) žinojo“ turinys.

16. Neaišku, kas UĮ 56 straipsnio 8 dalyje yra „savo piniginis reikalavimas“, kurį nukreipia „šio įstatymo 55 straipsnyje nurodyta institucija“. Taip pat neaišku, koks yra, ar kuriame teisės akte nustatytas, „piniginio reikalavimo darbdaviui terminas“, kuriam pasibaigus nukreipiamas piniginis reikalavimas į rangovą ir subrangovus.

17. UĮ 56 straipsnio 9 dalyje teikiama nuoroda į „7 dalyje nurodytą pažeidimą“, tačiau UĮ 56 straipsnio 7 dalyje nėra formuluojamas teisės pažeidimas.

18. UĮ 56 straipsnio 4 dalies 1 punkte siūloma numatyti *minimalų* atlyginimo už darbą dydį. Atsižvelgiant į tai, to paties straipsnio 11 dalies formuluotėje turėtų būti ne akcentuojamas atlyginimo dydis, bet nustatoma minimalios mėnesinės algos dydžio konkretaus momento nustatymo taisyklė. Taip pat šioje dalyje duotina nuoroda ir į UĮ 56¹ straipsnio 2 dalies 1 punktą.

19. Atkreipiame dėmesį, kad Projekto 22 straipsnyje dėstoma UĮ 56 straipsnio 12 dalis būtų taikoma ne tik trečiųjų šalių piliečių, bet ir visų kitų piliečių atžvilgiu. Siūlytina papildomai įvertinti tokio įpareigojimo tikslingumą. Šioje nuostatoje taip pat trūksta asmens duomenų teikimo tikslo pagal 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) 6 straipsnio 3 dalį.

20. UĮ 56¹ straipsnio 1 dalyje, apibrėžiant, kas laikytina nelegaliu darbu atliekant statybos darbus, nurodoma, kad šis apibrėžimas netaikomas trečiosios šalies piliečių atžvilgiu („išskyrus trečiosios šalies piliečio“). Atsižvelgiant į tai, atitinkamai to paties straipsnio 3 dalyje nėra apibrėžta, kokiais atvejais reikėtų taikyti šias nuostatas (nes nėra aišku, koks darbas būtų laikomas nelegaliu, kai jį atlieka trečiosios šalies pilietis). Aptartais aspektais pildytinos, tikslintinos vertinamos nuostatos.

21. Papildomai siūlytina įvertinti naujo UĮ 56¹ straipsnio tikslingumą (galimybę jo atsisakyti, atitinkamomis specialiomis nuostatomis papildant susijusias nuostatas): jame nėra jokių naujų, papildomų nuostatų, lyginant su bendrosiomis, taikytinomis visais nelegalaus darbo ir atsakomybės už jį atvejais, kaip tai numatyta UĮ 56 straipsnyje. Be to, tiek galiojančiame Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, tiek Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektu teikiama pakeitimais numatytas teisinis reguliavimas yra pakankamas ir išsamus.

22. Įvertinus su UĮ 56² straipsnio pakeitimu ir turiniu susijusius aspektus, Teisingumo ministerijos nuomone, „*skaidriai dirbantis asmuo*“ turėtų būti įtvirtinama kaip sąvoka su jos apibrėžtimi UĮ 2 straipsnyje.

23. Atkreiptinas dėmesys, kad UĮ 58 straipsnio 4 dalyje du kartus nurodoma ta pati asmenų kategorija. Sistemiškai vertinant šį straipsnį, vis tik nėra iki galo atskleista, ar naujai numatomas nedeklaruoto darbo atvejis – *atliekamos darbo funkcijos nemokamų atostogų ar kitu nedraudžiamuoju laikotarpiu pas tą patį darbdavį* – sukeltų kitas (papildomas) pasekmes, lyginant su galiojančiomis aplinkybėmis ir numatyta teisine atsakomybe. Jei ne, tokiu atveju reikėtų tikslinti UĮ 58 straipsnio 3 dalies 2 punkto formuluotę, ją adaptuojant prie visos šio straipsnio 1 dalies numatytų atvejų (tiek 1, tiek 2 punktų); o 4 dalyje braukti formuluotę „pagal šio straipsnio 3 dalies 2 punktą bei“.

24. UĮ 60 straipsnio 1 dalies 3 punkte numatyta galimybė institucijai, išnagrinėjus bylą, grąžinti ją papildomam tyrimui atlikti. Toks teisinis reguliavimas sudaro galimybę institucijai vilkinti procesą, akivaizdžiai pažeidžiant atsakomybės traukiamo asmens procesines garantijas, kadangi: a) nenurodoma, koku pagrindu gali būti priimamas toks sprendimas; b) UĮ atskirai nereglamentuoja pažeidimo tyrimo – procesinių terminų, proceso dalyvių procesinių teisių ir pan.; c) ta pati institucija tiek atlieka tyrimą, tiek nagrinėja pažeidimo bylą, todėl toks bylos grąžinimas nėra racionalus ir institucijos veiklos optimalaus organizavimo požiūriu, nenumatyta priimamų sprendimų vidinė peržiūra ir pan.

25. UĮ 60 straipsnio 2 dalies nuostatos iš esmės yra teisės normos, nustatančios atsakomybę, dalis, todėl perkeltinos į UĮ 56 straipsnio 4 dalies 2 punktą.

26. UĮ 56 straipsnio 4 dalies 2 punkto pirmame sakinyje iš esmės įtvirtinamos griežtai nustatytos baudos, todėl neaišku, kaip skiriant jas bus pritaikomos atsakomybę lengvinančios ir sunkinančios aplinkybės (žr. UĮ 60 straipsnio 3 dalies pakeitimas).

27. Solidarioji atsakomybė yra civilinės teisės institutas (turtinei žalai atlyginti), todėl negali būti taikoma skiriant ekonomines sankcijas (t. y. juridinių asmenų administracinę atsakomybę). Taikant administracinę atsakomybę pinigine bauda viešojo administravimo subjekto skiriama konkrečiam asmeniui už konkretų teisės pažeidimą. Todėl taisytina UĮ 60 straipsnio 3 dalis.

28. Pagal UĮ 60 straipsnio 1 dalį, Administracinių nusižengimų kodeksas *mutatis mutandis* taikomas tik UĮ pažeidimų tyrimui, protokolų surašymui ir bylų nagrinėjimui, tačiau nėra taikomas nutarimų vykdymui, todėl procesiniai terminai baudų sumokėjimui, išdėstymui ir pateikimui vykdyti turi būti nustatyti šiame įstatyme. Siūlome atitinkami keisti UĮ 60 straipsnio 3 dalį. Be to, siekiant UĮ nuostatas suderinti su Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 587 straipsnio 10 punkto nuostatomis, UĮ 60 straipsnio 3 dalis taip pat turėtų būti papildyta nurodant, kad šio įstatymo nustatyta tvarka priimtas nutarimas skirti baudą yra vykdomasis dokumentas, vykdomas CPK nustatyta tvarka.

29. UĮ 60 straipsnio 1 ir 3 dalių nuostatos nedera tarpusavyje: 3 dalyje nurodyta, kad nelegaliai dirbusiam asmeniui nesumokėtą atlyginimą, vykdydami UĮ 60 straipsnio 1 dalyje nurodytus nutarimus, CPK nustatyta tvarka išieško antstoliai į nelegaliai dirbusio asmens sąskaitą, tačiau UĮ 60 straipsnio 1 dalyje tokie nutarimai nėra nurodyti.

30. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas (toliau – ABTĮ) nustato administracinių bylų dėl ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimo tvarką (ABTĮ 1 straipsnio 1 dalis). Tai reiškia, kad Valstybinės darbo inspekcijos, Valstybinės mokesčių inspekcijos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir policijos (UĮ 55 straipsnis) pagal specialius įstatymus (pvz., UĮ) priimtus sprendimus, veiksmus (neveikimą) asmenys, kurių teisės arba pagal įstatymus saugomi interesai pažeisti, turi teisę skusti administraciniam teismui ABTĮ nustatyta tvarka. Tačiau UĮ 60 straipsnio 6 dalies siūlymas, kad administracinis teismas, atsižvelgęs į padaryto pažeidimo pobūdį, mastą, atsakomybę lengvinančias ir kitas reikšmingas aplinkybes (dėl kurių atitinkama pinigine bauda pažeidėjui būtų akivaizdžiai per didelė ir neproporcinga (neadekvati) padarytam teisės pažeidimui ir dėl to neteisinga), ir vadovaudamasis teisingumo ir protingumo principais, skirtų mažesnę pinigine baudą negu UĮ IV skyriuje nustatytos minimalios baudos, manytina, prieštarauja ABTĮ. Baudų, kaip ekonominių sankcijų pagal specialiuosius įstatymus, skyrimas nėra įtvirtintas ABTĮ. Taigi šiuo siūlymu ABTĮ būtų įtvirtintas naujas institutas dėl galimybės administraciniam teismui iš esmės spręsti ir (ar) individualizuoti specialiuosiuose įstatymuose įtvirtintas sankcijas. Svarbu paminėti, kad ABTĮ taip pat nėra apibrėžta atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių samprata, baudos skyrimo principai, terminai ir pan.

31. Siūlytina papildomai įvertinti šių Projekto nuostatų taikymo taisyklės pereinamuoju laikotarpiu ir prireikus jomis pildyti Projekto 23 straipsnį: Projekto 4 straipsnio (kam bus taikoma, nuo kokio momento); 5 straipsnio (kada bus taikoma išimtis); 6 straipsnio (keičiamos asmenų

grupės – kaip bus taikoma „senųjų“ grupių atžvilgiu, nuo kokio momento „naujų“ grupių atžvilgiu); 10 straipsnio 1 dalies (momentas, aplinkybės, kuriems darbdaviams bus taikomos naujos, papildomos sąlygos); 11 straipsnio (nuo kokio momento); 12 straipsnio (1 dalies – nuo kokio momento, 2 dalies – kada ir kam nebebus mokama stipendija, ar baigiamos mokėti paskirtos); 13 straipsnio 1 ir 3 dalių (kai nebelieka tam tikrų asmenų grupių, kaip bus su jau paskirtomis subsidijomis); 13 straipsnio 5, 11, 13 dalių (kuriems darbdaviams bus taikoma, koks baudos paskyrimo momentas); 13 straipsnio 6, 12, 14 dalių (kaip bus taikoma); 13 straipsnio 9, 15 dalių (kokių darbdavių atžvilgiu taikoma); 14 straipsnio (UĮ 42 straipsnio 3 dalies 1 punktas) (kaip su paskirtomis iki įsigaliojimo, kai nebelieka tam tikrų asmenų grupių); 16 straipsnio 2 dalies (kokiems subsidijos gavėjams); 16 straipsnio 3 dalies (UĮ 44 straipsnio 9 dalies 5 punktas) (kokia įtaka galiojančioms draudimo sutartims); 19 straipsnio 2 dalies (kaip bus skaičiuojamas 12 mėnesių terminas, nuo kokio momento); 22 straipsnio (UĮ 56 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 5 dalis, 58 straipsnio 1 dalies 2 punktas) (kam bus taikoma, nuo kokio momento).

32. Projekto 23 straipsnio 3 dalyje brauktinas žodis „po“, nes tokia formuluočių neapimtų atitinkamų nuostatų taikymo 2024 m. sausio 1 dieną, t. y. nuostatų įsigaliojimo momento.

33. Teisingumo ministerijos nuomone, būtina papildomai įvertinti Projekto 23 straipsnio 3 dalies nuostatos „kuriems mokama subsidija darbo užmokesčiui ir (ar) subsidija darbo asistento išlaidoms, įgyvendinant remiamojo įdarbinimo priemonės“ pagrįstumą, tiek, kiek tai susiję su galimu Projekto nuostatų taikymu atgal, t. y. santykiams, susiklosčiusiems iki Projekto įsigaliojimo. Taip pat siūlytina įvertinti galimybę atsisakyti nuostatos „arba, kurie paraiškas dėl remiamojo įdarbinimo įgyvendinimo pateikė po 2024 m. sausio 1 d.“ kaip perteklinės (nes tai jau bus galiojančios įstatyminės nuostatos) bei įvertinti poreikį numatyti, kas bus taikoma pateikusiems paraiškas iki Projekto įsigaliojimo.

34. Įvertinus kartu su Projektu pateiktą 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/52/EB, kuria numatomi sankcijų ir priemonių nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams būtiniausi standartai, ir Projekto atitikties lentelę neaišku, kaip įgyvendinamos šios Direktyvos 2009/52/EB nuostatos: 4 straipsnio 1 dalies a punkto nuostata, pagal kurią valstybės narės įpareigoja darbdavius reikalauti, kad trečiųjų šalių pilietis prieš įdarbinimą darbdaviui pateiktą galiojančią leidimą gyventi arba kitą leidimą būti šalyje; 6 straipsnio 1 dalies a punkto, kuriame darbdaviams nustatyta pareiga sumokėti bet kokius nesumokėtus atlyginimus, nuostata, pagal kurią numatyta išlyga – jei darbdavys arba darbuotojas gali įrodyti kitaip; 6 straipsnio 1 dalies b punkto nuostata, pagal kurią darbdavys turi sumokėti sumą, lygią visų mokesčių ir socialinio draudimo įmokų sumai, kurią darbdavys būtų turėjęs sumokėti, jeigu nelegaliai dirbantis trečiosios šalies pilietis būtų dirbęs teisėtai, įskaitant baudas už vilkinimą ir atitinkamas administracines baudas; 6 straipsnio 3 dalyje numatyta išlyga – jei darbdavys arba darbuotojas gali įrodyti kitaip; 7 straipsnio 1 dalies b punkto nuostata, pagal kurią galimybė atimti darbuotojams teisę dalyvauti viešosiose sutartyse apribota laikotarpiui iki penkerių metų. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, atitinkamai turėtų būti papildytos Projekto nuostatos arba Direktyvos 2009/52/EB ir Projekto atitikties lentelė papildyta galiojančių teisės aktų nuostatomis, tinkamai perkeliančiomis anksčiau nurodytas Direktyvos 2009/52/EB nuostatas. Techninės pastabos šiai atitikties lentelei pateiktos Lietuvos narystės Europos Sąjungoje informacinėje sistemoje (LINESIS).

35. Atsižvelgiant į įstatymų projektais siekiamą tikslą – sudaryti palankesnes sąlygas bedarbiams skolininkams įsidarbinti, CPK projektu siūlomo 627 straipsnio 8 punkto formuluočių turėtų būti tikslinama, kad aptariamam atveju sustabdoma ne visa vykdomoji byla, bet išieškojimas iš skolininko darbo užmokesčio. Toks reguliavimas užtikrins, kad į darbo rinką sugrįžusiam skolininkui bus suteiktos išieškojimo iš darbo užmokesčio „atostogos“, tačiau kitos priverstinio vykdymo priemonės (išieškojimas iš skolininko turto, turtinių teisių, piniginių lėšų ir kt.) galės būti taikomos bendra tvarka, atsižvelgiant į CPK 663 straipsnyje nustatytus išieškojimo iš skolininko

turto apribojimus, CPK 664 straipsnyje nustatytą išieškojimo iš skolininko turto eilę ir kitas CPK nuostatas. Atitinkamai turėtų būti tikslinama ir CPK 628 straipsnio 5 dalis.

Be to, atsižvelgiant į tai, kad CPK 627 straipsnio 8 punktas bus taikomas tik skolininkui pradėjus dirbti pagal darbo sutartį arba darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu, CPK 627 straipsnio 8 punktas taip pat turėtų būti papildytas nuostata, kad šis punktas netaikomas išieškant iš CPK 737 straipsnyje nurodytų darbo užmokesčiui prilygintų skolininko pajamų.

36. CPK 628 straipsnio 5 dalyje siūloma nustatyti, kad išieškojimo „atostogos“ negali viršyti 12 mėnesių per 5 metų laikotarpį nuo pirmos vykdomosios bylos sustabdymo, tačiau neaišku, kaip šias nuostatas reiktų taikyti praktikoje, kai:

1) Atitinkamam išieškojimui taikomas išieškojimo senaties terminas (išieškojimo sustabdymo laikotarpiu išieškojimo senaties terminas turėtų sustoti; išieškojimo sustabdymas neturėtų būti taikomas, jeigu sustabdymo laikotarpiu sueis išieškojimo senaties terminas; turėtų būti taikomi kiti sprendimai?). Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu išieškojimo senaties terminas taikomas tik administracinėms baudoms, tačiau Lietuvos Respublikos Vyriausybei yra pateiktas [Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo pakeitimo projektas Nr. 23-21\(3\)](#), kuriame numatyta, kad išieškojimo senaties terminas bus taikomas daugumai skolų į valstybės biudžetą.

2) Skolininkas periodiškai dirba sezoninius darbus, dirba tik tol, kol tęsiasi bandomasis laikotarpis ir pan. CPK 627 straipsnio 8 punkto formuluotė suponuoja išvadą, kad tais atvejais, kai skolininkas kasmet dirba po 2-3 mėnesius, 5 metus išieškojimas iš jo darbo užmokesčio iš esmės nebūtų vykdomas, todėl abejotina, ar toks teisinis reguliavimas atitiktų CPK projekto tikslą įgyvendinti priemones, skatinančias skolininkus įsiskolinti ir grąžinti skolas.

Atsižvelgdami į paminėtus aspektus, siūlytume sprendimus, susijusius su išieškojimo iš darbo užmokesčio „atostogų“ taikymu, įvertinti detaliau, į teisėkūros procesą taip pat įtraukiant Lietuvos antstolių rūmų ir Valstybinės mokesčių inspekcijos, kuri atstovauja valstybei išieškojimo procese, atstovus.

37. Vykdomo procesas yra sudėtinė ir baigiamoji teisingumo vykdymo proceso dalis, skirta užtikrinti, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas būtų įvykdytas. Taigi, vykdomo proceso teisinis reguliavimas pirmiausia skirtas išieškotojo – asmens, kurio naudai yra priimtas teismo sprendimas, teisių ir teisėtų interesų apsaugai, kartu užtikrinant ir esminių skolininko teisių apsaugą. Atsižvelgiant į tai, CPK projektu siūlomi CPK 663 ir 736 straipsnių pakeitimai, gerinantys skolininko ir bloginantys išieškotojo padėtį, turi būti objektyviai pagrįsti, taip pat turi užtikrinti tinkamą skolininko bei išieškotojo interesų pusiausvyrą ir nedaryti esminių kliūčių įvykdyti teismo sprendimą:

1) CPK 663 straipsnio 1 dalyje siūloma nuo 18 iki 50 mėnesių padidinti terminą, per kurį skolininkas gali atsiskaityti su išieškotoju ir išieškojimas nebūtų nukreipiamas į skolininkui priklausantį būstą, kuriame jis gyvena, tačiau šį siūlymą pagrindžiančios priežastys ir argumentai įstatymų projektų aiškinamajame rašte neatskleisti. Pažymėtina, kad šiuo metu galiojantis 18 mėnesių terminas buvo nustatytas 2018 m. spalio 1 d. (iki tol galiojo 6 mėnesių terminas) ir per šį laikotarpį būstų kainų indeksas padidėjo 51,8 proc.¹. Atsižvelgiant į tai, galiojantis 18 mėnesių terminas, kurio metu išieškojimas nenukreipiamas į paskutinį skolininko būstą, galėtų būti ilginamas ne daugiau kaip du kartus, t. y. vietoje 18 mėnesių galėtų būti nustatytas 36 mėn. terminas. Toks reguliavimas sistemškai derėtų su kartu teikiamais CPK 663 straipsnio 1 dalies pakeitimais, kuriais nuo 6 iki 12 mėnesių ilginamas terminas, per kurį skolininkas gali atsiskaityti išieškojimo nenukreipiant į kitą jo turtą (ne paskutinį būstą, kuriame skolininkas gyvena).

2) CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatytą 4000 Eur sumą, kurią viršijus išieškojimą galima nukreipti į paskutinį skolininkui priklausantį būstą, kuriame jis gyvena, siūloma padidinti

¹ Oficialiosios statistikos portale skelbiama, kad gyvenamųjų būstų kainų indeksai Lietuvoje 2028 m. IV ketv. ir 2022 m. IV ketv. sudarė atitinkamai 133,6 ir 202,2.

iki 25 MMA (nuo 2024 m. sausio 1 d. tai sudarytų 23 100 Eur iki mokesčių arba apie 13 975 Eur po mokesčių). Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodyta, kad šis siūlymas derinamas su Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo nuostata, kad nemokumo procesas gali būti inicijuojamas, jeigu asmens pradelsti įsipareigojimai viršija 25 MMA.

Vertinant šią CPK projekto nuostatą pažymėtina, kad priverstinio skolų išieškojimo ir asmens nemokumo procesai skiriasi iš esmės (skiriasi ne tik sąlygos, kurioms esant jie gali būti inicijuoti, vykdymo tvarka, bet ir pasekmės), todėl vien faktas, kad nemokumo procesui inicijuoti būtina sąlyga, kad pradelsti įsipareigojimai turi viršyti 25 MMA, nesudaro pakankamo pagrindo analogiškas nuostatas įtvirtinti ir skolų priverstinį išieškojimą reglamentuojančiuose teisės aktuose. Pritarus siūlomiems pakeitimams būtų sukurta ydinga situacija, kai net ir tuo atveju, kai skolininkas turi turto, bet bendra įsiskolinimų suma neviršija 25 MMA, išieškotojas neturėtų jokių galimybių patenkinti savo reikalavimų, t. y. išieškojimą nukreipti į skolininko turtą draustų CPK, o inicijuoti nemokumo proceso kreditorius taip pat negalėtų. Taip pat pažymėtina, kad siūlomi CPK 663 straipsnio 1 ir 3 dalių pakeitimai nederėtų tarpusavyje, nes 3 dalyje siūloma įtvirtinti 25 MMA suma savo pinigine išraiška yra didesnė, nei ta, kurią būtų galima išieškoti iš vidutinio darbo užmokesčio per CPK 663 straipsnio 1 dalyje siūlomą nustatyti 50 mėnesių terminą, o turėtų būti atvirkščiai – CPK 663 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta absoliuti skolininko paskutinio būsto apsauga, kuri taikoma atsižvelgiant tik į skolos dydį ir nebūtų vertinama, ar, ir per kokį terminą skolininkas atsiskaitys, o CPK 663 straipsnio 1 dalis skirta užtikrinti didesnę skolininko paskutinio būsto apsaugą kai skola viršija CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatytą skolos dydį, bet skolininkas įrodo, kad skolą iš darbo užmokesčio galima išieškoti per CPK 663 straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą. Atsižvelgiant į tai, kas paminėta, taip pat įvertinus šio punkto 1 papunktyje pateiktą statistinę informaciją, susijusią su būstų kainų pokyčiais, ir toliau šiame rašte pateiktus Teisingumo ministerijos pasiūlymus, susijusius su išskaitų iš darbo užmokesčio dydžių keitimu, Teisingumo ministerijos vertinimu, objektyviai pagrįsta būtų CPK 663 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą skolininko paskutinio būsto apsaugą padidinti iki 15 MMA, kartu pažymint, kad apskaičiuojant šią sumą atsižvelgiama į tai, kokios pajamos skolininkui tenka atskaičius mokesčius². Nuo 2024 m. sausio 1 d. 15 MMA atskaičius mokesčius sudarys apie 8 385 Eur (ši apsauga, kaip buvo paminėta, būtų absoliuti ir taikoma nevertinant skolininko galimybės atsiskaityti), o pasinaudodamas CPK 663 straipsnio 1 dalies nuostatomis vidutinį darbo užmokesį gaunantis skolininkas galėtų susimokėti 11 714 Eur skolą ir neprarasti būsto.

Atsižvelgiant į tai, kad skolininko būstui taikomą apsaugą siūloma sieti ne su konkrečia pinigine suma, kaip yra šiuo metu, bet su MMA, kuri periodiškai yra didinama, siekiant teisinio aiškumo, CPK 663 straipsnio 3 dalyje turėtų būti nustatyta, kad šios dalies nuostatos taikomos atsižvelgiant į MMA dydį, galiojantį paskelbiant varžytynes. Toks reguliavimas užtikrins, kad nagrinėjant ginčą dėl varžytynių teisėtumo būtų vertinamos objektyvios aplinkybės, egzistavusios varžytynių paskelbimo momentu.

CPK 663 straipsnio 3 dalies pakeitimais taip pat siūloma naikinti nuostatą, kad šioje dalyje nustatyti ribojimai netaikomi, jeigu skolininko paskutinio būsto vertė, kuriame jis gyvena, mažesnė nei skolos ir vykdymo išlaidų suma. Atkreipiame dėmesį, kad siūlomos naikinti nuostatos paskirtis – užtikrinti tinkamą skolininko ir išieškotojo interesų pusiausvyrą, t. y. tais atvejais, kai skolos ir vykdymo išlaidų suma neviršija CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatytos sumos, o skolininko būsto suma šią sumą viršija, išieškojimas į skolininko būstą nenukreipiamas, tačiau skolos grąžinimas yra užtikrintas skolininko turtu ir išieškojimas iš šio turto galės būti vykdomas (isieškotojo reikalavimai patenkinti), jeigu skolininko skolų suma ateityje viršys CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatytą sumą. Pritarus projektui siūlomam pakeitimui ir panaikinus paminėtą CPK 663 straipsnio 3 dalies nuostatą, įstatymas saugotų išimtinai tik skolininko interesus, o išieškotojų interesai nepagrįstai būtų pažeidžiami, nes nebūtų išieškomos ne tik esamos skolos, bet skolininkas taip pat galėtų auginti

² Analogiška nuostata įtvirtinta CPK 735 straipsnyje.

savo skolas (pvz., nemokėti su paminėtu turtu susijusių komunalinių mokesčių) – skolininkui iš anksto bus žinoma, kad jo skolos jau viršija jo turimo turto vertę ir nebėra jokios prasmės apmokėti einamųjų sąskaitų, o išieškotojai turės laukti, kol skolininko skolų suma viršys CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatytą ribą ir galės atgauti tik dalį skolos.

3) CPK 736 straipsnio pakeitimais siūloma esmingai mažinti išskaitų iš skolininko darbo užmokesčio dydžius. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodyta, kad pagrindinis šių pakeitimų tikslas – paskatinti bedarbius skolininkus įsidarbinti ir grąžinti skolas, taip pat aiškinamajame rašte pabrėžiama, kad iš skolininko darbo užmokesčio išskaičius šiuo metu galiojančio dydžio sumas, skolininkui liekanti darbo užmokesčio dalis yra mažesnė nei skurdo rizikos riba ir tai lemia naujų skolų atsiradimą. Teisingumo ministerija neprieštarauja siūlymui iš skolininko darbo užmokesčio dalies, neviršijančios MMA, vietoje šiuo metu galiojančių 20-30 proc. išskaitų, taikyti 10 proc. išskaitą, tačiau atkreipia dėmesį, kad siūlymas skolininko pajamų dalį, viršijančią MMA, išskirti į dvi dalis ir nuo 1 MMA iki 2 MMA taikyti 30 proc. išskaitą, o šiuo metu galiojančią išskaitą palikti tik pajamų daliai, viršijančiai 2 MMA, nėra pagrįstas nei teisiniu, nei ekonominiu aspektais:

a) Įstatymų projektų aiškinamajame rašte esančioje 5 lentelėje pateikiama informacija apie kitose Europos valstybėse taikomus išskaitų dydžius ir siūlymas iki 10 proc. mažinti išskaitų dydį iš pajamų, neviršijančių MMA, dydį grindžiamas, be kita ko, argumentais, kad kitose valstybėse iš pajamų, neviršijančių MMA, neišskaitoma arba išskaitoma mažiau nei Lietuvoje, tačiau nevertinama, kad aplinkinėse valstybėse iš pajamų, viršijančių MMA, jau ir šiuo metu išskaitoma panašiai, ar net daugiau nei Lietuvoje. Lietuvoje iš pajamų dalies, viršijančios MMA, galima išskaityti 50 proc. (jei skolininkas išlaiko nedarbingus šeimos narius ši išskaitų dalis mažinama po 10 proc. kiekvienam išlaikytiniui, tačiau aiškinamojo rašto 2 lentelėje pateiktuose skaičiavimuose į šią aplinkybę neatsižvelgiama), tuo tarpu Lenkijoje galima išskaityti iki 50 proc. viso darbo užmokesčio, tačiau skolininkui paliekant MMA (yra tam tikrų išimčių), Latvijoje galima išskaityti iki 30 proc. viso darbo užmokesčio, tačiau skolininkui paliekant MMA (yra išimčių, pvz., išieškant administracines baudas iš MMA galima išskaityti net 50 proc.), Estijoje galima išskaityti iki 2/3 viso darbo užmokesčio, tačiau skolininkui paliekama MMA (taip pat yra išimčių). Taigi, Lietuvoje galiojantis teisinis reguliavimas, susijęs su išieškojimu iš pajamų, viršijančių MMA, jau ir šiuo metu skolininkui yra palankesnis nei aplinkinėse valstybėse.

b) Siūlomi pakeitimai turėtų dideles neigiamas pasekmes visų kreditorių interesams ir visam išieškojimo procesui, nes išieškomos sumos sumažėtų apie 2 kartus ir dėl to išieškojimas atitinkamai pailgėtų dvigubai: vien dėl išskaitų iš MMA sumažinimo iki 10 proc. iš MMA išieškomos sumos sumažėtų 2-3 kartus (sprendžiant iš aiškinamojo rašto 1 lentelėje pateiktų duomenų, skolininkų, kurie uždirba MMA ar mažiau, yra net 58 proc. visų dirbančių skolininkų), o dėl siūlymo iš pajamų tarp 1 ir 2 MMA išskaityti tik 30 proc. išieškojimas iš šiame intervale nurodytų pajamų taip pat sumažėtų 40 proc. (skolininkai, kurie uždirba 1-2 MMA, sudaro apie 31,5 proc. visų dirbančių skolininkų). Išskaitų iš darbo užmokesčio iki 1 MMA mažinimas yra objektyviai pagrįstas siekiu užtikrinti galimybę mažas pajamams gaunantiems skolininkams patenkinti būtiniausius poreikius, tačiau siekis taip pat mažinti išskaitas iš darbo užmokesčio dalies tarp 1 ir 2 MMA įstatymų projektų aiškinamajame rašte grindžiamas klaidingomis prielaidomis (kaip buvo paminėta, 2 lentelėje pateiktame skaičiavimų pavyzdyje apie 2 suaugusių ir 2 vaikų šeimos pajamas skolininko darbo užmokesčiui virš MMA pritaikyta 50 proc. dydžio išskaita, nors šiuo atveju, vadovaujantis CPK 736 straipsnio 3 dalimi, būtų taikoma 30 proc. išskaita, be to, pavyzdyje preziumuojama, kad skolininko darbo užmokestis yra vienintelės šeimos pajamos ir nevertinama, ar ir kokias pajamas gauna kitas suaugęs asmuo, o jeigu šis asmuo pajamų negauna – kokias pajamas šeima gauna valstybės teikiamos socialinės paramos pavidalu). Įstatymų projektų aiškinamajame rašte patvirtinama, kad pritarus siūlymams išieškojimo procesas truktų dvigubai ilgiau ir nurodoma, kad šiuo metu išieškojimo laikotarpio mediana yra 2 mėnesiai, o pritarus siūlomiems pakeitimams šis laikotarpis ilgėtų iki 4,2 mėn., t. y. pailgėtų 2,3 mėn. Įstatymų projektų

aiškinamajame rašte nenurodyta, kokiais duomenis vadovaujantis ir pagal kokią metodiką buvo apskaičiuota, kad pagal galiojantį reguliavimą skola vidutiniškai išieškoma per 2 mėn. ir priėmus siūlomus pakeitimus neigiamos pasekmės kreditoriams pasireikštų tik tuo, kad terminas, per kurį išieškoma skola, pailgėtų tik 2 mėnesiais. Pažymėtina, kad vykdymo procesas pasižymi tęstinumo laike aspektu ir per nurodytą 2 mėn. laikotarpį visa skola išieškoma itin retai, pvz., Teisingumo ministerijos 2023 m. birželio mėnesį atliktos skolų į valstybės biudžetą analizės duomenimis, 2018-2022 m. laikotarpiu per pirmus 6 mėn. buvo įvykdyta tik apie 17 proc. vykdomųjų dokumentų dėl išieškojimo į valstybės biudžetą³. Taigi daugumoje atvejų išieškojimas trunka kur kas ilgesnį laiką nei nurodyta įstatymų projektų aiškinamajame rašte ir tai lemia, kad, Antstolių informacinės sistemos duomenimis, šiuo metu yra daugiau kaip 1,03 mln. vykdomųjų bylų, kurių vykdymas tęsiasi jau daugiau kaip 3 metus. Taip pat pažymėtina, kad drastiškas išskaitų dydžių sumažinimas (ir išieškojimo proceso prailginimas) daugeliu atvejų bus nenaudingas ne tik kreditoriams, bet ir skolininkams: Antstolių informacinės sistemos duomenimis, šiuo metu vykdoma apie 741 tūkst. vykdomųjų bylų, kuriose kartu su skola išieškomos ir palūkanos. Atsižvelgiant į tai, kad palūkanos skaičiuojamos iki visiško skolos grąžinimo, užsitęsęs išieškojimo procesui dėl priskaičiuotų palūkanų bendra išieškoma skola itin padidėtų, taip pat bus galimi atvejai, kai dėl sumažintų išskaitų dydžių iš skolininko išieškomų sumų nepakaks net palūkanoms apmokėti (išieškojimas iš skolininko bus vykdomas, tačiau jo skola nemažės).

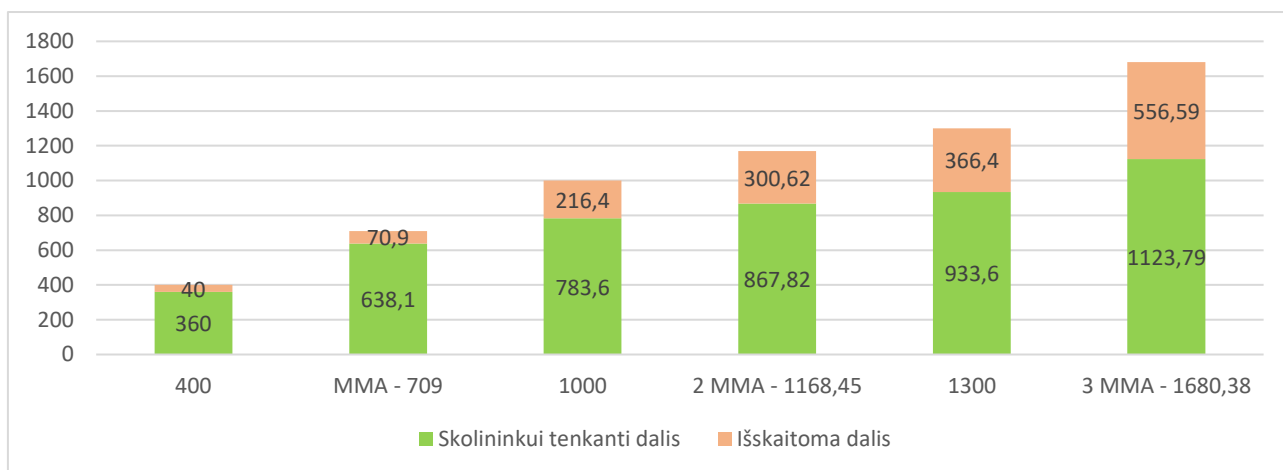
c) Šiuo metu išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio atliekantys darbdaviai skolininko darbo užmokesčių turi padalinti į dvi dalis (darbo užmokesčio dalį iki MMA ir darbo užmokesčio dalį virš MMA) ir kiekvienai iš jų pritaikyti nustatyto dydžio išskaitas. Pritarus CPK projektu siūlomiems pakeitimams administracinė našta darbdaviams padidėtų, nes darbo užmokesčių reiktų dalinti jau ne į dvi, bet tris dalis (darbo užmokesčio dalį iki MMA, darbo užmokesčio dalį nuo 1 iki 2 MMA ir darbo užmokesčio dalį virš 2 MMA) ir kiekvienai jų pritaikyti atitinkamus išskaitų dydžius. Įstatymų projektų lydimajame medžiagoje pateikti skaičiavimai, kokią administracinę naštą ir naudą darbdaviams sukels įstatymų projektais siūlomi pakeitimai, tačiau šie skaičiavimai susiję tik su siūlomais Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo pakeitimais, o analogiški skaičiavimai, susiję su CPK projektu, nėra pateikti. Šiame kontekste pažymėtina, kad Teisingumo ministerija periodiškai gauna darbdavius vienijančių organizacijų kreipimusis, kuriuose teigiama, kad darbdaviai, atlikdami išskaitas iš darbuotojų darbo užmokesčio, patiria dideles materialines ir darbo sąnaudas (šią problemą ypač akcentuoja smulkaus ir vidutinio verslo atstovai). Taip pat paminėtina, kad su skurdu kovojančios visuomeninės organizacijos taip pat nuolat pabrėžia, kad darbdaviai, siekdami išvengti sąnaudų, susijusių su išskaitų iš darbuotojų darbo užmokesčio atlikimu, vengia į darbą priimti asmenis, kurie turi įsiskolinimų, o tais atvejais, kai skolų įgyja jau esamas darbuotojas – verčia jį išeiti iš darbo.

Atsižvelgdama į visas paminėtas aplinkybes, Teisingumo ministerija siūlo nekeisti išieškojimo tvarkos iš darbo užmokesčio dalies, viršijančios MMA (palikti galiojančią 50 proc. dydžio išskaitą su galimybe ją mažinti po 10 proc. kiekvienam skolininko išlaikytiniui). Toks reguliavimas būtų tikslingai nukreiptas į mažiausias pajamas gaunančių skolininkų interesų apsaugą (iš MMA uždirbančių skolininkų nuo 2024 m. sausio 1 d. būtų išieškoma tik 70,9 Eur, o iš didesnes pajamas gaunančių skolininkų kiekvieną mėnesį būtų išskaitoma 70,9-141,8 Eur mažiau nei šiuo metu). Toks procesas užtikrintų ir kreditorių interesų apsaugą (nebūtų situacijų, kad skolininkas gauna pajamas, tačiau dėl itin mažų išskaitų dydžių išieškojimas trunka nepagrįstai ilgą laiką), taip pat nebūtų didinama administracinė našta darbdaviams.

Pritarus Teisingumo ministerijos siūlymams, iš skolininko išskaitoma ir jam liekanti darbo užmokesčio dalis atrodytų taip:

³ Su atliktais skaičiavimais galite susipažinti internete adresu

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/dc6d64f120aa11eea0b6cad9848a9596?jfwid=vxj8kz9r9> (žr. rašto priedas Nr. 14 „TM rašto priedas 2023 06 27.xlsx“).

38. Teisės technikos prasme taip pat siūlome patikslinti CPK 736 straipsnio formuluotes:

1) Siūloma CPK 736 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio formuluotė „Jeigu kitaip nenustatyta pačiame vykdomajame rašte arba ko kita nenustato įstatymai ar teismas, pagal vykdomuosius dokumentus išskaitoma tol, kol bus visiškai padengtos išieškomos sumos“ reiškia, kad vykdomasis raštas, įstatymai arba teismas gali nustatyti, kad išieškomos sumos gali būti išieškomos ne visiškai (gali būti išieškota ne visa skola), tačiau galiojančios redakcijos CPK 736 straipsnio 1 dalies 1 punkto formuluotė „jeigu kitaip nenustatyta pačiame vykdomajame rašte arba ko kita nenustato įstatymai ar teismas“ taikoma ne visų rūšių išieškojimams ir ne visoms skolininko pajamos. Be to, ji turi kitą praktinę reikšmę – išieškant išlaikymą periodinėmis išmokomis, žalos, padarytos suluošinimu ar kitokiu sveikatos sužalojimu, taip pat maitintojo gyvybės atėmimu, atlyginimą iš MMA galima išskaityti 30 proc., tačiau vykdomajame rašte, įstatyme arba teismo sprendime gali būti nustatyta, kad išieškant nurodytos rūšies skolą iš skolininko darbo užmokesčio dalies, nevirsijančios MMA, turi būti daroma ne 30 proc., bet kitokio dydžio išskaita, pavyzdžiui, praktikoje yra atvejų, kai teismas nusprendžia, kad iš skolininko, kuris atlieka laisvės atėmimo bausmę ir esminiai jo poreikiai patenkinami valstybės lėšomis, bausmės atlikimo laikotarpiu gali būti išskaitoma ne 30 proc., bet didesnė pajamų dalis. Atsižvelgiant į tai, formuluotė „jeigu kitaip nenustatyta pačiame vykdomajame rašte arba ko kita nenustato įstatymai ar teismas“ iš siūlomos CPK 736 straipsnio 1 dalies turi būti perkelta į šios dalies 1 punktą ir redakciniu pobūdžiu suformuluota taip, kad jos prasmė ir taikymo sritis atitiktų galiojančią teisinę reguliavimą.

2) CPK 736 straipsnio 1 dalies 1 punkte siūloma sąvoka „iki 30 procentų“ ir 2 punkte siūloma sąvoka „iki 50 procentų“ suponuoja išvadą, kad gali būti išskaitoma ir mažesnė pajamų dalis. Pažymėtina, kad vykdymo procesas yra imperatyvus ir tiek antstolis, tiek vykdymo proceso dalyviai privalo elgtis taip, kaip nustato procesinės teisės normos. Atsižvelgiant į tai, siekiant teisinio aiškumo ir vengiant ginčų dėl galimo skirtingo CPK 736 straipsnio nuostatų interpretavimo, nustatant naujus išskaitų dydžius turėtų būti atsisakyta žodžių „iki“, t. y. kaip ir šiuo metu, turėtų būti nustatyti konkretūs išskaitų dydžiai.

39. Dėl CPK projekto įgyvendinamųjų nuostatų:

1) Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, CPK projekto įgyvendinamosiose nuostatose turėtų būti nustatyta, kad projektu siūlomos CPK 627 straipsnio 8 punkto ir 628 straipsnio 5 dalies nuostatos taikomos tais atvejais, kai skolininkas dirbti pradėjo po šio įstatymo įsigaliojimo, o naujos CPK 663 straipsnio 3 dalies nuostatos taikomos skelbiant varžytynes po šio įstatymo įsigaliojimo.

2) CPK projekto 5 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad antstoliai iki 2024 m. sausio 1 d. darbdaviams turi pateikti patvarkymus daryti naujų dydžių išskaitas. Atkreipiame dėmesį, kad iš

esmės analogiška tvarka buvo taikyta 2018 metais, kai taip pat buvo sumažinti išskaitų dydžiai⁴, ir ją įgyvendinant buvo susidurta su praktinėmis problemomis: antstoliai per trumpą laiką turėjo parengti ir darbdaviams išsiųsti šimtus tūkstančių patvarkymų (didelės materialinės ir laiko sąnaudos antstoliams), darbdaviai turėjo administruoti naujus antstolių patvarkymus (papildoma administracinė našta darbdaviams), papildoma finansinė našta skolininkams, susijusi su patvarkymų siuntimu pašto siunta (dokumentų siuntimas registruota pašto siunta kainuoja nuo 3,50 Eur, o patvarkymų, kaip buvo minėta, reiktų išsiųsti šimtus tūkstančių). Atsižvelgiant į visas šias aplinkybes, siūlome keisti CPK projekto įgyvendinamąsias nuostatas nurodant, kad asmenys, kuriems antstolių patvarkymai daryti išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų darbo užmokesčiui prilygintų skolininko pajamų buvo pateikti iki šio įstatymo įsigaliojimo ir tebevykdomi, įsigaliojus įstatymui turi daryti šio įstatymo 4 straipsnyje išdėstyta CPK 736 straipsnyje nustatyto dydžio išskaitas.

40. Siūlytina tikslinti CPK projekto 6 straipsnio 2 dalies nuostatą „užtikrina“, pavyzdžiui, vartojant formuluotes „padidino grįžtančiųjų į darbo rinką skaičių“, „prisidėjo prie sumažėjimo“.

41. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto (toliau – ANK projektas) 1 straipsniu didinamos už ANK 95 straipsnio 1 dalyje numatytą administracinį nusižengimą, tačiau toks atsakomybės griežtinimas neargumentuotas aiškinamajame rašte.

42. ANK projekto 1 straipsnyje dėstomo ANK 95 straipsnio 3 dalyje sankcijos dalies po žodžių „taip pat, jeigu dirbo nelegaliai trečiosios šalies pilietis...(ir toliau)“ sudaro atskirą teisės normą. Todėl siūlome ją dėstyti atskiroje ANK 95 straipsnio dalyje. Ši pastaba taikytina ir ANK 95 straipsnio 4 daliai.

43. ANK projekto 3 straipsnio formuluotė „statytojams (užsakovams) ar rangovams“ derintina su Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto 2 straipsnio formuluote „statytojas (užsakovas) ar jo vienas įgaliotas rangovas“.

44. Kadangi ANK projektu įgyvendinamos Direktyvos 2009/52/EB nuostatos, vadovaujantis Nuorodų į Europos Sąjungos teisės aktus teikimo teisės aktuose reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 1R-72 „Dėl Nuorodų į Europos Sąjungos teisės aktus teikimo teisės aktuose reikalavimų aprašo patvirtinimo“, 12 punktu, ANK priedas turi būti papildytas nuoroda į šį Europos Sąjungos teisės aktą.

45. Atkreiptinas dėmesys, kad turi būti teikiamas ne Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, bet Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1915 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas.

46. Sistemiskai įvertinus Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu teikiamus pakeitimus kartu su jų pagrindimu, kyla abejonių dėl pasirinktų teisinio reguliavimo priemonių. Likusiomis nuostatomis nesiūloma numatyti jokių specifinių, išskirtinių taisyklių, paliekamos tik nuorodos į UĮ. Atsižvelgiant į tai, apskritai svarstytina vertinamu projektu teikti siūlymus pripažinti netekusiais galios atitinkamus straipsnius.

47. Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo projektu (toliau – Garantijų darbuotojams projektas) teikiami siūlymai kritikuotini šiais aspektais. Pirma, tiek Garantinis fondas, tiek Ilgalaikio darbo išmokų fondas, yra

⁴ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 570, 629, 631, 663, 668, 688, 689, 736, 739, 746 ir 749 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1460 12 straipsnio 5 dalis.

valstybės išteklių fondai, kurių didžiąją dalį pajamų sudaro darbdavių mokamos socialinės įmokos. Antra, abu fondai yra itin aiškos, specializuotos (tikslinės) paskirties, jų lėšos naudojamos neindividualizuotam asmenų ratui. Tuo tarpu Garantijų darbuotojams projektu siūloma numatyti itin *siaurą*, objektyviais duomenimis nepagrįstą asmenų grupę, kurios naudai būtų naudojamos minėtų fondų lėšos. Be to, Garantijų darbuotojams projektu siūloma numatyti neapibrėžtų, jokiais kriterijais neapribotų aplinkybių, kuriomis remiantis būtų galima naudoti minėtų fondų lėšas („pagal Lietuvos Respublikos trišalės tarybos rekomendaciją“). Pagaliau turėtų būti įvertinta, ar siūlomais pakeitimais nebūtų sukuriamas tokia situacija, kai tie patys asmenys naudą iš minėtų fondų gautų du kartus: gaudami išmokas ir dalyvaudami aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse, finansuojamose tų pačių fondų lėšomis. Kartu turėtų būti įvertinta ir aptarta, kaip būtų užtikrinama, kad minėtuose fonduose nepritrūktų lėšų jų pirminei paskirčiai (mokėti atitinkamas išmokas); kaip būtų sprendžiamos tos situacijos, jei lėšų pritrūktų būtent dėl Garantijų darbuotojams projektu siūlomų pakeitimų įgyvendinimo.

48. Siūlytina įvertinti ir aiškinamajame rašte pagrįsti, ar Garantijų darbuotojams projekto 4 straipsniu neturėtų būti apibrėžta pakeitimų taikymo apimtis – kokiems subjektams (ar priemonėms), koks momentas būtų šio projekto nuostatų taikymo pradžios momentas, o kokiais atvejais būtų taikomas senasis reguliavimas.

49. Įvertinus Projekto 23 straipsnio 4 dalies taisyklę, pagal kurią iki 2023 m. gruodžio 31 d. pradėtos, tačiau nebaigtos pažeidimų bylos baigiamos nagrinėti vadovaujantis iki 2023 m. gruodžio 31 d. galiojusiomis Užimtumo įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatomis, abejotina Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projekto 2 straipsnio 2 dalies, kuria siūloma numatyti, kad „Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija <...> savo interneto svetainėje viešina <...> informaciją apie juridinio ar fizinio asmens padarytus teisės pažeidimus, dėl kurių priimti Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos <...> nutarimai įsiteisėjo po 2024 m. sausio 1 d.“, pagrįstumu.

50. Sistemiškai įvertinus aiškinamajame rašte pateiktą informaciją bei Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektu teikiamus siūlymus, prašytina nurodyti, kodėl siūloma viešinti tik tą informaciją, kuri susijusi su asmenų baudimu pagal ANK ir UĮ. Atkreiptinas dėmesys, kad darbdaviams numatyta ir baudžiamoji atsakomybė, pavyzdžiui, pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 176 straipsnį, 292¹ straipsnį.

51. Teisės technikos pastabos perduotos rengėjams darbo tvarka.

Teisingumo ministrė

Ewelina Dobrowolska

Vaida Štrafėlė, mob. tel. 8 600 43406, el. p. vaida.strafele@tm.lt
 Germanas Politika, mob. tel. 8 602 56238, el. p. germanas.politika@tm.lt
 Vaida Čepaitė-Vegė, mob. tel. 8 671 88190, el. p. vaida.cepaite@tm.lt
 Artūras Remeikis, mob. tel. 8 671 86357, el. p. arturas.remeikis@tm.lt

UŽIMTUMO TARNYBA PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo
ministerijai

2023-08-____ Nr. Sd-____
I 2023-07-26 Nr. 23-11243

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau - Užimtumo tarnyba) savo kompetencijos ribose susipažino su derinimui pateiktais Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektai ir kai kuriems iš jų teikia pastabas ir pasiūlymus.

Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo projekto.

1. Keičiamo 35 straipsnio 7 dalyje iš poįstatyminio teisės akto (Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašo) perkeliama sąlyga, kad įgyvendinant Užimtumo įstatymo 44 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytas priemones nereikšminga (*de minimis*) pagalba teikiama vadovaujantis 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (su visais pakeitimais). Atsižvelgiant į tai, kad Užimtumo įstatymo 48¹ ir 48² straipsniuose nustatytos atvykimo išmoka iš užsienio pritrauktiems darbuotojams ir išmoka darbdaviui, pritraukusiam darbuotojus iš užsienio, taip pat yra laikomos *de minimis* pagalba pagal minėtą reglamentą (šiuo metu tai reglamentuota poįstatyminiuose teisės aktuose ([V-223 Dėl Atvykimo išmokos iš užsienio pritrauktiems darbuotojams skyrimo ir mokėjimo tvarkos aprašo ir... \(e-tar.lt\)](#))), siekiant vienodo teisinio reglamentavimo, siūlome keičiamą 35 straipsnio 7 dalį papildyti ir nuorodomis į Užimtumo įstatymo 48¹ ir 48² straipsniuose nustatytas išmokas.

2. Įvertinus tai, kad darbo užmokesčio kompensacijos mokamos darbdaviams, kurie vykdo profesinį mokymą pagal pameistrystės formą ir kurie pagal pameistrystės darbo sutartį įdarbino Užimtumo tarnybos siūstus asmenis, ir darbdaviams, dalyvaujantiems įdarbinimo subsidijuojant priemonėje, kurie taip pat įdarbino Užimtumo tarnybos siūstus asmenis, o šių subsidijų apskaičiavimo metodika skiriasi, todėl siekdami mažinti administracinę naštą bei suvienodinti subsidijų skaičiavimo sąlygas ir galimų mokėti subsidijų „lubas“, siūlome patikslinti:

2.1. Užimtumo įstatymo 38 straipsnio 2 dalies 1 punktą, išbraukiant žodžius „ir nuo šios darbo užmokesčio dalies apskaičiuotų draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų dalis“;

2.2. Užimtumo įstatymo 41 straipsnio 2 dalį, išbraukiant žodžius „ir nuo šio darbo užmokesčio apskaičiuotų draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų sumos“.

3. Keičiamo 39³ straipsnio 5 dalis nesuderinta su Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 37, 39² ir 39³ straipsnių pakeitimo įstatymu, įsigaliojusiu 2023 m. liepos 1 d., t. y. keičiama jau nebegaliojanti minėtos nuostatos formuluotė.

4. Atsižvelgiant į tai, kad Užimtumo įstatymo 35 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad aktyvios darbo rinkos politikos priemonės Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka gali būti taikomos kompleksiskai, derinant skirtingas priemones, Užimtumo įstatymo 41 straipsnio 5 dalyje siūlome atsisakyti nuostatos, apribojančios remiamojo įdarbinimo priemonių derinimą su kitomis aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis. Tokį pasiūlymą teikiame ir dėl to, kad praktikoje stebime poreikį, pvz. ukrainiečiams derinti įdarbinimo subsidijuojant ir neformalaus suaugusiųjų švietimo (mokytiis lietuvių kalbos) priemones, taip pat galimi ir kiti derinimo atvejai, priklausomai nuo individualaus Užimtumo tarnyboje registruoto asmens poreikių ir įsidarbinimo galimybių.

Taip pat siekiant išvengti piktnaudžiavimo pakartotiniu subsidijavimu, siūlome numatyti apribojimus asmenims pakartotinai dalyvauti įdarbinimo subsidijuojant priemonėje dviem atvejais – riboti subsidijavimą to paties asmens pas tą patį darbdavį ir riboti subsidijavimo terminą per tam tikrą laikotarpį, tokiu būdu išlaikant 12 mėnesių pertrauką tarp subsidijavimo.

Šiems tikslams pasiekti, siūlome:

4.1. „Pakeisti 41 straipsnio 5 dalį ir ją išdėstyti taip:

5. Asmeniui vienu metu gali būti taikomos abi šio straipsnio 1 dalyje nurodytos remiamojo įdarbinimo priemonės. ~~Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos remiamojo įdarbinimo priemonės gali būti derinamos su bedarbių profesiniu mokymu ar darbo vietų pritaikymu. Asmuo, dalyvavęs šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytoje priemonėje, negali būti siunčiamas dalyvauti šioje priemonėje pas tą patį darbdavį, išskyrus šio įstatymo 25 straipsnio 2 ir 17 punktuose nurodytus asmenis, jei bendra subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimo trukmė tam pačiam darbdaviui neviršija 36 mėnesių, ir šio įstatymo 25 straipsnio 1 ir 16 punktuose nurodytus asmenis.“;~~

4.2. „Pakeisti 42 straipsnio 3 dalies 1 ir 2 punktus ir juos išdėstyti taip:

3. Subsidija darbo užmokesčiui mokama:

1) iki 6 mėnesių **per 18 mėnesių laikotarpį** šio įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nustatytu atveju, jeigu darbo sutartis sudaryta su asmenimis, nurodytais šio įstatymo 25 straipsnio 3–9, ~~11, 12 ir 13~~ punktuose, arba jeigu darbo sutartis sudaryta su asmenimis, nurodytais šio įstatymo 25 straipsnio ~~18~~ **13** punkte, arba jeigu, nepasibaigus šiam subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimo terminui, pasikeitė asmens **dalyvumo** ~~darbingumo~~ arba neįgalumo lygis – jam nustatytas 45–55 procentų **dalyvumo** ~~darbingumo~~ lygis arba ~~lengvas~~ **lengvo** neįgalumo lygis. Į nurodytą subsidijos mokėjimo terminą neįskaičiuojamas laikotarpis, kai subsidija darbo užmokesčiui buvo mokama šio įstatymo 41 straipsnio 3 dalyje nustatytu atveju;

2) iki 36 mėnesių **per 48 mėnesių laikotarpį** šio įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nustatytu atveju, jeigu darbo sutartis sudaryta su asmenimis, nurodytais šio įstatymo 25 straipsnio 2 **punkte** ~~ir 10 punktuose~~, arba jeigu darbo sutartis sudaryta su asmenimis, nurodytais šio įstatymo 25 straipsnio ~~17~~ **12** punkte, arba jeigu, nepasibaigus šiam subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimo terminui, pasikeitė asmens **dalyvumo** ~~darbingumo~~ arba neįgalumo lygis – jam nustatytas 30–40 procentų

~~dalyvumo darbingumo~~ lygis arba vidutinis **vidutinio** neįgalumo lygis. Į nurodytą subsidijos mokėjimo terminą neįskaičiuojamas laikotarpis, kai subsidija darbo užmokesčiui buvo mokama šio įstatymo 41 straipsnio 3 dalyje nustatytu atveju“.

5. Siekiant teisinio aiškumo siūlome šią techninio pobūdžio korekciją keičiamo 44 straipsnio 9 dalies 5 punkte:

„5) savo lėšomis apdrausti ilgalaikį materialųjį turtą, kuriam įsigyti steigiant darbo vietą ar ją pritaikant buvo naudota subsidija, maksimaliu turto atkuriamosios vertės draudimu nuo visų galimų rizikos atvejų, nuo kurių draudžia subsidijos gavėjo pasirinkta draudimo bendrovė, ne mažiau kaip 36 mėnesiams nuo darbo vietos įsteigimo ar pritaikymo dienos, o šio straipsnio 7 dalies 4 punkte nurodytais atvejais – ne trumpiau kaip iki pratęsto įsteigtos darbo vietos išlaikymo laikotarpio pabaigos, ~~naudos gavėju nurodydamas Užimtumo tarnybą~~, ir raštu ar elektroninių ryšių priemonėmis pateikti ~~jai~~ **Užimtumo tarnybai** draudimą įrodančius dokumentus (draudimo liudijimo kopiją).“.

6. Siekiant operatyvesnio Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 9 punkto pakeitimo įsigaliojimo, taip pat įvertinus tai, kad projekto 12 straipsnio 1 dalis tiesiogiai susijusi su projekto 11 straipsniu, siūlome papildyti projekto 23 straipsnio 1 dalį, ją išdėstant taip:

„1. Šis įstatymas, išskyrus šio įstatymo 2, 4, **5, 11** straipsnius, 12 straipsnio 1 dalį ir šio straipsnio 5 dalį, įsigalioja 2024 m. sausio 1 d.“.

7. Projekto 23 straipsnio 3 dalyje neaiškiai išdėstytas Užimtumo įstatymo 35 straipsnio 7 dalies nuostatos taikymas darbdaviams, kuriems mokama subsidija darbo užmokesčiui ir (ar) subsidija darbo asistento išlaidoms, įgyvendinant remiamojo įdarbinimo priemones. Neaišku, ar 35 straipsnio 7 dalies nuostata turės būti taikoma ir tiems darbdaviams, kuriems 2024 m. sausio 1 d. jau skirta ir mokama subsidija darbo užmokesčiui ir (ar) subsidija darbo asistento išlaidoms. Jei taip, neaišku kokiai dienai atitikimas turėtų būti vertinamas, nes tam tikros grupės asmenų remiamos darbo užmokesčiui mokant subsidiją neterminuotai. Siūlome patikslinti šią formuluotę, papildomai numatant, kad darbdaviams, kuriems mokama subsidija darbo užmokesčiui ir (ar) subsidija darbo asistento išlaidoms, įgyvendinant remiamojo įdarbinimo priemones, neatitinkantiems Užimtumo įstatymo 35 straipsnio 7 dalies, subsidijos darbo užmokesčiui ir (ar) subsidijos darbo asistento išlaidoms mokėjimas nutraukiama nuo 2024 m. sausio 1 d.

8. Atsižvelgiant į tai, kad bedarbio statusu Užimtumo tarnyboje registruotiems asmenims numatyta galimybė kompensuoti kelionės išlaidas per paramos judumui priemonę, tačiau tokia galimybė nenumatyta darbo rinkai besirengiantiems asmenims, siekiant padėti dar aktyviau įtraukti šią grupę asmenų į teikiamą darbo rinkos paslaugą – konsultavimą, o taip pat skatinti įsidarbinti, siūlome darbo rinkai besirengiantiems asmenims nustatyti galimybę dalyvauti paramos judumui priemonėje ir gauti kelionės išlaidų kompensaciją įsidarbinus ir dalyvaujant konsultavimo užsiėmimuose.

Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto:

Įvertinus tai, kad įstatymo projektas yra platesnis, susijęs ne tik su Užimtumo tarnybos veikla, siūlytina patikslinti 5 straipsnio 4 dalį, išdėstant ją taip:

„4. Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorius iki 2023 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo **1 straipsnio** įgyvendinamuosius teisės aktus“.

Dėl Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo projekto:

9² straipsnio 1 dalyje siūlytina ištaisyti techninio pobūdžio klaidą, vietoje „9 straipsnio 1 dalyje“ nurodant „3 straipsnio 1 dalyje“.

Kitiems įstatymų projektams pastabų neturime.

Kancleris, laikinai vykdančias
direktoriaus funkcijas

Arūnas Marma

Inga Sutulaitė-Pryšmantė, tel. 8 658 26862 , el. p. Inga.Sutulaite-Prysmante@uzt.lt

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministerijai
Per TAIS

2023-08- Nr. 2R- (3.2.Mr.)
Į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-597

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (toliau – Inspekcija), pagal kompetenciją išnagrinėjusi Jūsų pateiktą derinti Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektą (toliau – Valstybinės darbo inspekcijos įstatymo projektas), teikia šias pastabas ir pasiūlymus:

Valstybinės darbo inspekcijos įstatymo projekto 1 straipsnyje, papildančiame Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymą 13² straipsnio 1 dalies 1 punktu, nustatoma, kad: „Nelaimingų atsitikimų darbe, darbuotojų saugos ir sveikatos, norminių darbo teisės aktų pažeidimų, nelegalaus ir nedeklaruoto darbo *prevencijos*, svarstančių įsidarbinti pas pažeidimą padariusį darbdavį, kandidatų ir darbuotojų informavimo ir jų *teisėtų interesų apsaugos užtikrinimo tikslais*, Valstybinė darbo inspekcija savo interneto svetainėje *vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus nustatyta tvarka viešina* informaciją apie juridinių ir fizinių asmenų padarytus teisės pažeidimus nurodant: juridinio asmens teisinę formą ir jo pavadinimą, juridinio asmens identifikacinį numerį, juridinio asmens interneto svetainės adresą (jeigu juridinis asmuo turi interneto svetainę) *ar fizinio asmens vardą, pavardę, gimimo metus ir padaryto teisės pažeidimo pavadinimą, jei juridinio asmens vadovas ar kitas atsakingas asmuo ar fizinis asmuo yra baustas už padarytą administracinį nusižengimą, numatytą Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 58 punkte nurodytame Administracinių nusižengimų kodekso straipsnyje*“.

Inspekcija, atkreipia dėmesį, kad nors nėra draudžiama viešai skelbti asmens duomenų (išskyrus asmens kodą), tačiau toks asmens duomenų tvarkymas turi atitikti 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) 5 straipsnyje įtvirtintus su asmens duomenų tvarkymu susijusius principus, 6 straipsnio 3 dalies nuostatas ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) ir Europos Žmogaus Teisių Teismo formuojamą praktiką dėl asmens duomenų viešo skelbimo. Siekiant teisėkūros priemonėmis nustatyti pareigą skelbti asmens duomenis viešai, pareiga įvertinti tokio skelbimo atitiktį nurodytiems reikalavimams tenka teisės akto rengėjui.

Vienas pagrindinių principų, kuriuos savo praktikoje akcentuoja ESTT – proporcingumo principas, įpareigojantis užtikrinti, kad žmogaus teisių ribojimai neviršytų to, kas yra griežtai būtina¹, įvertinant siekiamą ribojimą, jo stiprumą ir jų tarpusavio santykį. Be to, žmogaus teisių suvaržymą nustatančiame teisės akte turi būti numatyti minimalūs reikalavimai, kad duomenų subjektams būtų suteikta pakankamai garantijų, leidžiančių veiksmingai apsaugoti jų asmens duomenis nuo piktnaudžiavimo pavojų². Svarbu pastebėti, kad ESTT³ pasisakė dėl pareigos įvertinti kitų alternatyvų taikymo galimybes ir aiškiai pagrįsti, kodėl kitos alternatyvos, asmens privatumą ribojančios mažesne apimtimi, yra netinkamos ar nepakankamai efektyvios⁴. Pavyzdžiui, jei galima nustatyti tikslą

¹ ESTT 2022 m. birželio 22 d. byla C-439/19, 105 pastraipa.

² ESTT 2022-11-22 sprendimas sujungtose bylose C-37/20 ir C-601/20.

³ Pavyzdžiui, ESTT 2022-08-01 sprendimas byloje C-184/20, 92 pastraipa.

⁴ Pavyzdžiui, ESTT 2022-11-22 sprendimas sujungtose bylose C-37/20 ir C-601/20, 64 ir 66 pastraipos.

pasiekti *institucine kontrole*, kurios veiksmingumą valstybės privalo užtikrinti, reikėtų rinktis tokią priemonę⁵. Tuo atveju, jei asmens duomenų skelbimas yra griežtai būtinas ir kitos, mažiau privatumą ribojančios alternatyvos (įskaitant institucinę kontrolę) yra netinkamos (nepakankamos) siekiamų tikslų atžvilgiu, būtina pasirinkti proporcingą (adekvačią) skelbiamų viešai asmens duomenų apimtį, kuri išlaikytų pusiausvyrą tarp siekiamo viešojo intereso ir asmenims garantuojamų teisių⁶.

Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodoma, kad asmenys, siekiantys įsidarbinti pas tam tikrą darbdavį, negali viešai pasitikrinti, ar konkretus darbdavys nėra baustas už nelaimingų atsitikimų darbe, darbuotojų saugos ir sveikatos, norminių darbo teisės aktų pažeidimus. Tokia informacija nėra prieinama ir viešojo intereso tikslu. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau – MAĮ) 40¹ straipsnyje pateikti minimalūs patikimo mokesčių mokėtojo kriterijai. Todėl asmuo tik turi teisę pasitikrinti, ar tam tikras fizinis ar juridinis asmuo atitinka minimalius patikimo mokesčių mokėtojo kriterijus, tačiau viešai Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos interneto svetainėje⁷ nėra galimybės pasitikslinti, už kurį konkretų pažeidimą yra baustas fizinis ar juridinis asmuo (pvz., nurodyti 47 atskiri Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) straipsniai) ir neatitinka minimalių patikimo mokesčių mokėtojo kriterijų. Minėtame rašte taip pat nurodoma, kad Prancūzijoje, Slovakijoje ir Vengrijoje galiojantis teisinis reglamentavimas yra artimiausias siūlomam Lietuvoje.

Pirmiausiai, atsižvelgiant į ESTT praktiką „jei galima nustatyta tikslą pasiekti *institucine kontrole*, kurios veiksmingumą valstybės privalo užtikrinti, reikėtų rinktis tokią priemonę⁸. Nagrinėjimu atveju, atkreiptinas dėmesys į tai, kad įstatymų projektų aiškinamajame rašte nėra pateikta argumentų apie jau esamas priemones ir kodėl jos yra neefektyvios (netinkamos ir (ar) nepakankamos)).

Antra, iš aptariamų nuostatų („viešina informaciją apie juridinių ir fizinių asmenų padarytus teisės pažeidimus nurodant: juridinio asmens teisinę formą ir jo pavadinimą, juridinio asmens identifikacinį numerį, juridinio asmens interneto svetainės adresą (jeigu juridinis asmuo turi interneto svetainę) ar fizinio asmens vardą, pavardę, gimimo metus ir padaryto teisės pažeidimo pavadinimą, jei juridinio asmens vadovas ar kitas atsakingas asmuo ar fizinis asmuo yra baustas už padarytą administracinį nusižengimą, numatytą Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 58 punkte nurodytame Administracinių nusižengimų kodekso straipsnyje“) nėra aišku, ar bus privaloma viešinti juridinio asmens teisinę formą ir jo pavadinimą, juridinio asmens identifikacinį numerį, juridinio asmens interneto svetainės adresą (jeigu juridinis asmuo turi interneto svetainę), jeigu administracinį nusižengimą padarytų fizinis asmuo (juridinio asmens vadovas ar kt.). Taigi, minėta nuostata turėtų būti tikslinama, aiškiai nurodant, kokie duomenys turėtų būti viešai skelbiami.

Trečia, remiantis Reglamento 6 straipsnio 3 dalimi, teisiniame pagrinde galėtų būti išdėstytos konkrečios nuostatos pagal šį reglamentą taikomų taisyklių pritaikymui, įskaitant bendrąsias sąlygas, reglamentuojančias „<...> atitinkamus duomenų subjektus <...>“. Atsižvelgiant į tai, nuostata: „jei juridinio asmens vadovas ar kitas atsakingas asmuo ar fizinis asmuo“ yra galimai nepakankama ir turėtų būti tikslinama numatant atitinkamus duomenų subjektus, pavyzdžiui, kaip tai reglamentuojama MAĮ 40¹ straipsnyje.

Ketvirta, Įstatymų projektų aiškinamajame rašte yra pateikta užsienio šalių (Prancūzijos, Slovakijos, Vengrijos ir Kroatijos) praktika dėl administracinių nusižengimų viešo skelbimo. Papildomai atkreiptinas dėmesys, jog analizuojant užsienio šalių praktiką dėl asmens duomenų viešo skelbimo, būtina taip pat įvertinti, kokių rezultatų buvo laukiama, ar viešas skelbimas, kaip papildoma priemonė padarė teigiamą poveikį prisidedant prie konkrečių administracinių nusižengimų prevencijos. Iš pateiktų užsienio šalių praktikos, galima spręsti, kad konkrečių administracinių

⁵ Ten pat, 83 pastraipa.

⁶ Ten pat, 64 pastraipa.

⁷ Mokesčių mokėtojų informacija – VMI.

⁸ Ten pat, 83 pastraipa.

nusižengimų viešas skelbimas yra nustatomas *įstatymu ir numatomi konkretūs kriterijai*, pagal kuriuos *konkretus* administracinis nusižengimas yra viešai skelbiamas.⁹

Pažymėtina ir tai, kad siekiama viešai skelbti *skirtingo pobūdžio* juridinių ir fizinių asmenų padarytus administracinius nusižengimus (pavyzdžiui, už nelegalaus darbo pažeidimus, už mobiliųjų kelių transporto darbuotojų darbo laiko ir jo apskaitos pažeidimus ar kt.), už kuriuos baudos dydis (įspėjimas ar bauda) nustatomas atsižvelgiant į padaryto administracinio nusižengimo pobūdį, pažeidėjo kaltės formą ir rūšį, asmenybę, atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes (pavyzdžiui, pakartotinumą ir kt.).

Atsižvelgiant į tai, kas aukščiau išdėstyta, siūlytina Valstybinės darbo inspekcijos įstatymo projekto 1 straipsnį, papildantį Valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 13² straipsnio 1 dalies 1 punktą, tikslinti, pavyzdžiui, nustatant *konkrečius kriterijus*, kuomet fizinio asmens duomenys būtų viešai skelbiami už padarytus aptariamus administracinius nusižengimus.

Inspekcija, pagal kompetenciją išnagrinėjusi Jūsų pateiktus derinti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 301, 302, 32, 35, 38, 393, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 481, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo projektą, pastabų ir pasiūlymų jiems neturi.

Direktoriaus pavaduotoja

Danguolė Morkūnienė

O. Pedaniuk, tel. (8 5) 278 4101, oksana.pedaniuk@ada.lt

⁹ Pavyzdžiui, **Prancūzija: Įstatymu** nustatytas įtraukimas į „juodąjį sąrašą“ **grindžiamas dviem kriterijais: nacionalinis teismas** sprendimu pripažino įmonę arba asmenį kaltu dėl nelegalaus darbo; ir tokį paskelbimą Prancūzijos darbo ministerijos interneto svetainėje nusprendė bylą sprendžiantis teismas kaip **papildomą nuobaudą; Slovakija**, Darbo inspekcija centralizuotai tvarko įstatymu įtvirtintą, viešai prieinamą fizinių ir juridinių asmenų, kurie **per pastaruosius 5 m. buvo nubausti už nelegalaus darbo draudimo pažeidimą**, sąrašą **Vengrija**, visiems darbdaviams (nedeclaruota savarankiška veikla; įdarbinimas be leidimo (trečiųjų šalių piliečiams); asmens įdarbinimas nesilaikant būtinų amžiaus ribos (vaikų darbas); nelegalus darbas, kas atitinka Lietuvos nacionalinę teisę; Vengrijos Darbo kodekse nustatyto darbo užmokesčio ar darbo užmokesčio priedų nemokėjimas). **Įtraukimui aktualus tik pažeidimo faktas**. Įtraukimas į sąrašą nustatytas **įstatymu. Kroatija**, numatytas **viešas centrinio mokesčių administratoriaus administruojamas sąrašas, į kurį įtraukiami darbdaviai (tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys), kurie neatsiskaito su savo darbuotojais 3 mėn. iš eilės arba 3 mėn. per 6 mėn. laikotarpį**. Viena iš priežasčių, paskatinusių šio sąrašo atsiradimą – sudaryti sąlygas geriau kontroliuoti darbo įstatymo nuostatų, susijusių su pareiga mokėti darbo užmokesť taikymą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ DARBO INSPEKCIJA PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

Lietuvos Respublikos socialinės 2023-08- Nr. SD-127-
apsaugos ir darbo ministerijai | 2023-07-26 projektą TAIS Nr. 23-11243

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PRJEKTŲ DERINIMO

Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VDI), susipažinusi su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktu derinti Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektu, informuoja, kad pritaria Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos 2023 m. rugpjūčio 4 d. rašte Nr. 2R-4543 (3.2.Mr) pateiktoms pastaboms ir pasiūlymams.

Taip pat VDI, pagal kompetenciją išnagrinėjusi pateiktus derinti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo

Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo projektus, informuoja, kad pastabų ir pasiūlymų minėtiems projektams neturi.

Kancleris, atliekantis Lietuvos Respublikos
vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus funkcijas

Šarūnas Orlavičius

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos
ir darbo ministerijai

Nr.
Į 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53)STAP-597

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija išnagrinėjo Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo (toliau – Užimtumo įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektus.

Pagal kompetenciją teikiame pastabas ir pasiūlymus dėl Užimtumo įstatymo projekto:

1. Atsižvelgdami į tai, kad nuo 2023 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2017 m. gruodžio 28 d. įsakymas Nr. 1V-899/V-330 „Dėl Vazos išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ neteko galios ir į tai, kad nacionalinės vizos maksimalus galiojimo terminas yra 12 mėnesių, o tai reiškia, kad galiojančių nacionalinių vizų išduotų iki 2022 m. birželio 30 d., jau nebėra, siūlome Užimtumo įstatymo projekte keičiamo Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo (toliau – keičiamas įstatymas) 48¹ straipsnio 1 dalies nuostatoje iki dvitaškio išbraukti išimtį dėl teisės gauti atvykimo išmoką iš užsienio pritrauktiems darbuotojams.

2. Keičiamo įstatymo 55 straipsnyje, kurio pavadinimas yra „Institucijos, vykdančios nelegalaus darbo, nedeklaruoto darbo, nedeklaruotos savarankiškos veiklos kontrolę“, nurodyta, kad Valstybinė darbo inspekcija, Valstybinė mokesčių inspekcija, Finansinių nusikaltimų tyrimo taryba prie Vidaus reikalų ministerijos ir policija vykdo nelegalaus darbo, nedeklaruoto darbo ir nedeklaruotos savarankiškos veiklos prevenciją, patikrinimus, grindžiamus rizikos vertinimu, ir atlieka kontrolę. Atkreipiame dėmesį, kad kontrolė paprastai yra vykdoma pavaldžių subjektų atžvilgiu, o, remiantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 6 straipsnio 4 punkto

ir 18 straipsnio nuostatomis, nepavaldžių subjektų atžvilgiu yra vykdoma priežiūra. Pagal Viešojo administravimo įstatymo 18 straipsnio 1 dalį, teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo ir laikymosi priežiūrai yra priskiriama teisės aktų reglamentuotos veiklos ir administracinių sprendimų įgyvendinimo ir laikymosi stebėseną, patikrinimai, vertinimas, poveikio priemonių taikymas.

Atsižvelgdami į Viešojo administravimo įstatymo 18 straipsnio nuostatas, siūlytume patikslinti keičiamo įstatymo 55 straipsnio pavadinimą ir jį išdėstyti taip: „Institucijos, vykdančios teisės aktų, reglamentuojančių nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą ir nedeklaruotą savarankišką veiklą, įgyvendinimo ir laikymosi priežiūrą“. Taip pat siūlytume patikslinti ir patį keičiamo įstatymo 55 straipsnį: žodžių „ir atlieka kontrolę“, kaip per daug abstrakčių ir nekuriančių pridėtinės vertės, atsisakyti, o vietoj jų nurodyti konkrečius veiksmus, kuriuos atlieka minėtos teisės aktų, reglamentuojančių nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą ir nedeklaruotą savarankišką veiklą, įgyvendinimo ir laikymosi priežiūrą vykdančios institucijos (nurodyti, kad taiko poveikio priemones ir pan.).

3. Keičiamo įstatymo 56 straipsnio 6 dalyje nustatoma, kad rangovas arba priimančioji Lietuvos įmonė turi imtis priemonių dokumentų, tame tarpe ir teisę būti ar gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinančius dokumentus, teisingumui patikrinti, tačiau kyla klausimas, kokie tie patikrinimo būdai galėtų būti, kokių priemonių teisingumui patikrinti turėtų imtis rangovas ar priimančioji Lietuvos įmonė. Atsižvelgiant į tai, kad dokumentus, patvirtinančius teisę būti ar gyventi, išduoda Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) ir į tai, kad tik Migracijos departamentas galėtų patvirtinti, kad tokie dokumentai yra išduoti, manome, kad toks įpareigojimas rangovui ir priimančiajai Lietuvos įmonei taptų papildoma našta Migracijos departamentui, nes minėti subjektai dėl dokumentų, patvirtinančių teisę būti ar gyventi, kreiptųsi į Migracijos departamentą. Kadangi viza yra į užsieniečio kelionės dokumentą įkljuojamas įklijos formos leidimas, o leidimas laikinai ar nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje yra patvirtintos formos ir saugumo reikalavimus atitinkantis dokumentas, manome, kad įpareigojimas įsitikinti šių dokumentų teisingumu yra perteklinis, todėl siūlome atsisakyti tokio įpareigojimo.

4. Siekiant aiškumo, siūlome patikslinti keičiamo įstatymo 56 straipsnio 9 dalį ir nurodyti, koks konkrečiai pažeidimas turimas mintyje, nes to paties straipsnio 7 dalyje, į kurią duodama nuoroda, joks pažeidimas nenurodytas.

5. Kadangi Migracijos departamentui aktuali informacija tik apie nelegaliai dirbančius ar dirbusius trečiųjų šalių piliečius, siūlome keičiamo įstatymo 56 straipsnio 12 dalyje vietoj žodžio „asmenį“ įrašyti žodžius „trečiosios šalies pilietį“.

6. Atsižvelgiant į keičiamo įstatymo 56¹ straipsnio 1 dalies nuostatą, kurioje nustatoma, kas laikoma nelegaliu darbu statybose, išskyrus, kai dirba trečiosios šalies pilietis, siūlome to paties straipsnio 3 dalyje nustatyti, kas laikoma nelegaliu darbu statybose, kai dirba trečiosios šalies pilietis (galima duoti nuorodą į keičiamo įstatymo 56 straipsnio 1 dalies 2 punktą).

7. Keičiamo įstatymo 57 straipsnyje vartojamos sąvokos „užsienietis“ ir „trečiosios šalies pilietis“. Atsižvelgdami į tai, kad visame keičiamame įstatyme vartojama sąvoka „trečiosios šalies pilietis“, siūlome atitinkamai patikslinti keičiamo įstatymo 57 straipsnį.

8. Pagal Nacionalinės vizos išdavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2023 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1V-401 „Dėl Nacionalinės vizos išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nacionalinė viza darbo tikslu gali būti išduodama sezoniniam darbui arba dėstytojui, tyrėjui, treneriui ir pan., kai nėra taikomos trečiosios šalies piliečiui mokamo darbo

užmokesčio, kvalifikacijos ar patirties alternatyvos. Atsižvelgiant į tai, manome, kad keičiamo įstatymo 57 straipsnio 1 dalies 1 punkte nacionalinė viza neturėtų būti minima.

Taip pat atsižvelgdami į tai, kad pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimus, įsigaliojusius 2023 m. liepos 1 d., prašymus išduoti nacionalines vizas nagrinėja viena institucija – Migracijos departamentas, todėl, siekdami aiškumo, siūlome keičiamo įstatymo 57 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyti konkrečią instituciją, kuri nagrinėja trečiosios šalies piliečio prašymą išduoti nacionalinę vizą arba leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje – Migracijos departamentą. Manome, kad taip pat turėtų būti nurodyta konkreti institucija, kuri nagrinėja darbdavio prašymą išduoti leidimą dirbti ar priimti sprendimą dėl trečiosios šalies piliečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams – Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ministerijos.

9. Siekdami aiškumo ir atsižvelgdami į tai, kad Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nuostatos leidžia trečiųjų šalių piliečiams dirbti pagal laikinojo darbo sutartį, jeigu įdarbinanti įmonė ir trečiosios šalies pilietis atitinka minėtame įstatyme nustatytas sąlygas, siūlome keičiamo įstatymo 57 straipsnio 1 dalies 3 punktą tikslinti ir jį išdėstyti taip:

„43) įdarbina trečiosios šalies pilietį pilietis įdarbinamas pagal laikinojo darbo sutartį, taip, kaip ji apibrėžiama Lietuvos Respublikos darbo kodekse, išskyrus atvejį, kai pagal laikinojo darbo sutartį įdarbina trečiosios šalies pilietį, kuriam išduotas leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 40 straipsnio 1 dalies 4 punkto pagrindu ir užsienietis atitinka įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 44 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytas sąlygas įdarbinant pagal laikinojo darbo sutartį kai įdarbinanti Lietuvos įmonė nėra įrašyta į Valstybinės darbo inspekcijos sudaromą ir jos interneto svetainėje skelbiamą laikinojo įdarbinimo įmonių sąrašą arba trečiosios šalies piliečiui leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje nesuteikia teisės dirbti pagal laikinojo darbo sutartį;“.

10. Siekdami aiškumo, siūlytume patikslinti ir keičiamo įstatymo 57 straipsnio 1 dalies 4 punktą ir jį išdėstyti taip:

„54) įdarbina trečiosios šalies pilietį, kuris dirba nesilaikydamas įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 62 straipsnio 4 dalyje nustatytų sąlygų neturi leidimo pakeisti darbdavį ar darbo funkciją, kai privalu jį turėti.“

11. Atsižvelgdami į siūlomus keičiamo įstatymo 57 straipsnio pakeitimus, manome, kad kartu su Užimtumo įstatymo projektu būtų tikslinga teikti ir Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimus, kuriais būtų atsižvelgta į Lietuvos nacionalinės vežėjų automobiliais asociacijos „Linava“ siūlymą dėl neproporcingų sankcijų taikymo įmonėms, kurios pagal keičiamą įstatymą laikomos pažeidusios užsieniečių įdarbinimo tvarką.

Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad nuo 2024 m. sausio 1 d. įsigalios Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo pakeitimai, galėtų būti atitinkamai patikslintos Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nuostatos.

Vidaus reikalų viceministras

Arnoldas Abramavičius

Danutė Petrauskienė, tel. (8 5) 8467, el. p. danute.petrauskiene@vrm.lt

Rūta Jasulaitienė, tel. (8 5) 271 8897, el. p. ruta.jasulaitiene@vrm.lt

Alvija Vitkauskienė, tel. (8 5) 8747, el. p. alvija.vitkauskiene@vrm.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

Nr. _____
I 2023-07-26 Nr. (11.2Mr-53) STAP-
597

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Žemės ūkio ministerija, išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 2, 4, 16, 20, 24, 25, 30¹, 30², 32, 35, 38, 39³, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48¹, 50 straipsnių ir IV skyriaus pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627, 628, 663 ir 736 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 95, 362¹, 589 straipsnių pakeitimo ir 96¹ straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 ketvirtojo skirsnio pavadinimo ir 22¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 40¹ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 1 ir 3¹ straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 9² straipsniu įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo Nr. IX-1768 papildymo 13² straipsniu įstatymo projektus, informuoja, kad pagal kompetenciją pastabų ir pasiūlymų neturi.

Ministerijos kancleris

Valdas Aleknavičius

Dalia Žalalytė, tel. (8 5) 239 1356, el. p. dalia.zalalyte@zum.lt